

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
SOSYOLOJİ BİLİM DALI

ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN SOSYAL SERMAYE
AKTARIMINDA ÖRGÜTLÜLÜK BİLİNCİ:
KONYA ÖRNEĞİ

Mustafa KAYA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Doç. Dr. Mehmet Ali AYDEMİR

Konya-2020

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Mustafa KAYA
İmza

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Mustafa KAYA'.

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası	II
ÖNSÖZ.....	III
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
ULUSLARARASI ÖĞRENCİLİK ve SOSYAL SERMAYE	4
1.1. Sosyal Sermaye Teorisi.....	4
1. 2. ULUSLARARASI ÖĞRENİMDE SERMAYENİN SOSYAL VE KÜLTÜREL HALİ	7
2.ÖRGÜTLÜ BİR YAPI VE NORMATİF İLİŞKİLER ALANI OLARAK ULUSLARARASI ÖĞRENİM	22
1.2.1. Bir İlişki Biçimi Olarak Örgütlü Olmak	27
1.2.2. Örgütlülük Bilincinin Aktarımında Güvenin Rolü.....	29
1.2.3. Örgütlü Yapılarda Normatif İlişki.....	31
3. SOSYAL SERMAYE BİRİKİM ALANI OLARAK ÖRGÜTLÜ ÖĞRENCİ OLMAK	33
1.3.1. Sosyal Sermaye ve Öğrenci Birlikleri.....	33
1.3.2. Türkiye ve Dünyada Uluslararası Öğrenci Birlikleri	35
1.3.3. Bir Vizyon Geliştirme Potansiyeli Olarak Uluslararası Öğrencilik Tecrübesi	42
4. BÜYÜK ÖĞRENCİ PROJESİNDEN TÜRKİYE BURSLARINA	47
1.4.1. Öğrencilikten Temsile: Uluslararası Öğrenimden Siyasal Alana Değişim	47
5. BİR ÖRGÜTLÜLÜK ÖRNEĞİ: ULUSLARARASI ÖĞRENCİ BULUŞMALARI. 50	
1.5.1. Yeni Dünyayı Tecrübe İmkânı Olarak Uluslararası Öğrenci Ritüelleri.....	50
İKİNCİ BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ.....	52
2. 1. Araştırmanın Konusu ve Soruları.....	52
2.2.Yöntem.....	53
2.3. Araştırma Kapsam ve Sınırlılıkları	54
2.4. Örneklem.....	55
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: SAHA ARAŞTIRMASI VERİLERİNİN ANALİZİ	57
3.1. Uluslararası Öğrencilere Yönelik Sosyo Demografik Göstergeler	58
3.2 Sermayenin Kullanım Alanlarına Yönelik Göstergeler	67
3.3. Rutin Yaşam İçerisinde Örgütlülüğün İzleri	75

3.4. Sermayenin Örgütlülükle İlişkisinin Ölçümüne Yönelik Alt Boyutlar ve İlişkiler.....	81
3.5.Örgütlülük Bilinci Göstergeleri; Konya’da Güven, Birliktelik ve Dayanışma Etrafında Birleşen Uluslararası Öğrenciler	88
3.6.Sosyal Sermayenin Örgütlülük Bilinci ve Faaliyetlere Katılım Üzerinden Yansıması	100
SONUÇ.....	105
EK 1. İstatistiki Analiz Tabloları Ve Veriler	109
EK 2. Anket Formu.....	126
KAYNAKÇA	130
ÖZGEÇMİŞ.....	136

ÖNSÖZ

Uluslararası öğrenim hareketliliğinin geniş bir periferiye yayılmasında küreselleşmenin etkisi bulunmaktadır. Öğrenim faaliyeti ise küresel bir boyut kazanarak birçok yönden etkiler meydana getirmektedir. Özellikle öğrenim hareketliliğinin, ekonomiyle, siyasetle ve sosyal yönden ilişkisi vardır. Uluslararası öğrenim hareketliliği kültürel ve bilimsel etkiler oluştururken; Türkiye’de uluslararası öğrenim hareketliliği yumuşak güç olarak siyasi ve diplomatik ilişkilerde önemli bir rol oynamaktadır.

Uluslararası öğrenim hareketliliği; ülke seçimi, öğrenim süreci, oryantasyon, topluma uyum sağlama süreci, kültürlerarası tecrübe, yaşam koşulları, sorunlara yönelik çözümler geliştirme gibi konuları içermektedir. Uluslararası öğrenim süreci içerisine giren her uluslararası öğrenci farklı bir toplumsal yapıya yapacağı seyahatte birtakım endişeleri bünyesinde barındırmaktadır. Nitekim alışık olmadıkları bir toplum içerisinde tanışacakları yeni insanlar, karşılaştacakları sorunlar, gidecekleri üniversitelerdeki öğrenim süreci vb. gibi daha öğrenim hareketliliği başlamadan, uluslararası öğrencinin sorun olarak gördüğü ve endişe ettiği birtakım konular olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrenim hareketliliğini yapacak öğrenci gideceği ülkede, kendisinden daha önce giden ülke arkadaşlarıyla iletişim kurarak bir nevi sorunlarının ve endişelerinin çözüm merkezinin hazırlığı içerisine girmektedir. Gideceği ülkede bir tanıdık veya aynı ülkeden arkadaşlarının bulunması, uluslararası öğrencinin topluma alışma sürecine ciddi ölçüde etki etmektedir.

Diğer bir açıdan yaklaşıldığında; uluslararası öğrenim hareketliliğinden faydalanan öğrenci zamanla yer edindiği farklı toplumsal yapı içerisinde sosyal çevresini genişletmektedir. Öğrencinin oluşturduğu etkileşimler ve yeni iletişim ağları sosyal yaşam içerisinde farklı imkanlar elde etmesini sağlamaktadır. Bu sefer uluslararası öğrencilerin ilk gediklerindeki endişeleri ve sorunlara çözüm bulmak yerine kendilerinden sonra gelenlerin çözüm merkezi konumuna gelmektedir. Bu gelişme zamanla uluslararası öğrencilerin kendi ülke arkadaşlarıyla bir araya gelerek birlik/topluluk vs. gibi örgütlü bir yapı oluşturma fikrinin temellerini atmasını sağlamıştır. Bu fikri benimseyen her uluslararası öğrenci örgütlülük bilinci

çerçevesinde kendi sosyal çevresinin imkanını, kuracakları birlik/topluluk için sunmaktadır. Uluslararası öğrencilerdeki bu hareketlilik yeni bir toplumsal hareketliliğin oluşmasını tetiklemektedir.

Ele alınan çalışmada uluslararası öğrencilerdeki yeni hareketliliği açıklamaya yönelik olacaktır. Uluslararası öğrencilerin Konya’da kendi ülke arkadaşlarıyla örgütlü bir grup kurma çabasında sosyal sermayenin etkisinin açıklanması hedeflenmektedir. Çalışmada Konya’da lisans, yüksek lisans ve doktora programlarında öğrenim gören uluslararası öğrencilerin sosyal sermayenin aktarımında örgütlülük bilincinin etkisine dair sosyolojik bir analizi barındırmaktadır. Yalnızca Selçuk Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi ve KTO Karatay Üniversitesi’nde öğrenim gören ve her üniversiteye ait sayı kotasında uluslararası öğrencinin katılımıyla çalışma gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmanın oluşumunda maddi ve manevi desteğini eksik etmeyen Doç.Dr. Mehmet Ali Aydemir hocama müteşekkirim. Ayrıca araştırmanın saha kısmında uluslararası öğrencilere ulaşma konusunda desteklerinden dolayı İki Doğu İki Batı Derneğine ve çalışmada emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunarım. Bu çalışmanın başta Konya’daki üniversitelerin uluslararası öğrencilerle ilgili birimlerinin başvuru kaynağı olmasını, sosyoloji literatüre ve uluslararası öğrenim hareketliliğine katkı sağlamasını temenni ederim.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mustafa KAYA
	Numarası	174205001006
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Sosyoloji/Sosyoloji
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Doç.Dr.Mehmet Ali AYDEMİR
	Tezin Adı	Uluslararası Öğrencilerin Sosyal Sermaye Aktarımında Örgütlülük Bilinci: Konya Örneği

ÖZET

Uluslararası öğrenim hareketliliği dünya çapında küresel boyutta yer alan bir olgudur. Nitekim uluslararası öğrenim hareketliliği ülkeler arasındaki ilişkilerin gelişmesine katkı sağlayacağı gibi aynı zamanda mikro çerçevede bakıldığında bireysel bir etkileşim unsuru olarak bulunmaktadır. Dolayısıyla bireylerin öğrenim amacıyla sınır aşırı ve deniz aşırı hareketlilikleri sosyal, kültürel boyutta bir etkileşimin önünü açmaktadır. Bu durum bireylerin farklı kültürel ve toplumsal yapıya sahip kitlelerle iletişime geçmesine ve içlerinde uyum sağlayabilmeleri için çaba harcamalarını gerektirmektedir. Dolayısıyla küresel ölçekte etkisi bulunan uluslararası öğrenim hareketliliğini tercih eden bireyler, sosyal ve kültürel sermayenin akışına etki etmektedir.

Bireyin doğup büyüdüğü toplumun yapısının kültürel, sosyal özelliklerini, çevresindeki insanlarla kurduğu iletişimin niteliğinin yaşam dünyasında oluşturacağı etki, izlenim vs. gibi durumların açıklanmasında sosyal ve kültürel sermaye kavramları önemli bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla uluslararası öğrenim hareketliliğini tercih eden bireyler farklı toplumsal yapı içerisine uyum sağlayabilmek için, yeni iletişim ağı oluşturabilme ve insanlar içerisinde güven temin edebilmek için sahip oldukları sermayenin sosyal ve kültürel halinden faydalanmaktadır.

Ele alınan çalışmada uluslararası öğrenim hareketliliğini tercih eden bireylerin farklı toplumsal yapı içerisinde sosyal sermayenin aktarımını sağlayabilme açısından örgütlülük (kitle) bilincini kullanabilme potansiyelinin izahının yapılması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda uluslararası öğrenim hareketliliğinden faydalanan öğrencinin farklı toplum yapısı içerisinde kendi ülke arkadaşları ile kurduğu ilişkinin örgütlülük bilinci çerçevesinde sağladığı iletişimde sosyal sermayenin aktarımına yönelik açıklamaların yapılması hedeflenmektedir. Ele alınan çalışma ilgili literatüre farklı bir bakış açısı kazandırması yönünden ilk çalışma olduğu ifade edilebilir.

Çalışmanın örneklemini uluslararası öğrenim hareketliliğinde hedef ülke olarak Konya'yı tercih eden lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde; Selçuk üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi ve KTO Karatay Üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Ele alınan çalışmada nicel araştırma yöntemi, verilerin elde edilmesinde ise anket tekniği kullanılmıştır.

Anahtar Kavramlar: uluslararası öğrenim, uluslararası öğrenci, sosyal sermaye, örgütlülük bilinci

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mustafa KAYA
	Numarası	174205001006
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Sosyoloji/Sosyoloji
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Doç.Dr. Mehmet Ali AYDEMİR
	Tezin İngilizce Adı	Organizational Awareness of Social Disclosure of International Students: The Case of Konya

ABSTRACT

International learning mobility is a global phenomenon worldwide. As a matter of fact, international education mobility will contribute to the development of relations between countries, but also as an individual element of interaction when viewed in the microframe. Therefore, the cross-border and offshore mobility of individuals for the purpose of learning paves the way for a social, cultural interaction. This requires individuals to communicate with masses of different cultural and social structures and make efforts to adapt within them. Therefore, individuals who prefer the mobility of international learning, which has a global impact, influence the flow of social and cultural capital.

Social and cultural capital concepts play an important role in explaining situations such as the cultural, social characteristics of the structure of the society where the individual was born and raised, and the nature of communication with the people around them, such as the impact, impression, etc. Therefore, individuals who prefer the mobility of international learning benefit from the social and cultural state of the capital they have in order to adapt to different social structures, to create a new communication network and to provide trust within people.

In the study, it is aimed to explain the potential for individuals who prefer international education mobility to use organizational awareness in order to ensure the transfer of social capital within different social structures. Accordingly, it is aimed to make statements about the transfer of social capital in the communication provided by the relationship of the student who benefited from international learning mobility with his fellow country friends within a different community structure within the framework of awareness of organization. It can be stated that the study is the first study to give a different perspective to the relevant literature.

The sample of the study is at the undergraduate, master's and doctoral level, which prefers Konya as the target country in international learning mobility; Selçuk university, Necmettin Erbakan University and KTO Karatay University are students studying. Quantitative research method and survey technique were used in obtaining data.

Key Concepts: international learning, international students, social capital, organization awareness

GİRİŞ

İnsanoğlu yaşam alanını anlamlandırma konusunda doğumundan ölümüne kadar ki süreçte çaba harcamaktadır. Doğduğu ve büyüdüğü sosyal çevrenini izlerini yaşamı boyunca heybesinde taşımaktadır. Farklı coğrafyaların sahip olduğu kültürel ve sosyal değerler, insanın yaşam dünyasının şekillenmesine zoraki bir etkisi dokunmaktadır. İbn-i Haldun'un mukaddime kitabında belirttiği üzere "Coğrafya kaderdir" ve insanın yaşamına başladığı nokta, aynı zamanda sosyalleşmeye ilk adım attığı yer olmaktadır. Zoraki ayrılıklar olmadığı müddetçe insanoğlu yaşadığı toplumun sosyal, kültürel ve yaşamsal düzen içerisindeki değerlerin kendisine kazandırdıklarının farkındalığına ulaşması zordur. Zira alışılmış ve rutinleşmiş bir yaşam düzeni içerisinde, insan kendi farklılığını algılayabilmek için farklı olan bir durumla etkileşime geçmesi gerekmektedir. Böylelikle insan sahip olduğu sosyal, kültürel sermayenin farkındalığına ve bilincine ulaşabilir.

Uluslararası öğrenim hareketliliği, insanların ülke sınırları dışındaki hayatları tanıma ve farklı toplum tiplerini, yaşam tarzlarını deneyimleme fırsatı sunan bir hareketlilik olarak ifade edilebilir. Öğrenim hareketliliği ekonomik, siyasi, sosyal vb. birçok yönden derin etkileri bulunmaktadır. Dünya çapında uluslararası öğrenim hareketliliğinin yaygınlık kazanmasında küreselleşme faktörü göz ardı edilmemelidir. Uluslararası öğrenim hareketliliği iki ülke arasında siyasi mecrada yumuşak güç unsuru olarak işlev gördüğü gibi, ülkelerin ekonomik yönden gelişmelerine de destek sağlamaktadır. Bu meyanda Türkiye uluslararası öğrenim hareketliliği konusunda son on yıllarda geliştirdiği uluslararası öğrencilere yönelik politikalar ve uygulama alanlarıyla birlikte, uluslararası öğrencilerin için yeni bir çekim merkezi haline gelmektedir. Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı'nın uluslararası öğrenim hareketliliğine yönelik gösterdiği ilgi ve Türkiye çapında uluslararası öğrencilere yönelik UDEF çatısı altında bir araya gelen uluslararası öğrencilere hitap eden sivil toplum kuruluşları, Türkiye'nin uluslararası öğrenim hareketliliğinde daha da iyiye gitmesi yönünde gayret gösterdikleri ifade edilebilir. Türkiye'de uluslararası öğrenim hareketliliği; kent hayatına, akademik, sosyal ve kültürel gibi uyum

süreçlerini konu alan ve bu doğrultuda sorunlara yönelik çözümler geliştiren araştırmaların gelişmesine katkı sağlamıştır. Günümüze değin yapılan araştırmalar uluslararası öğrenci portföyünü ve yaşanan sorunlara yönelik çözümleri genişleterek uluslararası öğrenim hareketliliğinin Türkiye lehine sonuçlar oluşturması hedeflenmektedir.

Uluslararası öğrencilere yönelik yapılan çalışmalar genel itibariyle uyum sorunlarının nedenlerine yönelik sonuçları içermektedir. Ancak uluslararası öğrencilerin uyum sorununu aşma noktasında nasıl bir girişimde bulunduğu veya kent yaşamına ayak uydururken, üniversite ortamına ve akademik sorunların üstesinden gelirken faydasını göremediği oryantasyon programlarının telafisini kiminle veya nasıl gerçekleştirdiği yaşam alanı içerisinde dikkatlerden kaçan noktalar olmaktadır. Bu doğrultuda ele alınan çalışmada uluslararası öğrencilerin sorunlarının üstesinden gelme konusunda, birbirlerinin ortak bir amaç etrafında birleştiren sermayenin uluslararası öğrencilerin örgütlü bir şekilde hareket etmelerini sorunlarının üstesinden gelebilmelerinde etkili midir? sorusunun temeli üzerine oturtularak hazırlanmıştır. Ele alınan çalışma her bir uluslararası öğrencinin birey olarak sermaye birikimini örgütlü bir yapının oluşturulmasında kullanmasıyla sosyal sermayenin gelişmesini etkilediği düşüncesiyle oluşturulmuştur. Bu doğrultuda ele alınan çalışma ilgili literatüre farklı bir bakış açısı kazandırması yönünden ilk çalışma olduğu ifade edilebilir.

Bu çalışma Konya’da Selçuk Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi ve KTO Karatay Üniversitesinde öğrenim gören uluslararası öğrencilerle yapılmıştır. Çalışmaya katılan uluslararası öğrencilerin sayısı her üniversitesinin uluslararası öğrenci kontenjanı baz alınarak belirlenmiştir. Çalışmada nicel araştırma tekniği kullanılmıştır. Veriler anket tekniği kullanılarak ve katılımcılarla yüz yüze görüşerek elde edilmiştir. Bu çalışmanın uluslararası öğrenim hareketliliği üzerine yapılan çalışmalara ve sosyoloji literatüre katkı sağlaması umulmaktadır.

Tablolar Listesi

Tablo 1. Demografik Veriler.....	54
Tablo 2. Uluslararası Öğrencilerin Geldikleri Bölgeler.....	56
Tablo 3. Uluslararası Öğrencilerin Dini Kimlikleri.....	56
Tablo 4. Uluslararası Öğrencilerin Öğrenim Dereceleri.....	57
Tablo 5. Uluslararası Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Üniversite.....	57
Tablo 6. Uluslararası Öğrencilerin İkamet Ettiği Yer.....	59
Tablo 7. Konya'daki Bulunma Süreleri.....	59
Tablo 8. Aylık Gelir Tablosu.....	60
Tablo 9. İhtiyaçlarını Nasıl Temin Ettikleri.....	61
Tablo 10. Burs Alanların Hangi kurumdan Aldıkları.....	61
Tablo 11. Aylık Gelirin İhtiyacı Karşılamaı.....	62
Tablo 12. Öğrencilerin Boş Zaman Aktivite Tercihleri.....	64
Tablo 13. Arkadaşı Çevresini Çoğunlukla Kim oluşturuyor.....	66
Tablo 14. Herhangi Bir Sorunla Karşılaşıldığında Nereye başvuruyor.....	66
Tablo 15. Arkadaşıma Herhangi Bir Konuda Yardımcı Olma.....	68

BİRİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI ÖĞRENCİLİK ve SOSYAL SERMAYE

1.1. Sosyal Sermaye Teorisi

Sosyal sermaye kavramı yirminci yüzyılın ikinci çeyreğinde yaygınlaşan bir kavramdır. Sosyal sermayenin terim olarak ilk kullanılışı ve ekonomik-siyasi çevrelerde önemli bir yer edinmesi 1990'lı yıllara rastlamakla beraber, sosyal sermaye fikir olarak çok eski bir kavramdır (Gerni,2013;4). Öyle ki kavram doğrudan sosyal sermaye adı ile anılmasa da tarihsel olarak bakıldığında birçok alanda kullanıldığı ve birçok farklı dönüşümler geçirerek günümüzdeki anlamına kavuştuğundan bahsedilebilir.

Sosyal sermaye kavramının tarihsel gelişimini bazı yazarlar 3 aşamalı olarak incelemektedir. İlk dönem olarak kavramın fikir olarak ortaya çıktığı ve eski çağ filozoflarının sosyalleşme ile ilgili görüşleri ile başlar. İkinci aşamada ise 20.yüzyıl başlarında sosyal sermaye kavramının kullanılmaya başlandığı Hanifan ve sonrası dönemi işaret etmektedir. Birçok yazara göre, sosyal sermaye kavramı ilk kez 1916 yılında Lyda S. Hanifan tarafından okul başarısını geliştirmede topluluk katılımının önemini açıklamak için kullanılmıştır (Gerni,2013;7). Sosyal sermaye kavramının uzun süre kullanılmaması ta ki Kanadalı bilim adamları Seely, Sim ve loseely'nin kentsel topluluklar üzerine yaptıkları araştırmaların da Homans'ın Jacops'un ve Lory'in katkıları ile sosyal sermaye kavramı yeniden kullanılmaya başlamıştır. Üçüncü ve son dönem olarak Putnam başta olmak üzere Bourdieu ve Coleman'ın katkılarıyla sosyal sermaye kavramının akademik, siyasi ve ekonomik tartışmaların gündemine giren ve popüleritesinin arttığı dönem olarak nitelenmektedir. Sosyal sermaye teorisinin sosyal bilimlerde anlam kazanması noktasında Robert Putnam'ın çalışması¹ etkili olmuştur. Sosyal sermaye kavramının sosyolojide ve diğer disiplinlerde geniş bir onay görmesi ve kullanılmasında James Coleman'ın çalışmaları bir mihenk olmuştur (Şimşek & Şan,2011; 95). Bunun yanı sıra Pierre Bourdieu

¹ Putnam R.D.(1993). Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy. Princeton University Press.

kavramın akademik tartışma ortamına girmesi noktasında etkisi vardır. Bourdieu sosyal sermaye terimini kültürel, ekonomik ve sembolik sermaye ile kullanarak, sosyal sermaye kavramının anlaşılabilirliği noktasında çalışmalarda bulunmuştur.

Lin sosyal sermaye kavramını aktör temelli ve pragmatik bir düşünce üzerine kurmaktadır. Ona göre sosyal sermaye aktörlerin üye oldukları grup ve ağın kaynaklarına erişmek için kullandıkları sosyal değerdir (Gerni,2013; 15). Bu noktada Lin sosyal sermayede dikkati sosyal ilişkiler içerisindeki kaynaklara ve aktörlerin bu kaynaklara erişim ve kullanımı noktasına çekmektedir. Ayrıca sermaye kavramı Marksist yaklaşımın önemli kavramlarından birisidir. Marks'a göre sermaye ekonomik indirgemeci bir anlayışla birlikte sahibine bir gelir akımı oluşturabilecek bir aktif olmaktan fazladır. Bunun yansısı sosyal olanla da ilişkisi bulunmaktadır. Nitekim bu görüşten hareketle Marks sosyal sermaye kavramını: “Sermaye, tarihsel olarak şekillenmiş tanımlı bir toplumsal üretim ilişkisinden başka bir şey değildir.”(Wolf, 2004;75). Bu anlamda Marks sermaye birikim sürecini, şeyler arasında bir ilişki biçimi olarak görünmesine rağmen, aslında insanlar arasındaki bir ilişki olduğunu ileri sürerek siyasal iktisadın da eleştirisini yapmaktadır (Marshall,1999 Akt: Aydemir,2011;13).

Inglehart'a göre “sosyal sermaye geniş gönüllü birlik/topluluk ağlarının ortaya çıktığı bir güven ve hoşgörü kültürüdür.” Bir diğer açıdan Nahapiet ve Ghoskal; sosyal sermayeyi kişi veya grubun sahip olduğu ilişkiler ağıyla kompleks bir yapı haline gelmiş bu ağ yoluyla elde edilen gerçek ve potansiyel kaynaklar toplamı şeklinde ifade etmektedir. Yakın zamanlarda Fransız sosyolog Bourdieu sosyal sermaye kavramına farklı bir bakış açısı kazandırmıştır. Ona göre sosyal sermaye; “karşılıklı tanışıklık ya da tanımaya dayalı aşağı yukarı kurumsallaşmış ilişkilerin oluşturduğu sürdürülebilir bir ağa sahip olmaya bağlı, gerçek veya potansiyel kaynaklar toplamı (Bourdieu,2010) şeklinde tanımlar. Nitekim sosyal bilim alanında birçok yazar yukarıda geçen bir veya birden fazla kavramı bir arada kullanarak sosyal sermaye kavramını tanımlamaktadırlar.

Sosyal sermaye kavramının birden çok anlam ve kullanım şekli olduğu belirtilmiştir. Bu kerte de bazı yazarlar sosyal sermaye kavramının gelişimine farklı

yönlerden katkı sunmuşlardır. Tocqueville (1805-1859) sosyal sermaye kavramının kullanmadan, ancak bu konunun içerdiği anlamı en yerinde olarak Amerikan toplumundan örneklerle ortaya koymuştur (Gerni,2013;6). Bir diğer açıdan Freud'un bahsettiği toplumsal öz yapı kavramı; bir toplumun içerisinde barındırdığı kültürel, sosyal ve özdeksel (maddesel) olanların tamamıdır. Bu durum Freud' için belli bir kültürdeki insanların çağında bulunacak öz yapı özelliklerinin yansırı her toplumun kendi özel yapısının çerçevesi içerisinde aktif olduğunda var olabilir. Freud'un bahsettiği görüş sosyal sermaye kavramını anlamak ve açıklama noktasında bilgi sunmaktadır. Ericc Fromm (2015) sosyal sermaye kavramını toplumsal öz yapı içerisinde açıklamaktadır. Toplumsal öz yapının işlevi toplumdaki üyelerin güçlerini, davranışlarını toplumsal örneği izleyip izlememek konusunda bilinçli bir karar sonucu olan kişiler olarak değil de, eylemde bulunmaları gerektiği şekilde eylemde bulunmak isteyen ve aynı zamanda kültürün gereklerine uygun eylemde bulunmaktan haz duyan kişiler olarak biçimlendirmektedir (Fromm,2015;86). Ona göre sosyal sermaye; aynı kültürel mirasa sahip olan bireylerin birbirlerinden ayrıldıkları bireysel öz yapının çekirdeğini oluşturduğunu nitelemektedir.

John Field sosyal sermayeyi insanların iletişim ağlarını, hedeflerine götürme noktasında ve toplumun birlikteliğini sağlayan norm ve geniş ilişkiler parçası olarak nitelemektedir. Sosyal sermaye hakkında ne kadar çok şey öğrenirsek, insanların ağların değerinin farkına vardığında o bilgiyi işe koymaya çalışmamız o nispette fazla olur (Field,2017;92). Sosyal sermayenin geniş bir düzlemde toplumsal yaşamın işleyişini yönlendirme ve anlamlandırılmasında etkilidir. Sosyal sermayeye ilişkin bireysel ve kolektif yönlerin karışımını James S. Coleman'ın ortaya koymuş olduğu tanımda görmek mümkündür. Coleman'a göre (1990) sosyal sermayenin tek bir şart üzerinden işlevselliği tanımlanamaz. Sosyal sermaye ancak iki ortak özelliği bulunan ve sosyal yapının özelliğini içerisinde barındıran, yapı içerisindeki bireylerin bazı faaliyetlerini kolaylaştıran farklı şartlardan oluşur. Coleman sürekli olarak normların, taahhütlerin ve benzeri olayların ilişkisel ifadelerine karşı durdu, ancak hedefe yaklaştıklarında savunmasını çekti (Edward,2001;8). Sosyal sermaye kavramı en az iki kişi arasında resmi olmayan normlara dayalı ve iletişimi destekleyen bir kavramdır. Her ne kadar kamusal alan içerisinde işlevselliği olsa da birey temelli bir oluşumdur.

Dasguptaya göre (2000) sosyal sermaye hem pozitif hem de negatif dışsallıklar tarafından yayılsa da her şeye rağmen özel bir mülkiyettir (Tecim&Kaya,2011;5).

Sosyal sermaye kavramı; içerisinde barındırdığı kelimeler itibari sosyolojinin mi yoksa ekonomi biliminin mi içerisinde değerlendirileceği noktasında muğlak bir çerçeve çizmiştir. Öyle ki bu kavram gerek modern toplumun yapısını açıklama noktasında gerekse ekonomik temelli bilgileri sunma noktasında kullanılagelen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle son yıllarda dikkat çeken kavramlardan biri olan sosyal sermaye hem ekonomi biliminin çatısı altında ekonomik eylemin sosyolojik motivasyonlarını anlamada, hem de özelde sosyoloji genelde de sosyal bilimler için toplumsal dinamiklerin anlaşılmasında, Halper'in (2007) adlandırmasıyla anahtar bir kavram (buzzword) olarak kullanılmaktadır (Aydemir,2011;21). Genel olarak ifade edildiğinde; sosyal sermaye kapsadığı alan yönünden oldukça geniş bir periferi oluşturmaktadır.

Sosyal sermaye kavramının sosyal bilim alanında geniş bir yankı bulmasında çeşitlenip çoğalmasında sosyologların ve siyaset bilimcilerin etkisi bulunmaktadır. Sosyal sermaye kavramının kökeni, kavramsallaştırılma çabası yirminci yüzyılın başlarına değin indirgenebilir. Bu minvalde literatürdeki yerini doksanlardan sonra belirginleştirmiştir. Haddizatında kavram köken olarak ekonomi alanını ihtiva etse de Robert Putnam, Coleman, Bourdieu gibi sosyal bilimciler kavramın derinlik ve çeşitlilik kazanmasında etkili olmuştur. Modern insanın ve organizasyonların karşılaştığı sorunları, toplumsalın doğasına yerleşik gerçekler ile anlama ve açıklama çabası sosyal sermayeyi sosyologlar için önemli kıldı (Aydemir,2011;99). Böylelikle gündelik yaşam içerisindeki insan ve onun ilişkileri doğasını anlama çabası sosyal sermayeye referansla, sosyal bilimciler için farklı bir bakışla irdelenmeye başlanmıştır. Dolayısıyla sosyal sermaye için, teknoloji, ekonomi, eğitim, aile, sağlık, siyaset gibi bilimsel araştırma alanları dünya genelinde hızla önem kazanan bir kavramsallaştırma sunmaktadır.

I. 2. ULUSLARARASI ÖĞRENİMDE SERMAYENİN SOSYAL VE KÜLTÜREL HALİ

Eğitim ve öğrenim hayatımızın tamamını kapsayan bir süreç olmaktadır. İnsanlar kişisel gelişimlerini sağlayabilmek için, herhangi bir konudaki eksikliğini

gidermek için eğitim alma isteği duymakta ve bu istek öğrenim hareketliliğini tetiklemektedir. Dolayısıyla bulunduğu çevrenin sağladığı eğitim olanaklarının ve eğitim kalitesinin içeriğinde bulunan şartlar bireyin kendini geliştirmesinde önemli etkenlerdir. Dünya çapında insanlar öğrenim kapasitelerini arttırmak amacıyla bulunduğu çevrenin sunduğu eğitimin yetersiz olduğu düşüncesine kapılarak farklı ülkelere göç etmektedir. Öğrenim için yapılan bu hareketlilik geniş bir yankı ve etkileşimi beraberinde getirmektedir. Öncelikli olarak bu durum eğitimin uluslararası bir vizyon kazanmasını sağlarken ikincil olarak eğitim ve öğrenim amacıyla farklı ülkelere seyahat eden kitleleri hazır bulundurmaktadır. Öğrenimin uluslararası bir vizyon kazanmasında küreselleşmenin etkisi görmezden gelinmemelidir. Küreselleşmenin en görünür sonuçlarından birisi olan uluslararası öğrenim olgusu, bireylerin küresel ölçekteki dolaşımı olarak ya da 'küresel ölçekli bir mobilizasyon hareketiyle bireylerin ilişki ağlarını geliştirmesi' perspektifi ile okunabilir.

Bireylerin bilişsel, kültürel ve sosyokültürel gelişmelerinde aynı zamanda toplumda intibak sağlama noktasında eğitim ve öğrenim etkili olmaktadır. Dolayısıyla uluslararası arenada eğitim ve öğrenim bireyin sosyalizasyonunda, bireyin sahip olduğu bilişsel, sosyal ve kültürel sermayesinin gelişmesini barındıran yönü bulunmaktadır. Diğer bir açıdan bakıldığında ise günümüz toplumlarında iş gücüne olan rağbetin artmasında- özellikle gelişmiş ülkeler için- ve beraberinde nitelikli eğitime olan ihtiyacın artması, uluslararası öğrenim hareketliliğini canlandırmaktadır. Kalkınma Araştırmaları Merkezi'nin (2015) raporuna göre 1970'lerde dünya genelinde eğitim almak için kendi ülkesinden başka bir ülkeye giden öğrenci sayısı 800 bin civarındayken bur rakam 40 yıl içinde 4.5 milyona kadar yükselmiştir (Abaslı,2018;20). Dolayısıyla öğrenim hareketliliği küresel ölçekte artış gösterdiği gibi aynı zamanda bireylerin sosyal ve kültürel sermayelerinin zenginleşmesi açısından da önemli bir olgudur.

Uluslararası öğrenimde sermayenin -özellikle sosyal ve kültürel sermayenin- birikimi, gelişmesi ve aktarımı önemli bir şekilde bireyi etkilemektedir. Sermaye; üretime yardımcı olan ve yokluğunda ulaşılması mümkün olmayan bazı sonuçlara ulaşmayı mümkün kılan üretken bir kaynak olarak tanımlanabilir. Sermayenin sosyal hali; en basit düzeyde aktörlerin aralarındaki ilişkiyi sürdürmede etkili olmaktadır.

“Sosyal” kavramı, sosyal sermayenin kaynaklarının tek başına bireylerde yer alamayacağını ifade ederken; “sermaye” kavramı, sosyal sermayenin, finansal sermaye, insan sermayesi gibi verimliliğinin olduğunu ve diğer sermaye çeşitleriyle arasında karşılıklı bir etkileşimin olduğunu göstermektedir (Ardahan, 2012;775). Uluslararası öğrenim hareketliliği bireye sosyal çevre kurma bağlamında katkı sağlayacağı gibi bunun yanı sıra bireyde sosyal ve ekonomik yönden çift taraflı bir etki oluşturmaktadır. Küresel ölçekte yaygınlaşan eğitimin ve öğrenim hareketliliğinin ulus sınırlarını aşması bireylerin yeni insanlar tanınmasını, yeni etkileşimler geliştirmesini sağlamaktadır. Geleneksel toplumlar çoğunlukla parçalıdır özetle çok sayıda toplumlar birbirine benzer, kendi ihtiyaçlarını karşılayan- kendi kendine yeten- köy, kabile vb. gibi sosyal birimlerden oluşmaktadır. Geleneksel toplumdan sanayi toplumuna, sanayi toplumundan bilgi toplumuna uzanan kritik geçişler esnasında nükseden türbülans, toplumlarda değer krizlerini de beraberinde getirmiştir (Fukuyama, 2005:17). Bu yüzden sermayenin sosyal hali; toplum içerisindeki bireylerin benzer frekanslar üzerinden hareket etmesini sağlamaktadır. Bireylerin kritik geçişler esnasında sermaye aktarımında, topluma uyum sağlamalarında farklı alternatifler bulunmaktadır. Dolayısıyla bir gruba üye olma çabası, sosyal sermaye ile alakalı olan rasyonel bir çıktıdır. Ayrıca sosyal sermaye, aktörlerin faaliyetlerini kolaylaştırıcı bir yapısı bulunmaktadır. Ayrıca çoğu geleneksel gruplar aynı zamanda Mark Granovetter’in (1973) “zayıf bağlar” olarak adlandırdığı, gruplar arasında hareket edebilen ve bu yüzden yeni fikir ve bilgilerin taşıyıcıları olan toplumun çeşitli sosyal ağlarının çevresindeki heteredoks (aykırı) bireylerin yokluğu ile muzdariptir (Tecim& Kaya,2011;7). Öyle ki Granovetter’in vurguladığı zayıf bağlar kavramı küresel bir vizyona sahip olan uluslararası öğrenim çerçevesinde, toplumların homojen bir yapıdan heterojen bir yapıya geçmesini sağlayarak, bireyler arasındaki bağları sosyal, kültürel vb. yönlerden kuvvetlendirmeyi sağlamaktadır.

Uluslararası öğrenimin yaygınlaşması bireye bilgi, beceri yöntem vb. yönlerden katkı sağladığı kadar farklı toplum yapısıyla tanışma, yeni ve farklı insani ilişkiler geliştirme fırsatını da içerisinde barındırmaktadır. Küresel bir unsur olarak öğrenimin uluslararası boyut kazanması yeni bir düzen oluşturmaktadır. Bu düzen farklı yaşam tarzlarını, kültürlerini, toplumsal pratiklerini bir arada bulundurmaya zorundandır. Bu

durum sınırları güçlendirerek sosyo-kültürel farkları ve önyargıları ortadan kaldırmakta; düşüncelerin, bilgilerin, değerlerin, yaşam biçimlerinin melezleşmesinin yaşandığı ortak kültürel kimlikler ve toplumsal mekânlar yaratmaktadır (Çapçioğlu, 2008; 156). Bu durum toplumun heteredoks bir yapı kazanmasında, farklı kültürleri, toplumsal pratikleri içerisinde barındırmayı ve yeni insan yüzleri ile karşılaşma ve tanışma fırsatını içermektedir. Uluslararası öğrenim bir yandan bireylerin beşerî sermayelerinin zenginleşmesini sağlamaktadır. Beşerî sermaye teorisinin en tanınmış isimlerinden Becker ise (1993) eğitime, sağlığa, beceri kazandırma faaliyetlerine yapılan harcamaların fiziki ya da finansal sermayeyi değil beşerî sermayeyi geliştirdiğine vurgu yapmaktadır (Birekul & Alkın, 2019;83). Becker; bireyin sahip olduğu bilgiyi, beceriyi, değerleri kendisinden ayıramayacağını fakat buna karşın finansal sermayeyi bireyin kendisinden ayırmanın mümkün olduğunu ifade etmektedir.

Uluslararası öğrenim kavramına yönelik Crosley ve Watson (2003); dünyanın herhangi bir yerinde öğrencilerin istihdamı için hazırlanmasındaki rolünü tanımlamak, farklı ülkelerin anlaşılmasının yanı sıra farklı diller, farklı milletlerden insanlarla iyi ilişkiler kurmayı sağlamak olarak yapmıştır (Cambridge&Thompson,2004;162). Uluslararası öğrenimde bireyin kendi kültürel ve sosyal birikiminin yanı sıra, farklı toplumların kültürel ve sosyal hafızasını da gözlemlemekte ve içselleştirmekte olduğu ifade edilebilir. Öyle ki sermayenin sosyal hali, sosyo ekonomik yapıyla pratikler ve toplum içinde egemen olan normlar, değerler vs. arasında aracılık işlevini görmektedir. Dolayısıyla eğitim ve öğrenim için giden bireyin yeni bir toplumsal yapıya alışma sürecinde sahip olduğu kültürel birikimle, toplumsal pratiklerin çakışması veya benzeşmesi olayları görülebilir. Şöyle ki birey; kendi habitusu dışında, insanları ve kültürlerini tanımaya çalışmışsa bu durum bireyin; farklı bir toplumsal yapıya alışma ve benimseme hızını etkileyecektir. Bu anlamda insanların iletişim ağları, onların hedeflerini sürdürmelerine izin veren ve aynı zamanda toplumu bir arada tutmaya yardımcı olan daha geniş ilişkiler ve normlar kümesinin bir parçası olarak görülmektedir (Field.2006. akt: Aydemir.2011:26). Bireyin çevresinde kazandığı insanlarla kurduğu ilişkiler bireyin hayat şartları içerisinde yapacaklarının ve planlarının sınırına da bir noktada işaret etmektedir. Uluslararası öğrenim hareketliliği

bireyin, insan ağını genişletmesine, kültürel birikimin zenginleşmesine etki etmektedir.

Sermayenin sosyal hali toplumsal yapıyı inşa eden bireylerin toplumsal hareketlerinin ve eylemlerin alt yapısını oluşturan değerler ve anlam düzeyinde ortaya koydukları bütüncül yapıyı kapsamaktadır. İnsan fitratı gereği etkileşime geçme ve diğer insanlarla iletişim kurma ihtiyacı içerisinde olmaktadır. Bunun içinde birtakım ilişki ağları ve birliktelikler kurmaktadır. Öğrenim için kendi ülke sınırlarını aşan bireyin kurduğu birliktelik ve ilişki ağları insan yaşamının kolaylaştırılmasında etkili olmaktadır. Bu noktada sermayenin gelişmesinde ve rol oynamasında toplumsal yaşamın oluşumunda etkili olan birliktelikler ve ilişki ağlarının da katkısı bulunmaktadır. Sermayenin sosyal hali toplumsal bir ortamın ürünü olmaktadır. Bireyin kurduğu ilişkiler ve insan çevresi (sosyal ağ); normlar ve güven çerçevesinde devamlılığını sürdürmektedir. Fukuyama kişiler arası güvene verdiği önem üzerinden sermayenin sosyal haline tanım getirmiştir. Ona göre sosyal sermaye, insanların bir grup veya organizasyon dâhilinde iş birliğine hazır bir şekilde ortak bir amaç için çalışma kabiliyetini taşıyan grup üyeleri arasında paylaşılan değerler ya da normlar topluluğunun varlığı şeklinde tanımlanmaktadır. Fukuyama (2015) toplumların, toplumsal sermayeyi karmaşık ve genellikle anlaşılması güç bir süreç içerisinde yeniden ürettiğini söylemektedir. Sermayenin sosyal halini toplumsal yaşamın merkezi noktasına yerleştirmektedir. Nitekim geliştirdiği tanımdan yola çıkarak; bir toplumsal sistemde güven duyulan insan sayısının miktarı sosyal sermayenin kapasitesini ayrıca başarılı bir gelişme ve kalkınmanın göstergesi olarak sunmaktadır. Bireylerin oluşturduğu sosyal sermaye toplum içerisinde birtakım faydalı gelişmelere de kapı aralayabilmektedir. Fukuyama, sosyal sermayenin başarılı bir kalkınma için gerekli bir koşul olduğunu ifade etmektedir, fakat sosyal sermayenin kurulması için güçlü bir hukuk egemenliğinin ve temel siyasi kurumların da gerekli olduğunu belirtmektedir.

Eğer sermayenin sosyal halini sınırları çevrili bir alan olarak tasarlarsak; bu sınırlar içerisinde güvenin, ilişki ağlarının, ilişki yapılarının, sivil katılımın (gönüllü katılımın), normların, değer, kültür ve insan pratiklerinin bulunduğu belirtilebilir. Sermayenin sosyal hali; ilişkiler, ortak normlar ve güvenden oluşan ortak bir sermaye

biçimi olarak görülebilir. Dolayısıyla sosyal sermayenin toplumsal sistem içerisinde etkinliğinin ve işlevinin yitirilmemesi için sosyal sermayeye yönelik yatırımların kesilmemesi gerekmektedir. Bu doğrultuda uluslararası öğrenimin önemli olduğunun, devam etmesinin ve insan hareketliliğinin durmaması gerektiği sonucu çıkarılabilir. Bu durumda sosyal ilişkilerin kesilmesi sosyal sermayeyi olumsuz etkilemektedir. Beraberinde ortak normlar, değerler ve davranışlar zarar görebilir. Çünkü normları ve değerleri gündelik yaşam içerisinde birey(ler)in iletişim ağları içerisinde kullanması sermayenin sosyal halini güçlendirmekte aksi durumda ise sosyal sermayenin azalmasından bahsedilebilir. Nitekim öğrenim için başka bir ülkeye giden bireyin homojen bir çevreden heterojen bir çevresel yapıya geçmesi ve orada tutunabilmesi için ilişki ağlarının kuvvetlendirmesi ve çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Sermayenin sosyal hali; az ya da çok kurumsallaşmış karşılıklı tanışıklık ve tanıma ilişkilerinden oluşan uzun ömürlü bir network(ağ) sahip olmayla bağlantılı, kendi üyelerine kolektivitinin sahip olduğu sermayenin desteğini, kelimenin farklı anlamlarıyla kendi hakkı tanıyan bir “yeterlilik” sağlayan fiili ya da potansiyel kaynaklar kümesidir (Şahin,2009). Dolayısıyla sermayenin sosyal içeriği içerisinde bireyin ihtiyaç duyduğu iletişim kodlarını, norm ve değer yargılarını örgütlü bir yapı içerisinde sunarak gündelik rutin yaşamı etkilemektedir. Sosyal erdemler toplumsal zeminde bireysel erdemlerin gelişmesini etkilemektedir. Sosyal sermaye aynı zamanda bireysel erdemlerin gelişmesini de içerisinde barındırmaktadır. Çünkü bireysel erdemler en iyi sosyal dayanışma derecesi yüksek toplumlarda olgunlaşan aile, okul, iş yeri gibi güçlü grup ortamlarında ortaya çıkabilir (Fukuyama,2005;64). İnsanların sosyal dünya ile ilişkiler kurmasında ve toplumla senkronize bir yaşam sürmesinde yukarıda belirtilen/zikredilen araçlar etkili olmaktadır. İnsanların sosyal dünyayı algılama, anlama, tasdik etme ve değerlendirmeleri sayesinde insanlar hem pratik yaratır hem de onları algılar ve değerlendirir (Çetin,2017;46). Dolayısıyla sermaye hem kendi hem de başkalarının kaderini kontrol etme özelliğine sahiptir.

Uluslararası öğrenim birçok faktörü içerisinde barındırmaktadır. Uluslararası öğrenim için ülkesinden ayrılan bireyin ekonomik olarak bir etkisi olacağı gibi, gittiği ülkenin insanını, toplumunu, kültürünü tanıma, kaynaşma, organizasyonlarına katılma, farklı bölgelerden insanlarla çevre oluşturma vb. gibi birçok sosyal imkânı da

elde etmektedir. Dolayısıyla sermayenin sosyal hali, işleyen sosyal kontrol, güven sistemi ve bireyler arasında veya bir grup, organizasyon, topluluk, bölge veya toplum içindeki kapsamlı bir ahlak sistemi gibi bütün bir ağa (veya tam kolektif bir aktörler sistemine) ilişkin belirgin bir karakteristik olarak düşünülebilir (Boşgelmez,2012;24). Sermayenin sosyal hali sivil katılımı, güven normlarını geliştiren gönüllü kuruluşlara katılma ve sosyal bağlantılar ile yakından ilişkili bir durumdadır. Sosyal sermayenin bireysel ve kolektif yönleri arasındaki fark, ilişkiler ve ağların sağlamış olduğu bir takım kaynak ve faydaları incelerken daha kolay anlaşılabilir. Öğrenim için farklı ülkelere giden bireyin katıldığı sivil organizasyonlar, edindiği insan çevresi ve geliştirdiği ilişki ağları; toplumsal iş birliği, koordinasyon ve iletişimi kolaylaştırır, itibarı güçlendirir ve bu sayede kolektif eylem ikilemlerinin çözülmesini sağlar.

Bahsi geçen sosyal sermaye kavramı; gündelik yaşamda bireyler arasındaki ilişki ağlarının bozulması ve giderek güvensiz bir toplumsal sistem içerisine sürüklenme endişesi üzerine ve bu durumu anlama noktasında yoğunlaşan bir çalışma alanı olmaktadır. Bu karamsar tablonun batılı düşünürler tarafından –özellikle Robert Putnam’ın Yalnız Başına Bowling: Amerikan Toplumunun Çöküşü ve Yeniden Canlanması (2000) ve Francis Fukuyama’nın Büyük Çözümle’de (2009)- dile getirildiği çalışmaların sayısı hızla artarken, problemin çözümüne yönelik öneriler: güvenin yeniden tesis edilmesine, sosyal sermaye rezervlerinin yükseltilmesine ve değer temelli insani ilişkilerin canlandırılmasına dayanıyor (Aydemir,2011;10). Nitekim günümüzde bireyi aşan gayri ahlaki davranışlar ve bu durumu takip eden alışkanlık ve davranışlar beraberinde güvensiz bir toplumsal yapının alt zeminin oluşturmaktadır. Güvenin yeniden tesisi noktasında, karamsar tablonun iyileştirilmesinde; ilişki ağlarını değerler bazında kuvvetlendirmesi ve sermayenin sosyal ve kültürel olarak yükselişe geçmesinde uluslararası öğrenim hareketliliğine önem verilmesi de bir çıkış yolu olarak okunabilir.

Uluslararası öğrenim hareketliliği bireyin yaşamına avantajlar kadar riskler de katmaktadır. Öğrencinin öğrenim için gittiği toplumun; sosyal koşulları, içerisinde yaşayan insanlar, ortamı ve imkanları bakımından avantajları yanında riskleri de barındırmaktadır. “En azından altı çeşit sosyal kaynak ve fayda biçimi ayırt edilebilir: ilk olarak, bilgiye erişim ve ilişkiler yoluyla belli bir türde sosyal yaşam; ikinci olarak,

başka aktörlerle birlikte riskli girişimlerde itimatlı olmaya aktörlerin hazır olması; üçüncü olarak, desteğin, yardımın ve dayanışmanın ortaya çıkarılması; dördüncü olarak, sosyal kontrolün bulunması ve bütün bir ağda (veya sosyal ilişki sistemi) aile, akrabalar arası veya komşulukta yer alan diğer üyelerin eylemleri ve kadere belli seviyede dikkat; beşinci olarak, bir araştırma kurumundaki meslektaşlar arasında olduğu gibi ağ içinde bir güven iklimi ve altıncı olarak normların, değerlerin geçerliliği ve bir grup, organizasyon veya toplum içindeki ahlak (moralite) (Coleman,1990;302).” Coleman’ın ortaya koyduğu ve sermayenin sosyal halinin kavranmasında sunduğu altı çeşit sosyal kaynak ve fayda uluslararası öğrenim hareketliliğini tercih eden bireyin sosyal çevresinden hareketle başlayan ve ilişki ağlarının gelişmesi ve geniş topluluklara ulaşması ile birlikte değerlerin, normların ve ahlakın çerçevesinde eylemde bulunması gerektiğini vurgulamakta ve bu sayede sosyal sermayenin gelişmesine katkı sağlandığı belirtilmektedir.

Toplum, içerisindeki bireylerin ilişkilerinin çeşitlenmesi ve çoğalmasıyla bir anlam kazanmaktadır. Sosyal yapı ancak uzun süreli ilişkilerin bir ürünü olabilir. Toplumsal yapı içerisinde değerleri, kültürel formları, yaşama dair pratikleri ve alışkanlıkları barındıran uzun bir zaman periyodunu kapsayan toplumsal tarihin çıktısıdır. Uzun bir süreç içerisinde yoğrulan sosyal yapıya, deniz aşırı veya sınırlar aşarak farklı bir toplumsal yapıya öğrenim için gelen bireyin alışmasının kolay olmasını beklemek oldukça zordur. Fakat toplumun sosyal yapısı farklılıkları içerisinde barındıran ve farklı anlayışlara, inanışlara vs. karşı açık bir tutum sergilediği zaman durum değişebilir. Bir toplumun refaha ulaşmasında bireyler arasındaki uyum önemlidir. Refaha ulaşılma konusunda birçok faktörün yansira ekonomik gelişmeler de başat olmaktadır. Ekonomik gelişme, toplumun sosyalleşmesinde etkilidir. Refaha ulaşmadan önce, insanoğlunun birlikte çalışmasını öğrenmesi gerekir ve eğer arkasından düzenli bir ekonomik ilerleme olacaksa yeni organizasyon biçimleri geliştirilmelidir (Fukuyama,2005;63). Öğrenim hareketliliğinin uluslararası boyut kazanması ekonomik olarak iyi bir getiriye sahip olmasının yanı sıra bireylerin farklı sosyal yapılardan insanlar ile uyum içerisinde ve birlikte çalışmalarını sağlamaktadır. Ayrıca sosyal sermaye, bir toplumda güven duygusunun hâkim olmasında neşet eden bir yetidir (Can,2015;47). Birlikte çalışma pratiği beraberinde güven duygusunu

getirmektedir. Sosyal sermaye: tarihsel alışkanlıklar, adet, gelenek, görenek ve din gibi kültürel kodlarla üretildiği ve iletildiği için beşerî sermayenin diğer türlerinden net bir biçimde ayrılmaktadır (Fukuyama,2005;42). Bireyin sosyal çevresindeki insan sayısı beşeri sermayeyi belirtirken, insan sayısının içerisindeki bireylerin sahip oldukları niteliği sermayenin sosyal halini ortaya koymaktadır. Sermayenin sosyal hali beşerî sermayeye benzer şekilde, kullanıldıkça biriktirilen bir nitelik sunmaktadır.

Simmel (2009:50) için “belli bir sayıda birey şu ya da bu ölçüde bir toplum sayılabilir. Tarafların olduğu her seferinde, ortak işlerin yapıldığı, ortak bir his ya da düşünme biçiminin paylaşıldığı her seferinde, boyun eğme ve hakimiyet kurma konumlarının her paylaşımında, birlikte yenen her yemekte, insanın başkaları için kendini süslediği her seferinde, bunlar gibi yeni sentezleyici fenomenlerin her ortaya çıkışında aynı grup eskiye nazaran ‘daha fazla toplum’ haline gelir.” Ele aldığımız olguları incelerken bunların toplumsal yönlerini göz önünde tutmamız gerekmektedir (Adler,2016;50). Toplumsal çevreyi gözden geçirmeden, bireyin kendisi için seçtiği üstünlük amacını anlamamız ve onu gereken şekilde değerlendirilmesi ve anlaşılması düşünülemez. Tek tek bireylerin ilişki ağları üzerinden kurulan ve etkileşim temelinde gelişen ve ortaya çıkan sosyal sermaye bireyler arasındaki kendini inşa eden sosyalliği ortaya çıkarır. Üniversitenin sunduğu sosyal imkanlar, bireyin edindiği arkadaşlıklar ve yeni bir toplumsal zeminle kurulan etkileşim sermayenin sosyal ve kültürel haline etkide bulunmaktadır. Sosyal etkileşim ortamı bireysel ve toplumsal gerçekliğin kurulduğu ve sürdürüldüğü alandır (Aydemir,2011;38). Dolayısıyla toplumsal çevrenin beslediği şartların bilincinde olmak ve bireylerin gerçekleştirdiği sosyal etkileşimler, sosyal sermayenin gündelik rutin yaşam içerisinde varlığını beslemekte ve etkisini arttırmaktadır.

Sermayenin sosyal hali kavramı ekonomi bilimi temelinde açıklansa da sosyal bilimciler arasında bu husus hakkında ayrışmalar bulunmaktadır. Nitekim sosyal sermaye kavramı; ekonomi biliminin içerisinde yer alan sermaye kavramının kabuğunu yırtarak siyaset bilimi ve sosyoloji için bir metafor haline gelmesinde, ekonomistlerin sosyal bilim alanını verimsiz, bilinçsiz bir şekilde değerlendirmelerinin etkisi bulunmaktadır. Haddizatında sermayenin sosyal halinin temel esprisi daha kapsayıcı olarak toplumsalı öne çıkarmış olmasıdır. Böylece sermayenin ekonomi

içeriğinde gözden kaçırılan eksenin sosyal dünyaya ilişkin olduğu vurgulanmıştır (Aydemir,2011;22). Uluslararası öğrenim hareketliliği hem ekonomistlerin hem de sosyal bilimcilerin ilgi alanına giren bir olgudur. Bu durumda uluslararası öğrenim ekonomik etkisi bakımından ekonomistlerin ilgisini çekerken; farklı toplum ve sosyal yapı içerisinde yaşamaya çaba harcamaları yönüyle de sosyolojinin konusu olmaktadır. Uluslararası öğrenim hareketliliğinde sermayenin sosyal hali kimi zaman tek boyutta değil iki veya daha fazla boyutun birlikte çalışılmasıyla ilgili olacağını vurgulamaktadır. Sosyal sermaye ekonomi, siyaset ve sosyoloji arasında gündeme gelmesinden dolayı üçlü etki adında kavramsallaştıran yazarlarda (Svendsen-Svendsen.2009) bulunmaktadır. Nitekim uluslararası öğrenim hareketliliğine yönelik geliştirilen politikalar, ülkeler arasındaki ilişkiler, siyasi alanla ilgili kısmı içermektedir. Kilit bir kavram olarak sosyal sermaye demokratikleşmeden, ekonomik gelişmeye kadar geniş bir perspektifte pek çok sorunsal açısından önem arz etmiştir (Aydemir&Özşahin,2011;43)². Sermayenin sosyal hali siyasetten eğitime, sosyal ilişkilerden ekonomik ilişkilere değin geniş bir perspektif içerisinde incelenebilmektedir.

Sermayenin sosyal hali ekonomik pratiklerin odağında doğduğu varsayılsa da kavramsal düzeyde kullanım alanları ve getirilen yeni tanımları ile farklı ve yeni bir boyut kazanmıştır. Bundan dolayı sermayenin ve türlerinin birbirinde bağımsız olarak düşünülmesi toplum ve insan hayatında birtakım boşlukların oluşmasına, işlevinde aksamaların meydana gelmesine sebebiyet verebilir. İşlevinde aksamaların ötesindeki sakıncası ise, toplumda kutuplaşmaların oluşması ve bu kutuplaşmalar arasında boşluğun oluşmasıdır. Bu boşluk, ekonomik sermayenin belli ve sınırlı bir toplumsal kesiminin kontrolünde ve hâkimiyetinde olmasıyla, sosyal ve kültürel sermayenin de bu kesimin hegemonyasına girmesi sonucunu doğuracaktır (Ceylan,2018;44). Örneğin dünya üzerinde tek birey kalsa ve maddi zenginliğin tümü o bireyde olsa da zenginlik o birey için herhangi bir şey ifade etmeyecektir. Bu yüzden ekonomik anlamda kişisel birikimi ve sermayesi olan kişiler, bu bireysel zenginliklerinin paylaşımını sistemli ve kalıcı hâle getirmek ve birikimlerini hayatlarına anlam katacak bir niteliğe kavuşturmak için vakıf adı altında sivil toplum kuruluşları tesis etmişler ve

² bkz. Putnam, 1993; Torsvik, 2000; Paxton, 2002

etmektedirler (Ceylan,2018;43). Uluslararası öğrenim hareketliliğinde sermayenin sosyal halinin birikimi ve beslenimi açısından, sivil toplum kuruluşları önemli bir konumda yer almaktadır.

Sosyal sermayenin aktarımında canlı bir toplumsal yaşamın tanıklığı ayrıca bireylerin birbirleriyle olan ilişkileri önem arz etmektedir. Söz gelimi sivil toplum örgütlerine katılım, güven göstergeleri, sosyal ağlarla ulaşılan bilgi, yardım, fırsat vb. bireyin veya toplumun sahip olduğu imkanların kamu yararına tahvili gibi kıstaslar toplumların sosyal sermaye rezervlerini anlamada kullanılmaktadır (Tecim&Aydemir,2015;37). Bundan dolayı, uluslararası öğrenim hareketliliğinin somut çıktısı olarak oluşan derneklere, sivil toplum kuruluşlarına uluslararası öğrencilerin aktif katılım sağlaması, toplumsal ve siyasal meseleler konusunda duyarlılık, işbirliği ve dayanışma gibi kolektif faaliyetler sosyal sermayenin aktarımı noktasında merkezi bir konumda bulunmaktadır.

Sermayenin sosyal hali kolektif bir eylemin neden ve sonucu olarak işlev görmektedir. Uluslararası öğrenim hareketliliği kitlesel bir hareket olarak bireylerin farklı bir toplumla tanışması, etkileşime geçmesi bireyin sosyal ve kültürel olarak birikim kazanmasını sağlayacağı gibi aynı zamanda bireyin farklı çevreden insanlarla iletişime geçerek ilişki ağını genişleterek beşerî sermayesine katkı sağlayacaktır. Nitekim sosyal sermaye kavramı toplumu oluşturan bireyler arası etkileşimden kaynaklanan sonuçları ve nedenleri barındırmaktadır. Böylelikle insani ilişkilere bağlı olarak sosyal sermayenin toplumsal bağlamda anlaşılması gerekmektedir.

Sermayenin sosyal hali genel olarak toplum içerisinde bireyin bir başka birey ile iletişim ve etkileşimde bulunması için gerekli çevreyi, iletişim kodlarını ve birtakım normları içerisinde barındıran bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Coleman'ın tabiri ile sosyal sermaye kişilerin menfaatlerine ulaşmak için kullanacakları kaynakların sosyal yapısını şekillendirmektedir. Bireyler arasındaki iletişimin kaynağının belirlenmesi kadar ortak bir kodlar bütünü çerçevesinde bunu gerçekleştirmekte önemlidir. Zira iletişimin gerçekleşmesi için ortak birtakım norm, değer vb. öğelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu noktada ise insanın sahip olduğu kültür, merkezi bir öneme haizdir. Kültür kelimesi Latince bir etimolojik kökene sahip olup

ekip dikme manasına gelen *coler* kelimesinden türemiştir. Kültür, gündelik hayatta, incelik-kibarlık, bilgili olmak, beden eğitimi, sanat işleri, medeniyet gibi birbirlerinden az çok farklı anlamlarda kullanılmaktadır (Aydın,2013;258). Dolayısıyla kavrama baktığımızda net ve kesin bilgilere rastlanılmamakla birlikte kavramın insan yaşantısı ile birlikte bir anlam kazandığı ifade edilebilir.

Gündelik yaşam içerisinde bireyin davranışlarının anlam kazanabilmesi için bir kaynağa ihtiyaç duyulmaktadır. Bu noktada kültür birincil kaynaklar arasında yer almaktadır. İnsanların sergiledikleri davranışlarının nedeni; eylemlerine yükledikleri anlam içerisinde gizlidir. Başka bir deyişle insanların önemli ve mücadele etmeye değer bulduğu tüm meseleler, yani değerler; sosyal kontrolün baskısından olsun ya da olmasın insanların yerine getirdiği kurallar, yani normlar ve insani davranışı anlamaya, adlandırmaya ve biraz da kestirmeye muktedir kılan tüm şeyler, yani sıkça sembollerle dile getirilen anlamlardır (Zijderfeld,2013;245). Dolayısıyla kültür içerisinde barındırdığı muhteva ile birlikte sermaye birikimi olarak gündelik yaşamda görülmektedir. Kültür, bir başka açıdan da bireyin yaşamına yüklediği semboller kümesini oluşturmaktadır ve birey yaşam dünyasını anlamlandırmak için bu semboller kümesinden faydalanmaktadır.

Sahip olunulan kültürel birikim bireyin öznel yaşam alanını oluşturmakla birlikte bireyin çevresini ve çevresine karşı tutum ve davranışlarını belirlemesini sağlamaktadır. Aktörlerin her biri öznel davranışlar sergileyerek bir diğer aktör ile etkileşime geçerek iletişim ağını genişletebilmektedir. Sosyal bilimlerde kültür, genelde beşeri birlikteliklere ilişkin oluşumların soyut-sembolik ifadesi olarak anlaşıyorsa da daha güncel kavramsallaştırmada etkileşim ağları gibi davranış örüntülerini, bir başka deyişle sosyal süreçleri kapsamaktadır (Aydın,2013;258). Sermaye olarak kültür, ilişki ağının/etkileşim ağının genişlemesinde ve çeşitlenmesinde toplum ve bireylerden güç alarak ve gündelik pratiklerin şekillenmesi noktasında çaba harcamaktadır. Kültür hem kendini gelecek nesillere aktaracak sermayesel birikimi sağlamakta hem de sosyal yaşamın anlamlı bir görüntü oluşturmalarını sağlamaktadır. Uluslararası öğrenim hareketliliği sayesinde bireyin sahip olduğu kültürel birikim bir döngü içerisine girerek hem kendi kültürel sermayesine hem de yeni bir toplumsal yapı içerisindeki kültürel sermayeye etki

etmektedir. İnsanın yapıp-etmeleri ile hayatın birlikte getirdiği durumlar, olaylar karşısında ilgisiz kalması düşünülemez; çünkü insanların yapıp-etmeleri ya birbirine karşıdır yahut birbirini tamamlamaktadır (Ulutaş&Gökçen,2019;6). Kültürel sermaye, sosyal sermayenin işlevselliğini ve kültürel olarak birikim sağlaması noktasında önem arz etmektedir.

Aslında kültür; insanın yaşam alanıyla, çevresindeki insanlar ile ilişkilerinde, sahip olduğu imkanlarla kısacası insan mefhumuyla hemen aynı şeyi ifade etmektedir. Zira en iptidai seviyede bulunan Avustralya yerlisinin veya cenup Afrika Bushman'ının avlama tarzı, şimal Amerika Hintli'sinin (Kızılderilisinin) “tıbbi, Perikles Atinasının trajik dram tipi, modern endüstrinin dinamosu, aynı manada birer kültür unsurudur (Turhan,2016;27). Her bakımdan insan grupları, farklı ve çok karmaşık çeşitlilikler içerisinde bulunmalarına rağmen kendilerine has bir kültür ve kültürel sermayeye haizdir. Uluslararası öğrenim hareketliliği, kültürel sermayenin mobilizasyonuna etki etmektedir. Dolayısıyla kültürel sermaye ile sosyal sermaye arasında özdeksel manada görünüm olmasının yansırı gündelik yaşam içerisinde kültürel kodlar sosyal sermayenin gelişmesini ve geniş bir periferi içerisinde yankı bulmasını kolaylaştırmaktadır.

Amerikan toplumbilimcisi R. Freedman'ın *Principles of Sociology* (1956) adlı yapıtında yazdığına göre; kültür, insanın varlığına ilişkin çeşitli sorunlara bir küme (grup) çözümüdür; insanların birbirleriyle ve ortamlarıyla ilişkilerini biçimlendirir (Hançerlioğlu,2007;251). Toplum; içerisinde barındırdığı insanların birbirleri ile iletişime geçebildikleri sözsöl, davranışsal eylemlerde bulunmak için imkân sunulduğu bir mekân olarak okunabilir. Nitekim bu şekilde bakıldığında ilişkilerin anlam kazanmasının yanı sıra ilişkilerin kurallarının belirlenmesinde kültürel sermaye büyük önem arz etmektedir. Lundberg *Sociology* (1958) kitabında; toplum üyeleri arasında görülen inançları ve ilişkileri içeren sosyalleşme süreci yardımıyla kuşaktan kuşağa aktarılmasını ve bu davranış kalıplarının özdeksel ürünlerinden oluşmuş bir kavram olarak kültürün özel olarak da kültürel sermayenin önemine işaret etmektedir. Kültürel şartların belirlediği ilişkilerden hareketle gündelik hayata uyum sağlama noktasında bireylerin sahip oldukları kültürel sermaye birikimi etkilidir. Failler olarak bireyler, kültürel sermayenin kendilerine sunduklarını pratiklerine aktarmaktadırlar

(Akın,2015;91). Bu noktadan hareketle kültürel sermayenin, sosyal sermayeyi, yaşam alanını çerçevesini belirlediği belirtilebilir.

Toplumsal alan içerisinde bireyin sahip olduğu sermaye, gündelik yaşam içerisindeki durumunu ortaya koyabilmektedir. Yaşam alanı içerisinde, sermaye bir kâğıt oyunundaki kozlara benzer. Alana girerken ya da alan içerisinde ne kadar çok kozun varsa o kadar etkili olur (Calhoun'dan aktaran Şahin,2011;130). Dolayısıyla bireylerin sosyal sermayelerini geliştirmesi, kültürel olarak donanım kazanmasıyla yakından ilişkidir. İnsanların ilişki ağlarını genişleterek farklı düşünce ve kültürlerle intiba ve iletişim kurması ayrıca sermayenin gelişmesine ve gündelik yaşam içerisindeki pratiklere yansımada etkili olmaktadır.

Kültürel sermaye kavramının tarihsel serüveni içerisinde Pierre Bourdieu ve Passeron göze çarpmaktadır. “Kültürel Üreme ve Sosyal Üreme” de Pierre Bourdieu ve Jean-Claude Passeron, 1960'lı yıllarda Fransa'nın eğitim sistemi içindeki çocukların performans düzeyleri ve akademik başarıları arasındaki farklılıkları kavramsal olarak açıklamak için kültürel sermayeyi sunmuşlardır. Ayrıca "Sermaye Biçimleri (*The Forms of Capital*)" (1985) yazısında ve Devletin Asaleti: Güç Alanındaki Elit Okulları (*The State Nobility: Elite Schools in the Field of Power*) (1996) kitabında kültürel sermaye içeriğini daha da geliştirmiştir. Bourdieu ve Passeron, bu kültürel birikimin sınıf farklılıklarını pekiştirmek için kullanıldığını iddia etmiştir. Bourdieu, bedenlenen (kişiselleşmiş) sermayenin kişinin ayrılmaz bir parçasına, habitusuna dönüştüğü için herhangi bir şekilde aktarılamadığını çalışmalarında vurgulamaktadır. Kültürel sermaye daha çok bireyin yaşadığı topluma ve sınıfa bağlı olarak ekseriyetle farkında olmadan elde edilir. Haddizatında bireyin sosyalleşme süreci boyunca öğrendikleri kültürel sermayesini oluşturmaktadır. Bireyin konuşurken, eylemde bulunurken ve seçim yaparken kullandığı yollar, ait olduğu sınıfın özünü ve formunu yansıtır (Gerni,2013;58). Nesnel olarak kültürel sermaye, belirli belirteç ve öğretiler aynı zamanda tarihsel faaliyetlerin ürünü olarak bireysel etkiyi aşan özerk ve kendi yasaları olan bir sermaye biçimini işaret etmektedir.

Kültürel sermaye konusunda çalışmalarıyla Bourdieu öncü isim olarak anılmaktadır. Boudieu kültürel sermayeyi formel eğitimle kazanılan ve diplomalarla

objektif bir görünüm kazandırılan “okul sermayesi” ile aileden kaynaklanan ve doğal bir biçimde, aile hayatı içerisinde kazanılan nitelikleri ifade eden “tevarüs eden kültür sermayesi” olmak üzere ikiye ayırarak inceler (Ünal;2004;116). Dolayısıyla geniş manada kültürel sermaye eğitim süreci içerisinde aktarılan bir sermaye olarak görüleceği gibi dini sermaye, bürokratik sermaye, politik sermaye, eğitimsel sermaye gibi şekillerde de ele alınabilir. Bourdieu, eğitim faktörünün etkisi ile aktarılan kültürel sermayenin bünyesinde birtakım sınıfsal çatışmalar ya da çelişkileri barındırdığını ifade etmektedir (Bourdieu,2015;28). Nitekim bu farklılıkların ortaya çıkmasında bireyin tevarüs eden ile yakın çevreden kazanılan kültürel unsurların ortaya koyduğu farklar temelinde meydana geldiği belirtilebilir. İnsan doğduğu anda bir toplumun, kültürün, dilin, tarihin içine doğmakta, kişiliğini de bu toplumsal olgular ile kazanmaktadır (Akın,2018;106). Dolayısıyla doğduğu çevreden edinilen kültür bireyin belirli bir noktaya kadar gelişmesini sağlamaktadır Bireyin doğduğu çevrenin kültürel birikimi de bireyin sosyalleşmesi açısından önem arz etmektedir. Okul, aileden sonra gelen bir sosyalleşme ve kültürleşme yeridir. Okulda başarılı olmak için aileden gelen kültürel sermaye unsurlarına, çeşitli dilsel ve kültürel becerilere sahip olan çocuklar daha fazla çıkar sağlayacaktır (Aydemir,2011;20). Ayrıca bireyin iyi ve kazançlı fırsatlara erişmesi noktasında aldığı eğitimin yanı sıra ailesinin ve yakın çevresinin de sosyal sermayesi etkili olmaktadır. Kültürel sermaye ve sosyal sermaye bireyler arasında rekabet oluşması noktasında etkili olmaktadır.

Kültürel sermayenin kurumsallaşmış formu, eğitimsel onaylama ve kutsama sisteminin ve devlet/bürokrasi alanının eyleyicilerin eşitsiz toplumsal konumlara dağıtılması üzerindeki kurumsal etkisi bağlamında inşa edilir (Göker,2007;283). Kurumsallaşmış kültürel sermaye yeterlilik sahipleri tarafından kıyaslanarak emek pazarında mübadele edilecek parasal değeri oluşturur. Dolayısıyla bireyin sahip olduğu kültürel sermayeye kurumsal bir tanınma anlamı yüklenerek, akademik yeterlilik sahiplerinin birbirlerinin yerine mübadele edilebilmelerini ve birbiriyle karşılaştırılabilmesinin olasılığını oluşturmaktadır. Kurumsallaşmış kültürel sermaye formel bir şekilde, kanunen güvenilirlik kazanmış ve taşıyıcısının kişisel özelliklerinden bağımsız bir şekilde varlık kazanmış halidir.

Her kültürel nüve sosyal sermaye zihniyetinin anlaşılmasına hizmet etmektedir. Zihniyetin anlaşılmasında ilişki ağları, güven ve işbirliği gibi faktörler kültürel sermayenin algılanmasında hayati bir öneme sahiptir. Kültürel sermaye, bir kişinin kültürel yeterliliğini ve dolayısıyla bir kişinin sosyal statüsünü veya toplumda bulunduğu konumu göstermek için kullanabileceği bilgi, davranış ve becerilerin birikimidir. Kültür statik olarak varlığını sürdüren bir kavramdan ziyade gelişen ve genişleyen bir sermaye biçimi olarak ifadelendirilebilir. Meta faaliyet olarak ‘kültürün’ böyle bir kullanımı üç avantajı beraberinde getirmektedir: Bireylerin rolü pasiflikten kurtuluyor; kültür eleştirilir hale geliyor, ‘kültürler’ içindeki güç ilişkileri görünür hale geliyorlar (Gürses,2018;145). Bu üç avantaj kültürel sermayenin beslenmesinde, gelişmesinde ve şekillenmesinde oldukça önemli olmaktadır. Toplumsal bir varlık olarak insanı diğer varlıklardan ayıran temel özelliklerden birisi; insanı var eden toplumsal ilişkilerin yine bizatihi insan tarafından üretilmesidir (Akın,2018;106).

Kültürel sermaye daha çok bireyin yaşam alanı içerisinde kültürleşme/sosyalleşme süreci içerisinde kazandığı ve tarihsel bir faaliyetler ürünü olarak Bourdieu’nun (2015;256) deyimi ile bireyin habitusunu belirleyen, bireylerin iletişimlerinin anlam kazanmasında etkilidir. Sonuç olarak baktığımızda kültürel sermaye ile sosyal sermaye arasında pozitif bir ilişkinin olduğundan bahsedilebilir. Toplumsal yapı; ilişkiler, ağlar ve farklı kültürel formlar üreterek bireyleri farklı gayeler ve gerekçeler ile birbirine bağlamaktadır. Nitekim kültürel özellikler toplum içerisindeki bireyleri birbirlerine yaklaştırır. Kültürel faaliyetler, arkadaşlık kurma gibi pratikler ise sosyal bağları kuvvetlendirir. Öyle ki kültürel aktiviteler, arkadaşlar ile gerçekleştirilen konuşmalar, toplantılar aynı zamanda kültürel sermayenin gelişmesine katkı sağlayıcı eylemler olabilir.

2.ÖRGÜTLÜ BİR YAPI VE NORMATİF İLİŞKİLER ALANI OLARAK ULUSLARARASI ÖĞRENİM

İnsan tarihin başlarında doğaya bağımlı bir şekilde yaşamını sürdürmektedir. İnsan kendini geliştirdikçe doğa ile arasındaki bağı zayıflatarak bağımsız bir hale doğru gitmektedir. Bu durum doğaya bağlı iken zamanla doğaya hükmetme ve

değiştirme uğraşına dönüşmüştür. İnsan doğayı değiştirirken kendisini de değiştirir (Fromm,2015;48). Böylelikle insan kendisini doğadan, kendi çabaları ile bağımsız bir hale getirirken aynı zamanda bu bağımsızlaşma süreci içerisinde düşünsel ve duygusal güçlerini geliştirerek büyümektedir. İnsan doğadan bağımsız ve özgür düşünebilme yetisini kazanmış olur. Bununla birlikte özgürleşen birey, diğer bireyler ile iletişime ve etkileşime geçme ihtiyacı duyar. Bu ihtiyaç bireyi harekete yönlendirir ve sonucunda kollektif bir fikir etrafında toplanan bireyler yığını meydana gelir. Kollektif fikir etrafında toplanan insanlar, bu fikrin içerisinde sunduğu pratikleri, düşünceleri savunmaktadır. Bu durum bir nevi örgütlü bir bilinç halini almaktadır.

Bu noktada bahsi edilen örgütlülük kavramı toplum içerisinde bireylerin topluma intibak sağlaması noktasında ortak hedef, benzer sosyal, kültürel sermayeye sahip insanların bir araya gelip kollektif bir şuur/fikir etrafında birleşmesi ile birlikte genel çerçevesini ortaya koyan bir kavram olarak okunmalıdır. Dolayısıyla örgütlülük bilinci de kollektif bir fikir üzerine kavramsallaştırılan ve yayılan bir kavramdır. Aslında insan kitlesi içerisinde örgütlü olma hissi ve örgütlülük bilinci, o kitle içerisinde herhangi bir hissin aşırı hale gelmesi şeklinde olmaktadır. Telkin ve sirayet yoluyla hisler çok hızlı yayıldığından, katılımlar sonucunda o hissin kuvveti o derece artmış olur (Le Bon,2016;37). Telkin ve sirayet yardımıyla yayılan hisler bireylerin örgütlü hale gelmesine sebep olur. Bireyler belli bir örgüte dahil olarak ve örgüt içerisindeki pratikleri uygulayarak zaman içerisinde örgütlü gruba uyum sağlamaktadır. Bu intibak süreci içerisinde; dahil olunan örgüt toplumsallaşma konusunda, dahil olunan mesleki, siyasal ya da dinsel örgütlenmelerde bireyin rolünü yapması gereken işi, çalışma gruplarındaki ilişkilerini öğrenmesi yoluyla devam eder (Akın,2015;107).

Örgütlülük bilinci; ortak bir amaç etrafında toplanan bireylerin, sergileyecekleri pratiklerde uyumlu hareket etmelerini, sorumluluk sahibi olma şuurunu kazanmasıdır. Bu durum bireylerin öncelikli olarak birlikte yaşama ve öğrenme sanatına haiz olmalarını gerekli kılmaktadır. Refaha ulaşmadan önce insanoğlunun birlikte çalışmasını öğrenmesi gerekir ve eğer arkasından düzenli bir ekonomik ilerleme olacaksa, yeni organizasyon biçimleri geliştirilmelidir (Fukuyama,2005;63). Bu ekonomik ilerlemenin ve yeni organizasyon biçimlerinin gelişmesi babında örgütlülük

bilincinin kazanılması önemli görünmektedir. Örgütlü olma veya örgütlülük hali aynı zamanda toplum içerisinde ortak duygu, kültür ve değerlere ihtimam gösteren bir kitlenin nişanesidir. Dolayısıyla bu bilinci taşıyan insanlar pratiklerini ve değer yargılarını bu düşünsel zemin üzerinde oluşturmaktadır. Bunun yansira toplum içerisinde de bu durumun varlığını ortaya koyan işaretler (dernek, topluluk, birlik vs.) sunmaktadır. Doğal olarak örgütlülük bilincinin oluşması içerisinde bulunan toplumun sosyolojik gerçekliği ile de yakında ilişkili olmaktadır. Buna bağlı olarak örgütsel davranışa ilişkin Mart ve Simon (1958)'de insan davranışında ve bireysel karar alma konusunda öngörüler, çevresel karar alma bakış açısını, çevre, boyut, teknoloji vb. gibi yapısal faktörlerin etkilerini sosyolojik işlevselliğin kaygılarıyla birleştirmiştir (Covaleski&Dirsmith&Samuel,199;6).

İnsanların ortak amaç üzerine birleştikleri, aynı zamanda güven esası üzerine kurulan örgütlülük bilincini tam anlamıyla idrak etmeleriyle birlikte toplum içerisinde sosyal, kültürel sermaye aktarımının da temel hattını oluşturmaktadır. Nitekim Coleman, Putnam ve Fukuyama gibi düşünürler özellikle sermayenin sosyal halinin aktarımında örgütlülük bilincine vurgu yapmaktadır. Putnam sosyal sermayenin karşılıklı fayda için koordinasyon ve işbirliğini kolaylaştıran ilişkisel ağlar, normlar ve sosyal güven gibi sosyal örgütlerin sahip oldukları özelliklerden meydana geldiğini ifade etmektedir. Fukuyama'ya göre, sosyal sermaye grup ve örgütlerde ortak amaç için çalışma yeteneğidir. Coleman; sosyal sermayeyi toplumsal yapı içerisindeki bireylerin işlerinde/eylemlerinde kolaylık sağlayıcı bir varlık olarak tanımlamaktadır. Knoke (1999), sosyal sermaye sosyal aktörlerin örgüt içinde veya örgütler arasında diğer aktörlerin kaynaklarına ulaşmak için bağlantılarını oluşturdukları ve harekete geçirdikleri süreç olarak ifade etmektedir (Knoke,1999;18). Örgütlülük bilinci, gündelik hayat içerisinde insanların hedeflerine ulaşabilmeleri, beklentilerini karşılayabilmeleri için bir araya gelmelerini, iletişime geçmelerini, amaç oluşturmalarını ve bir grup oluşturmalarını noktasında etkisi vardır. Bunun içinde bir bağlantıya, iş birliğine, desteğe, güvene, aidiyet duygusuna, adalete ve kabul görmeye ihtiyaç vardır (Gerni,2013;95). İnsanların birbirleri ile kurdukları güvene dayalı bağlantılar ve iş birliği temelinde faaliyet göstermelerini sağlayan ilişki ağları ve örgütlülük bilincine sahip olan grupların varlığı sermayenin sosyal halinin aktarımında

önemli bir konumda bulunmaktadır. Uluslararası öğrenim hareketliliğini tercih eden bireyler alışık oldukları toplumsal zeminden farklı bir yapı içerisinde ilişki ağlarını genişleterek ve birbirleri arasında güven duygusunu tesis ederek sermaye gelişimini tesis etme düşüncesindedir.

Örgütlülük bilinci bireyler arasında güven, itimat, fedakarlık gibi değerler üzerine kurulan bir iletişimin yansıması bağıllık, sorumluluk şuuru ve ortak bir amaç uğruna sarf edilen bir bağıllığı, aynı zamana sosyal ve kültürel sermayenin aktarımını, gelişmesini de içerisinde barındırmaktadır. Herhangi bir ortak amaç etrafında birleşmiş olan grup, içerisinde benzer sosyal çevreden insanları barındırır ve karşılıklı olarak beklenti ve sorumluluklar yüklenir. Sorumlulukların aktarımında benzer iletişim kodları üzerinden hareket etmek gerekmektedir. Grup içerisindeki bireyler arasında iletişimin sağlanmasında ve fedakarlık duygusunun, sorumluluk şuurunun grup üyelerinde bulunması örgütlülük bilincinin, gruptaki ilişki düzeni ve ağının belirlenmesinde son derece önemlidir.

Sosyal sermayenin örgütlülük temelinde aktarımında Nahapiet ve Ghoshal (1998;245) birbiriyle bağlantılı üç ana boyuttan oluştuğunu savunmaktadır. Bunlar:

- 1-Yapısal Boyut: bireyler arasındaki bağlantılar
2. İlişkisel Boyut: Bireyler arasındaki güven
3. Bilişsel Boyut: Bireyler arasındaki ortak hedef ve değerler

Sınıflandırılan boyutların her biri örgüt içerisindeki bireylere bazı toplumsal eylemlerde kullanabilecekleri ve ortak bir şekilde sahip oldukları birtakım değerler kazandırmaktadır. Bu noktada sosyal sermayenin yapısal boyutu örgütlülük bilincinin içerisinde ki genel şablonu ve örgütlenmelerdeki ilişkilerle ilgilidir. Yapısal boyut, çalışanların birbirleriyle bağ kurup kurmadıklarına odaklanmaktadır. Diğer bir ifadeyle bir örgütlenmedeki insanların birbirlerine bağlanma ölçülerini (örneğin, uluslararası öğrenim hareketliliğini tercih eden bireyler birbirini tanıyor mu?) içermektedir. İlişkisel boyut ise bir örgütlenme içerisinde bireyler arasında bulunan bağlantıların doğasıyla ya da niteliği ile ilgilidir. Bilişsel boyut ilişki ağı içerisindeki bireylerin ne derecede ortak bir bakış açıları veya anlayışları olduğu ile

ilgilenmektedir. Bilişsel boyut bireylerin örgütlülük bilinci üzerine kurduğu grupların birbirlerini anlayıp anlamadıkları üzerine yoğunlaşmaktadır.

Örgütlülük bilinci kolektif bir fikir etrafında toplanan insanların bir araya gelerek eylemde bulunmasını ifade etmektedir. Herhangi bir kolektif fikir, düşünce, eylem içerisinde bulunma veya bir grubun içerisine dahil olma bireye olumlu ve olumsuz katkı sunacaktır. Nitekim birey ortak bir amaç etrafında ve benzer sermaye birikimli insanlarla bir arada bulunduğu güvenli bir ortamda hissedecektir. Bunun yansırı toplumsal sisteme ve gündelik yaşama uyum sağlamakta kolaylıklar sağlayacaktır. Fakat örgütlülük bilincinin salt fayda temelli olduğu söylenmesi imkânsızdır. Kolektif şuur içerisinde, fertlerin akli kabiliyetleri ve kişilikleri silikleşir, farklı özelliklere sahip olanlar (heterogene) aynı özelliklere sahip olanlar arasında (homogene) kaybolur ve böylece bilinç altı nitelikleri hâkim duruma gelir (Le Bon,2016;20). Örgütlülük bilinci içerisinde bireylerin yönlendirilmesi dominant karakter olan lidere yüklenir ve örgüt içerisindeki bireyler pasif aktör durumuna geçmektedir. Gayri şahsi bir makine içinde ehemmiyetsiz dişliden ibaret bulunmak nahoş bir şeydir; ilanihaye yerimize çivilenmiş ve başımıza getirilen amirlerin keyfine terkedilmiş bulunduğumuz takdirde, vaziyetimiz hudutsuz derecede daha fenadır (Hayek,2014;152). Hayek'in üzerinde durduğu husus; ortak amaç etrafında oluşturulmuş grupta bireyden beklenen, grubun lider kişiliğine salt itaati vurgulamaktadır. Burada farklı bir noktaya temas etmek gerekirse; örgütlülük bilinci içerisindeki her bir birey sahip olduğu sosyal ve kültürel sermayenin gelişmesi ve aktarılması noktasında aktif olarak bulunmaktadır.

Kitlelerin yönlendirilmesi, toplumsal sisteme uyum sağlama ve gelişmesi noktasında örgütlülük bilinci hayati bir önemdedir. Büyük ve küçük her örgütte belirli bir açıklık ve düzenlilik olmalıdır: her şey birbirine girerse, hiçbir şey başarılamaz (Schumasher,2015;184). Örgütlü olmanın içerisinde barındırdığı şartlar temelde düzen ve açıklık belirtmektedir. Buradaki düzen ve açıklık kavramı; güven, itimat, fedakarlık, sermaye birikimi, sorumluluk şuur ve bağlılık temeline dayanmaktadır. Ayrıca Leana ve Van Burren (1999) sermayenin aktarımında örgütlülük bilincinin; organizasyon içerisindeki sosyal ilişkilerin niteliğini yansıtan, üyelerin ortak hedef yönelimi ve ortak güven düzeyleri ile gerçekleştirilen bir kaynak olarak

tanımlamaktadır. Bunun yanı sıra örgüt üyeleri arasındaki güçlü bağların varlığı, yüksek güven düzeyi ve ortak görev bilinci gibi değerler potansiyel olarak külfetli kontrol ve denetleme prosedürlerini kullanmadan karar alma ve performansı iyileştirmeyi hedefleyen örgüt liderlerinin kullanabileceği değerleri temsil etmektedir (Andrews,2010;593). Aslında örgütlülük bilinci; grup içerisinde birtakım normlar ile birlikte güven ve ilişki ağlarını oluşturmasının yanı sıra bağlılık, sorumluluk, verimlilik, esneklik ve etkililik gibi etkileri ile birlikte sermayenin aktarımında rol almaktadır.

1.2.1. Bir İlişki Biçimi Olarak Örgütlü Olmak

İnsanlık tarihinin başlangıcından bu yana insan doğası gereği ihtiyaçlarını isteklerini ve duygularını aktarmak için iletişim kanalına/ağına gereksinim duymuştur. Bu nedenle sahip olduğu bilgi ve yetenekleriyle kendi kendine yet(e)meyen insan, iletişim kurmaya ve kanalları bulmaya mecbur kalmaktadır (Babacan,2012;89). İnsan doğanın şartlarından kendini özgürleştirerek ve birtakım gelişmeler kat ederek doğadan bağımsız bir şekil kazanmıştır. Böylelikle insan bir diğer insan ile iletişime geçmek için birçok yöntem ve yollara başvurmuştur. İnsan kendi çevresini genişletebilmek, kitleye, topluma doğru yol alabilmek için çevresindeki insanlar ile iletişim halinde olmalı, yeni etkileşim ve iletişim yöntemlerine de uyumlu olmalıdır.

Örgütlülük bilinci kendi çerçevesini belirlemiş bir ilişki ağı ortaya koymaktadır. Bu ilişki ağı içerisinde benzer sosyal sermaye birikimi ve değerlere sahip insanları kendine çekmektedir. İletişim ağlarına üyelik ve ortak değerler sosyal sermaye kavramının merkezindedir (Field,2008; 4). Dolayısıyla ilişki ağları hem örgütlülük bilincinin aktarım kanallarından biri olarak hem de insanın yaşama uyum sağlaması için gerekli olan sosyal sermayeyi gerekli kılmaktadır. İlişki ağı bireyin yaşam alanını belirleyen ve şekillendiren bir konumda bulunmaktadır. Bir sosyal ilişkiler ağı, bünyesi içerisinde barındırdığı bireyler için kalıplaşmış ve müştereken paylaşılmış olan davranışları alışkanlık haline getirerek benliğimizin bir parçası haline getirmektedir (Turhan,2013;34).

Bir ağ salt organizasyon veya resmi bir ulaşım biçimi olarak değil de sosyal sermaye olarak değerlendirilirse, ağın işlevi toplumsal zeminde çok daha iyi kavranabilir. Aslında bir ağ ahlak temeline dayalı bir itimat tesis etme ilişkisidir. Bu tanım altında toplanan normlar ve değerler; iki arkadaş arasındaki basit bir mütekabiliyet normundan örgütlü dinler tarafından yaratılan karmaşık değerler sistemine kadar uzanabilir (Fukuyama,2015;259). İlişki ağı bireyin sosyal sermayesini hatta kültürel sermayesini kuşatıcı bir çember çizerek ve bu çemberin içerisine güven ilişkisi ve normlar ile muhafaza etmektedir. Birey ilişki ağları çerperinde hareket ederek gündelik yaşamını idame ettirmektedir. Aslında bu durum insanlık tarihinin başlangıcından beri bulunmaktadır. Ağlar insanlık toplulukları kadar eskidir ve pek çok yönden ilkel toplumların birçoğundaki hâkim sosyal ilişki biçimidir (Fukuyama,2015;263). Dolayısıyla ağlar ve ilişki ağı insanın yaşamıyla uyumlu bir hal almaktadır.

Weber küçük tutucu toplulukların doğal ağlar yarattığını, bu ağların içinde de iş adamlarının; işçi, müşteri bulabildiklerini, kredi kanallarına ulaşabildiklerini belirtti (Fukuyama,2005;62). Weber ilişki ağlarının, geliştirdikleri iletişim sonucu doğal olarak kurulan ilişki ağlarından kaynaklanarak ekonomik, sosyal ve kültürel birçok fayda sağladığını belirtmektedir. Ağların sağladığı en büyük yararlardan biri, yerel bilgi kaynaklarına yakın birçok birey veya alt birimin sürekli olarak yenilikler, deneyler yapması ve risk almasıdır (Fukuyama,2015;290). Bu durum ilişki ağının gelişmesini sağlayarak bireyler arasındaki örgütlülük bilincini aktarma yönünden, sermayenin gelişmesi ve aktarması yönünden önemlidir.

Bir ortak amaç ve fikir etrafında oluşturulan grup içerisindeki insanlar arasında duygu yüklü ilişkiler genelde birbirini kesen ve pekiştiren ilişki ağı gerektirir. Bu ilişki ağı aslında bireylerin toplum içerisindeki benimsediği değerlerle bağlantılı olan sosyal sermayeyi içermektedir. Toplumdaki insanlar başka güçlü toplumsal kurumlara sahip oldukları ve sınıf, etnik köken, din, ırk veya diğer türden farklılıklara bölünmedikleri zaman kendiliğinden örgütlenen ağların oluşma olasılığı artar (Fukuyama,2015;286). Nitekim insanlığın farklı gruplar, kabilelere ayrılmasının amacı, onların tanışmasını ve ilişki ağlarını genişletmesini sağlarken aynı zamanda sosyal sermayenin gelişmesini ve beşerî ilişkilerin kurulmasını sağlamaktır. Eğer farklılıklar olmasa ve tek tip insan

üzerinden düzen yaratılmış olsaydı dünya üzerinde ilişki ağlarının bir anlamı ve beşerî ilişkilerin gelişmesinin mümkünlüğü tartışılabilir bir konumda yer alabilirdi.

İlişki ağları birbirlerinden farklı insanlar arasındaki koordinasyonu ve iletişimi sağlaması bakımından önemlidir. Zira insanlar bazı durum ve koşullarda resmiyetten ve bürokrasiden kaçınıp, problemin en hızlı ve en az telaş ile bitmesini ummaktadırlar. Bu durumda ise bireylerin kurdukları ve sahip oldukları ilişki ağı devreye girmektedir. Güvenilir arkadaşlara, aileye veya tanıdıklara başvurmak bürokrasiyle uğraşmaktan daha az streslidir ve bunun genellikle daha hızlı ve daha iyi bir sonuç verdiği görülmektedir (Boşgelmez,2012;42). Field (2008)'inde belirttiği gibi ilişki ağı; kimi tanıdığının ne bildiğinden daha önemli olduğunu göstermektedir.

İlişki ağları veya sosyal ağ olarak nitelendirilen kavram, sosyal sermayenin aktarımı içerisinde önemli bir mihenk taşıını oluşturmaktadır. Nitekim bir ağın içerisine dâhil olmak aynı zamanda o ağın benimsediği ortak değere, sermayeye haiz olmak ve fikri savunmak manasına gelmektedir. Cohen ve Prusak'a göre sosyal ağlar “sadece tanışıklıklardan ibaret bir şey değildir ve birçok insanı tanıyor olmak da tek başına, bir ağın mutlaka bir parçası haline gelmek demek değildir. Ağ üyeliği daha aktif bir özelliktir ve bir miktar zaman, enerji ve duygu yatırımı gerektirmekte, güçlü bir karşılıklı potansiyeli içermektedir (Uğuz,2010;68).” Bireyin uluslararası öğrenim hareketliliğinde iletişim kurduğu bireyler arasında paylaştığı bilgi, deneyim veya tecrübe, örgütlülük içerisinde ilişki ağının önemini işaret etmektedir. İlişki ağı içerisinde bahsedilen özellikler örgütlü olmanın ve örgütlülük bilincinin etkisine odaklanması, uluslararası öğrenim hareketliliğinin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır.

1.2.2. Örgütlülük Bilincinin Aktarımında Güvenin Rolü

Güven kavramı kendini emin hissetme ve tehlikenin olmadığı bir alan, durumu vs. ifade etmek için kullanılmaktadır. Güven insani bir olgudur ve genelde bir başkasından hesap dışı bir tehdidin veya zararın gelmeyeceğine ilişkin bir inançtır (Aydın,2013;175). İnsanların toplu halde yaşamaya başlamasından bu yana güvene gereksinim duyulmaya başlanmıştır. Kalabalıklar içerisinde bireyin kendini dışardan gelebilecek herhangi bir tehlikeye karşı koruma içgüdüğü güvenli bir ortam ve koşullara ulaşma isteğini de beraberinde getirmektedir. İnsanın fıtratı ‘güven’

duymaya müsait şekildedir. Dolayısıyla bireyler yaşadıkları ortamdan emin olmalarıyla ancak istikrarlı ve huzurlu olarak bir hayatı dosdoğru yaşayabilir.

Güven duymak bireyin yaşadığı çevreye aidiyet duymasına ve diğer insanlarla ilişkilerinin daha da iyiye gideceğine işaret etmektedir. Nitekim sosyal ve kültürel birikim alanlarında benzer kodlara sahip olan bireyler birbirleri arasında güven tesis etmesi kolektif bir bilinç geliştirmektedir. Dolayısıyla güven ile birlikte örgütlü bir hareketlilikten bahsedilebilir. Güven hem kurumların karar verme perspektifleri hem de örgütsel yapıya ilişkin sosyolojik kaygılar, örgütsel kontrol ve koordinasyon konularında önemlidir (Covalesski & Dirsmith & Samuel, 1996;2) . Uluslararası öğrenim hareketliliğinde öğrencilerin birbirleri arasında sağladıkları itimat; farklı toplum yapısı içerisindeki hareketliliklerini etkilemektedir.

Sosyolojiye makro teorileri kazandıran Durkheim, Tönnies, Simmel ve Parsons gibi sosyologlar, güven tartışmalarında referans gösterilmektedir. Bunu yanı sıra sosyolojinin güven kavramına ilgisi 1970'li yılların sonlarına doğru artmaya başlamış ve güven literatürü, ağırlığı olan bir kapsama ulaşmıştır (Can,2015;26). Güven kavramının sosyal sermaye ile çok yakın bağlantısı bulunmaktadır. Aslında sosyal sermaye ve güven arasındaki ilişkiye dair bilgiler Coleman, Putnam ve Fukuyama tarafından ortaya konulmuştur. Fukuyama (2005; 25-27)'ya göre sosyal sermaye toplumda ya da toplumun belli parçalarında yaygınlık kazanan güven aracılığıyla ortaya çıkan bir yeterlilik olup, toplumun temel parçası aile ile ulus arasında yer alan çeşitli büyüklükteki topluluklar tarafından içerilmektedir. Coleman (1988;98)'a göre; kapalılık özelliği gösteren ağ bağlarıdaki yapılar, düzenli temaslar ve davranış normları aracılığıyla güven ve itibarın kurulmasını ve böylelikle sosyal sermayenin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla bireyler arasındaki ilişki ağlarının kurulması ve iletişimin gelişmesi noktasında güven mühim bir noktada bulunmaktadır.

Güven, bir ilişkinin tarafı olan bir kimsenin var olan ya da ortaya çıkabilecek bir zayıflığının, ilişkinin diğer tarafındaki kişi tarafından istismar edilmeyeceğinden emin olmasıdır (Başak&Öztaş,2010;35). Bu durum örgütlü bir yapı içerisinde bireylerin güvenlerini etkilemektedir. Bir gruba tam anlamıyla tanınan güvenlik garantisi, geri kalan grupların güvensizliğini artırır. Güven oluşturamamış gruplar/örgütler

toplumsal sistem içerisinde birtakım yollara başvuru (dernekleşme, teşkilatlanma vb.) toplumsal sistem içerisinde güven kazanma çabası içerisine girebilir. Bundan dolayı Erdem (2003;155) birey ve örgüt için güven ve güvenilirlik yaşadığımız çağın imajı olarak görülmektedir (Can,2015;46). Güven kavramını modern ve geleneksel toplum sistemleri bakımından ayırtan Giddens (1994;36-37) güven sorunu ile modern toplumsal sistemin ritüelleri arasında bağlantılar kurmaktadır (Alver,2010;90). Modern dönem içerisindeki gelişen ritüeller bireylerin birbirleri arasında kurdukları veya kuracakları güven duygusuna etki etmektedir.

Güven gündelik yaşamın hemen her alanında ihtimam gösterilen bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle insanlar arasındaki iletişimin sağlanmasında ve bu iletişimin sürdürülmesinde etkili olmaktadır. Örgütlülük bilinci içerisinde güven duygusu birey de aranan özelliklerden birisidir. Smith kitabından kendi çıkarına kendisi sınır koyan bir rasyonel birey portresi çizmiş ve buna “prudent man” (sağgörülü insan) demiştir. Böyle bir bireyin iki ayağından birinin dostluk duygusuna dayanan sempati, öbürünün güven olduğuna işaret eden Smith (Sarıbay,2005;31) güvenin birey ve örgüt içerisinde tamamlayıcı bir unsur olduğuna dikkat çekmektedir.

Gündelik hayat içerisinde aile fertleri, arkadaşlar, komşu vb. gibi sosyal ilişkilerin geliştiği durumlarda güvenin yaşama etkisi deneyimlenebilmektedir. Örneğin hastalık anında doktorun yazdığı reçetenin doğruluğunu araştırmaması, komşunuza ilgilenmesi için emanet ettiğiniz bir şeyin durumunun sorgulanmaması gibi, öğretmenlerin öğrettikleri bilgilerin doğru olduğuna dair inanmayı seçeriz. Çünkü insan yaşam alanı içerisinde güven duymak ve güvenli bir ortam tesis etme ihtiyacı hisseder. Güveni bir grubun veya topluluğun işleyişini kolaylaştıran ve daha verimli hale getiren katalizör bir madde gibi düşünen Fukuyama’ya (2009;34) göre ahlaki normlar ve sistemler, güven ortamının temel belirleyicisi konumundadır (Can,2015;28). Bireylerin çevresiyle kurduğu iletişimin gelişmesi ve sağlıklı bir hale ulaşması için güvenin, güvenin tahsisinde ise normlar etkili olmaktadır.

1.2.3. Örgütlü Yapılarda Normatif İlişki

Dünya çapında farklı kültürlerin destekledikleri normlar, daha önce bahsedilen güven çapına bağlı olarak büyük ölçüde değişkenlik gösterir. İnsan biyolojisi, ortak

eylem sorunlarını çözmeye yönelik bir eğilim yaratır fakat herhangi bir insan grubu tarafından seçilen belirli normlar ve meta normlar doğanın ürünü değil, kültürel seçimlerdir (Fukuyama,2015;244). Örgütlü bir yapı içindeki veya toplum içerisindeki bireyin uyması gerekli olduğu kuralların kaynağı bireyin sahip olduğu sermaye birikiminden kaynaklanmaktadır. Öyle ki sermayeyi ekonomik, kültürel, sembolik gibi farklı kullanımlarda teorize eden Bourdieu için sosyal sermaye, daha çok sosyal etkileşimler düzeyinde inşa edilir. Normların oluşturulması ve ilişkilerin geliştirilmesi de de etkileşimler sayesinde kurulan sosyal sermayeye dayanmaktadır. Aslında sosyal sermaye tanım itibariyle ortak bir eylem için sosyal ağ içerisinde güven ve normun karşılıklı ilişkisini nitelemektedir.

Norm; yargılama ve değerlendirmenin kendisine göre yapıldığı ölçüt, uyulması gereken kural, düzgü (Tdk,2019) şeklinde bir anlama sahiptir. Bu nokta da norm kendi içerisinde tutarlılık oluşturan kurallar bütünü olarak ifadelendirilebilir. Örgütlü yapılar içerisinde ve özellikle sosyal sermaye içerisinde norm kavramı önemli bir konumda bulunmaktadır. Putnam için toplumsal ilişkilerin temel esası açıktır; “eğer sana bir iyilik yapılmasını istiyorsan, mutlaka senin de bir iyilik yapman gerekmektedir” (Putnam,2000;20). Karşılıklılık normu olarak adlandırdığı bu ilke, kolektif eylemin ortak fayda üretmek için kullanılmasıdır. Putnam’ın ifadelendirdiği karşılıklılık normu örgütsel yapı içerisinde bireylerin karşılıklı anlayışlarını ve bireyin diğer bireylere güven duymasıyla yakından ilişkilidir. Zira Coleman, paylaşılan normların yoğunluğunu ve niteliğini önemser, çünkü bireyler arasında yakın, duygusal olarak yoğun, güven temelli birliktelikler gibi yapısal ilişkileri inşa etmede normların rehberlik edebileceğinin altını çizer (Bankston ve Zhou, 2002; 287-288 akt: Aydemir&Özşahin.2011). Dolayısıyla bireylerin toplumsal yaşama tutunabilmeleri ve düzenli bir şekilde devam edebilmelerinde kurallara uymanın önemi görülmektedir.

Günümüzdeki yaşam sistemi hiyerarşik ilişkilerden ziyade yatay portföyde şekillenen kurallar ve bireysel aktörler etrafında şekillenmektedir. Resmi, kurallara bağlı, hiyerarşik ilişkilerin yerini astlara geniş çapta yetki veren daha yatay ilişkiler ya da gayri resmi ağlar almaktadır (Fukuyama,2015;251). Dolayısıyla bu durum toplumsal yaşamı düzenleyen normların; bireysel unsurların çıkarıcı etkileşimlerinden doğmasını sağlayacaktır. Örgütlü yapı içerisinde tek tek bireylerden hareketle bir

kitlenin benimsediği normlara ulaşılmaktadır. Böylelikle oluşturulan normlar salt bireysel unsurların çıkarıcı etkileşimlerden ziyade örgütlü yapının çıkarıcı etkileyen etkileşimlerden oluşacaktır. Sosyal sermayenin oluşturulması ve kullanılması için etkileşim sıklığı (niceliği) ve tarihsellik, dışsalılık, karşılıklılık, güven ve en azından ortaklaşa paylaşılan normların / değerlerin önemi gibi etkileşim unsurlarının tümü önemli veri olarak gösterilmektedir (Falk&Kilpatrick,2000;18). Örgütlü yapı içerisindeki bireylerin kolektif faaliyetler konusunda birbirleriyle koordinasyonu ve iletişimi ifade edilen unsurların etkisiyle güçlenmektedir.

Normlar bilindiği gibi sosyal sermayenin belirleyici unsurlarıdır. Şöyle ki insanların iletişimde oldukları bireyler ile birlikte geliştirdikleri özellikle gündelik yaşamın içerisinde görülen, bireylerin yaşamlarını kolaylaştırma adına aktör bireyin çevresini kuşatmış olan kültürel birikimlerin yanı sıra aile, arkadaş, öğretmen vs. gibi toplum içerisinde etkileşim halinde bulunduğumuz kimselerin varlığı bu varlığa yenisinin eklenmesini sağlayan bir yapı olan sosyal sermaye, bireylerin gündelik yaşamlarını tasarlamlarına yardımcı olmaktadır. Sosyal sermayenin aktarımında, örgütlülük bilinci önemli bir konumdadır. Zira örgütlülük bilinci de sosyal sermaye içerisindeki gibi güven, ilişki ağı ve normlara dayalı bir misyon sunmaktadır. Dolayısıyla sermayenin aktarımında da örgütlülük bilincinin uygulanmasında da ilişki ağı, güven ve normlar da önemli bir konumda bulunmaktadır.

3. SOSYAL SERMAYE BİRİKİM ALANI OLARAK ÖRGÜTLÜ ÖĞRENCİ OLMAK

1.3.1. Sosyal Sermaye ve Öğrenci Birlikleri

Sosyal sermaye, bireyin çevresinde bulunan ve/veya sonradan kazandığı beşeri sermaye olanaklarını kullanabilme potansiyeli olarak da yorumlanabilir. Birey yaşadığı toplumsal çevreyi verimli kullanabilme, çevresindeki insanlardan, çeşitli kurum ve kuruluşlardan maksimum fayda sağlayabilmek için etkileşim ve iletişim becerilerini geliştirmesi gerekmektedir. Bireyler iletişim becerilerini geliştirme noktasında bireysel çabaların yanı sıra grupsal, kitlesel olarak da iletişim kurma ve etkileşim gerçekleştirme üzerine çabalayabilir. Başka bir ifadeyle birey yalnızken, farklı bir toplumsal yapı içerisinde anlaşılabilme ve kendini kabul ettirebilme

açısından iletişime geçme zorunluluğunu kendi içerisinde hissedecektir. Fakat bu durumu yaşamış birkaç öğrencinin bir araya gelerek grup oluşturması ve daha sonrasında farklı toplumsal yapıya uyum sağlaması ve kendilerini kabul ettirmeleri, durumu farklılaştırmaktadır.

Sosyal sermayenin gelişmesinde kurumsal düzenlemelerin etkisi göz ardında bırakılmamalıdır. Kurumları sosyal etkileşim yapıları olarak gören yaklaşım, genel kabul gören kurallar olarak da yorumlanabilecek kurumsal düzenlemelerin belirsizliği azalttığını ve bireylerin davranışlarını sınırlaması nedeniyle öngörülebilirliği arttırdığını belirtmektedir (Renno,2000;10). Dolayısıyla bireyin kurum bazında davranışları sınırlanırken iletişim ağlarının niteliğine de sınır koyulabilmektedir. Birey, sosyal sermayesinin gelişmesinde kurumsal düzenlemelerden etkilenmektedir. Kurumsal düzenlemeler gizli işlev olarak içerisinde güveni de barındırmaktadır. Şöyle ki kurallara, düzenlemelere uyulduğu müddetçe güvenli bir porte oluşmaktadır. Birey, güven sağlayabildiğinde -her iki taraf için- sermaye aktarımının gerçekleşme olasılığı artmaktadır. Güven, bireylerin sosyal pozisyonlarına, hayat şart ve standartlarına göre değişik tanım ve türlere ayrılabilir³. Kolektif bir amaç için oluşturulan organizasyonlarda, kurumlarda vs. yapılan düzenlemeler, organizasyonun, kurumun güven oluşturmada, organizasyona katılan bireylerin yeteneklerini öne çıkarma, faaliyetlerin gerçekleştirilmesi açısından etkili olmaktadır. Kurumların bilgi oluşturma ve paylaşma konusundaki yetenekleri, özel bilgi kuruluşlarının, gizli bilgilerin oluşturulması ve aktarılması için sahip olduğu çeşitli faktörlerden kaynaklanmaktadır (Nahapiet&Ghoshal,1998;242). Bu minvalde kurulan birlikler, kuruluşlar bireylerin sosyal sermayelerine etki etmektedir.

Grup kurma, kolektif bir amaç etrafında birleşme, organizasyonel faaliyetlere katılma bireyin yaşama tutunmasında etkili olmaktadır. Kolektif bir fikir etrafında birleşme, birlik olma; bireyin hareket alanına, düşünce şekline veya yaşam alanını etkilemektedir. Ortak bir amaç etrafında bir araya gelen bireylerin arasında güven olgusu büyük öneme sahiptir. Nitekim bireylerin birbirleri ile kurdukları etkileşimin

³ Uslaner E.M. (2004). *Trust as a Moral Value*” Dario Castiglione, Jan W. Van Deth. and. Guglielmo Wollebi eds. **Handbook of Social Capital**. Oxford University Press.- Güven türleri hakkında detaylı bilgi için.

sağlıklı neticeler vermesi için bireyler arasında güven duygusunun bulunması gerekmektedir.

Uluslararası öğrenim hareketliliğinden faydalanarak farklı ülkelere öğrenim amacıyla giden öğrencilerin; öğrenim için gittikleri ülkelerde başlıca problemleri arasında güven duyma, akademik problemler, kültürel uyum sorunları vs. yer almaktadır. Uluslararası öğrenciler öncelikli olarak güven probleminin üstesinden gelebilmek için, kendi ülke arkadaşları ile tanışma ve birlikte zaman geçirme ihtiyacı hissetmektedirler. Alternatif olarak uluslararası öğrenciler düşünülerek kurulmuş olan sivil toplum kuruluşları bulunmaktadır. Dünya üzerinde uluslararası öğrencilere yönelik oluşturulan birlikler artmaktadır. Bu birlikler yerel, bölgesel, evrensel, etnik vs. gibi boyutlarda oluşmaktadır. Uluslararası öğrenimin sunduğu olanaklardan yararlanan öğrenciler için oluşturulan birlikler; uluslararası öğrencilerin sorunlarının giderilmesi, aidiyet hissetme, farklı sosyal ortama uyum sağlayabilme vs. gibi durumlarda yardımcı olmaktadır. Uluslararası öğrencileri hedef alarak kurulan öğrenci dernekleri; öğrencilerin birbirleri ile iletişim kurmaları, sorunlarını çözüme kavuşturma, sermayenin gelişmesine katkı sağlama ve güven duygusu sağlama vb. gibi etkilerinden söz edilebilir. Uluslararası öğrencileri alakadar eden öğrenci birlikleri kamu kurumları (YTB vb.) bünyesinde oluşturulabileceği gibi, insanların bir araya gelerek özel teşebbüsleri (sivil toplum kuruluşları ESN, AESEC, UDEF vb.) sayesinde de oluşturulabilmektedir. Her halükârda uluslararası öğrenim hareketliliğinin bir ürünü olan öğrenci birlikleri, öğrencilerin sosyal ve kültürel açıdan, farklı sosyal yapıya uyum sağlayabilmeleri, sorunlara yönelik çözümler geliştirebilme, güven duyma, ilişki ağlarını genişletebilme, iletişim ve etkileşim güçlerini kuvvetlendirebilme vb. açısından önemli bir oluşum olarak okunabilir.

1.3.2. Türkiye ve Dünyada Uluslararası Öğrenci Birlikleri

Dünya çapında ilk öğrenci değişiklik hareketi 8. Yüzyılda dayandırıldığı ve bu yerlerden birisinin de Endülüs olduğu bilinmektedir. Nitekim Endülüs’e o dönemlerde farklı coğrafyalardan- Anadolu, Orta Doğu, Afrika gibi bölgeler.- öğrenciler Endülüs’teki ilim merkezlerine öğrenim için gelmişlerdir. Anadolu’dan, Horasan’dan, Afrika’dan ve diğer bölgelerden Endülüs’e gelen talebeler, burada İslam bilim ve

sanatını öğrenmişler ve bunu ülkelerine (ya da gittikleri diğer bölgelere) taşımışlardır (Akyol,2010). Bunun yanı sıra Selçuklular döneminde açılan Nizamiye Medreseleri de farklı coğrafyalardan öğrenci kabul etmiştir. 1067’de eğitim öğretim hayatına başlayan Bağdat Nizamiye Medresesinden mezun olan öğrenciler arasında Tuleytulalı, Saragosalı, Kahireli, Mervli, Heratlı ve İslam dünyasının hemen her bölgesinden gelen öğrencilerin olduğu bilinmektedir (Kırpık,2015;11).

Batı dünyasına baktığımızda Antik Çağda Atina, Milas gibi bölgeler özellikle felsefe alanında diğer ülkeler ve farklı bölgelerden gelen düşünürlerin tercih ettiği bir site devlettir. Yirmi birinci yüzyıla yaklaşırken öncelikli olarak Batılı üniversiteler daha sonrasında dünyanın farklı noktalarında eğitim veren birçok üniversitesi uluslararası –müfredat, öğrenci birlikleri vb. birçok birimde - bir atmosfere sahiptir. Uluslararası öğrenci hareketliliği bütün dünyada, özellikle ABD, İngiltere, Fransa, Kanada ve Almanya’daki üniversitelerde önemli bir olgudur. Nitekim ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan vb. avantajları içerisinde barındırmaktadır. Uluslararası eğitim, uluslararası öğrencilerin yeni ilişki biçimleri geliştirmek noktasında aynı zamanda ekonomik ve sermaye merkezli uygulama alanında katkı sağlamaktadır. OECD’nin her yıl *Education at a Glance* (OECD,2017) başlıklı bir rapor yayımlayarak ülkelerin yükseköğretim kurumlarındaki uluslararasılaşma seviyesini takip ve teşvik etmesi ve diğer birçok örnek, uluslararası eğitimin küresel pazarın bir parçası haline geldiği görüşünü destekler niteliktedir (Yardım vd.2018:13). En fazla uluslararası öğrenciye sahip olan ülkeler sırasıyla ABD, İngiltere, Fransa, Almanya ve Avustralya’dır (Take ve Shoraku,2017). Bunun yanı sıra en çok öğrenci gönderen ülkeler içerisinde; Çin (697.000 - %17) Hindistan (241.900 - %5.9) Güney Kore (151.700 - %3.7) Almanya (123.000 - %3) Türkiye (57.400- %1.4) (OECD,2010) bulunmaktadır.

Dünya çapında uluslararası öğrenci kategorisinde yirmi bir organizasyon bulunmaktadır.⁴ Uluslararası öğrenci hareketliliği dünyayı kuşatan bir harekettir. Nitekim bu hareketlilikle birlikte öğrencilerin sosyal ağları ve sosyal sermaye birikimi

⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/Category:International_student_organizations adresinde dünya çapındaki uluslararası öğrenci organizasyonlarına ulaşılabilir. Bunun yanı sıra dünya çapında bazı üniversitelerinde uluslararası öğrenci kulüp ve derneği bulunmaktadır.

kazanırken aynı zamanda uluslararası öğrenci hareketliliği siyasi, sosyal ve ekonomik yönlerden de etkileri bulunmaktadır. Öyle ki uluslararası öğrenci dernekleri; eğitim için ülkesini terk eden, farklı bir kültür ve yaşama alanı içerisinde tutunmaya çalışan öğrencinin bu tür organizasyonlar örgütlü yapılardan faydalanarak yeni yaşam ortamına uyum sağlamalarını kolaylaştırıcı bir etkiye sahiptir. Dünya çapında uluslararası öğrenciler ile ilgili 21 organizasyon olduğundan bahsedilmiştir. Ayrıca Avrupa’da uluslararası öğrencilerle alakalı olarak 4 organizasyonu (Aiesec, Iaeste, Aegee, Esn) da belirtmek önemlidir. Zira uluslararası öğrenim hareketliliğinin daha yoğun gerçekleştiği bir bölge olarak Avrupa önemli bir noktadadır. İlerleyen paragraflarda dünya çapında özellikle Avrupa’da oldukça etkili olan uluslararası öğrenci örgütlerine/organizasyonlarına/kulüplerine değinilecektir.

“OECD raporlarına göre uluslararası öğrenci sayısı 2000 yılından 2009 yılına kadar %76’lık bir büyümeyle 3.7 milyona ulaşmıştır. 2010 yılında bu sayı 4.1 milyona çıkmıştır. UNESCO tahminlerine göre bu sayının 2020 yılında 7 milyonu aşması beklenmektedir (DEİK,2013;17).” Uluslararası eğitim yıldan yıla katılımın arttığı ve işlevselliğini arttıran bir oluşum olarak gelişmektedir. Bu noktadan hareketle yükseköğretim kurumlarının, kentlerin, insanların, uluslararası eğitime ve uluslararası öğrencilere yönelik uygulamaları çeşitlenmekte ve gelişmekte olduğu ifade edilebilir. Dünya çapında ülkelerin, uluslararası öğrencilere yönelik birçok konuda kolaylık sağladığı görülmektedir.

Avrupa bölgesinde uluslararası öğrenciler için işlev gören birkaç bu konuda adını dünya çapına duyurmuştur. Bu dernekler Aiesec, Iaeste, Aegee, Esn isimli organizasyonlardır. Bu organizasyonların yanı sıra International Association for the Exchange of Students for Technical Experience, Oikos International, International Pharmaceutical Students' Federation, International Association of Students in Agricultural and Related Sciences, Forum of Azerbaijani Students in Europe (FASE) vs. gibi birçok organizasyon da bulunmaktadır.

*AIESEC*⁵, 1948’de II. Dünya Savaşı’nın sonunda kuruldu; yedi ülkede yedi genç, ülkeler arasında kültürlerarası bir anlayış geliştirme hayalini kurdu. Bir seferde

⁵ <https://aiesec.org/about-us> AIESEC derneği hakkında detaylı bilgi.

dünyayı, bir kişiyi ve bir stajı değiştirmeyi umuyorlardı. 1977'de *AIESEC*, altı kıtada 50 ülkede yer aldı! Bu tarihe kadar dünya çapında 40.000'den fazla genç liderlik gelişimi deneyimine katılmıştır. 2010 yılına gelindiğinde, *AIESEC*, yalnızca bir yılda ilk kez verilen 10.000 kişiyi aşıyor. *AIESEC* Şimdiye kadar, gençlerin ve gençlik için kolaylaştırdığı 230.000'den fazla deneyim sağlamıştır. 2014 yılının sonuna doğru yaptığı etkinlikler ve sahip olduğu vizyon ile birlikte daha çok kişiyi etkilemeyi başarmıştır. 2015 yılında *AIESEC*'in, Genel Sekreter'in Gençlik Elçisi Ofisi ile işbirliği içinde 126 ülke ve bölgeden gençlik liderleri, Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin (SDG'lerin) uygulanmasında gençlerin katılımını teşvik etmek ve teşvik etmek üzere Birleşmiş Milletler Genel Merkezi'nde toplanmıştır. *AIESEC* uluslararası öğrenci derneği olarak uluslararası öğrencilere sunduğu imkan ve verdiği hizmet yönünden önemli bir konumu işgal etmektedir.

*IAESTE*⁶ derneği Ocak 1948'de Imperial College Tatil Çalışma Komitesi'nin girişimi ile Londra'daki Imperial College'de kurulmuştur. Bu toplantıya on Avrupa ülkesinden Ulusal Örgütler katılmıştır. Coğrafi kapsam yakında yeni ülkelere üyelik verildiğinden, çoğu Avrupa olmak üzere ötesine de yayılmıştır. *IAESTE*, Lüksemburg Yasasına göre, 2005 Cartagena de Indias, Kolombiya'daki Genel Konferansında tescilli bir organ haline gelmiştir.

Uluslararası Teknik Deneyim Öğrenci Değişim Derneği, Derneğin (*IAESTE*), genellikle akademik, endüstri ve öğrenci çıkarlarını temsil eden ulusal komiteler birliğidir. Yurtdışında kariyer odaklı profesyonel stajlar, sosyal ve kültürlerarası resepsiyon programları, uluslararası ağ oluşturma ve dünya çapında 80'den fazla ülkede diğer kariyer ve işveren markalaşma faaliyetleri sunmaktadır. Ayrıca 4000 öğrenciye, 3000 işverene ve 1000 akademik kuruma hizmet vermektedir.

1985 yılında Paris'te kurulan *AEGEE* (*Avrupa Öğrencileri Forumu/ European Students Forum*), Avrupa'nın en büyük disiplinler arası öğrenci organizasyonlarından biridir. Sivil toplum, siyasi olarak bağımsız ve kar amacı gütmeyen bir organizasyon olarak *AEGEE*, tüm fakülte ve disiplinlerden gelen öğrencilere ve gençlere açıktır. *AEGEE*, Avrupa çapında 40 ülkede 161 şehirde bulunan 13000 *AEGEE*'nin Ağı'na

⁶ <https://iaeste.org/about> IAESTE derneği hakkında detaylı bilgi.

ulaşmıştır. *AEGEE*, Avrupa'daki toplumlar ve ülkeler arasında zorla yaratılmış düşmanlık ve ön yargılardan arınmış bir Avrupa fikrini gençlerin oluşturabileceği düşüncesinden hareket ederek, farklı kültür ve milletlerden gelen gençler arasında işbirliği ve dayanışmayı geliştirmek için ekonomik ve politik olarak bağımsız gençlik etkinlikleri düzenlemektedir.

AEGEE, Avrupa'daki tüm ülkelerin sahip olduğu çeşitlilikleri ve farklılıkları bir kültürel zenginlik olarak görmekte ve bu minvalde ülkelerinde, şehirlerinde ve Avrupa'da sivil toplum alanında aktif olan gençlerin bir araya getirdiği Avrupa'nın en büyük disiplinler arası öğrenci kuruluşlarından birisidir. *AEGEE*⁷ bütünleşmiş bir Avrupa'yı, sınırlar ötesi işbirliğini ve akademik bir çevre içinde entegrasyonu savunmaktadır.

1987'de, yüksek öğrenim için kapsamlı bir hareketlilik planı oluşturma fikri *Avrupa Topluluğu* (Europe Community) tarafından onaylanmıştır. Bunun bir bölümü Erasmus programıydı - öğrencilerine çalışmalarının bir kısmını yurtdışında geçirme fırsatı vermek amacı taşımaktadır.

1989'da Erasmus Bürosu, Belçika'daki Gent kentinde 32 eski Erasmus öğrencisini bir değerlendirme toplantısı için davet etmiştir. Bu toplantı Erasmus Öğrenci Ağı için bir başlangıç noktasını oluşturmaktadır. Değerlendirmede belirginleşen sorunlar, *Erasmus Student Network (ESN)*⁸ kurucularının üzerinde çalışacakları ana görevleri belirlemiştir. Değerlendirmenin akabinde *ESN*'nin temel politikaları ve faaliyet alanları daha da net bir durum kazanmıştır. Tüm bunların arkasında *ESN* gönüllülerinin hala en önemli sloganı olan “öğrencilere yardım eden öğrenciler” fikri bulunmaktadır.

16 Ekim 1989'da Erasmus Öğrenci Ağı adını kullanan ilk bölüm Hollanda'nın Utrecht kentinde kurulmuştur. Bunu takiben, çeşitli Avrupa üniversitelerinde *ESN* bölümleri kurulmuştur. AT (EC)'nin maddi desteğiyle, 1990 Ekim'inde, EC'nin hemen hemen tüm üye devletlerinden 49 kişinin katıldığı, *ESN International*'ın resmi kuruluş

⁷ <https://www.aegge.org/about-aegge/> AEGEE hakkında detaylı bilgi

⁸ <https://www.esn.org/history> ESN hakkında detaylı bilgi

toplantısı Kopenhag, Danimarka'da yapıldı . ESN International yasal bir dernek olmuştur.

1994 yılında ESN 14 ülkede 60 bölüme sahipti ve yıldan yıla büyümüştür. Kuruluşundan 20 yıl sonra, *ESN* öğrenci ağını 32 Avrupa ülkesine ve Azerbaycan'a kadar genişletmiştir. Teknolojik gelişmelerin sayesinde farklı bölümler arasındaki işbirliğini sıkı ve disiplinli toplantılar sayesinde büyük ölçüde geliştirmekte ve *ESN* üyeleri arasındaki bağları güçlendirirken, aynı zamanda fikir alışverişinde bulunma ve daha iyi bir gelecek için birlikte çalışma imkânı sağlamaktadır.

Genel çerçeve de dünya çapında uluslararası öğrencileri ilgilendiren eylemler, uygulamalar, küresel bir vizyon sunan dernek/sivil toplum kuruluşları tarafından oluşturulmaktadır. Bu noktada uluslararası öğrencileri alakadar eden vizyona sahip dernekler/sivil toplum kuruluşları ülke içerisinde sosyal, kültürel olarak kaynaşmayı sağladığı gibi ayrıca sosyal ağ imkanını da sunmaktadır.

Öğrenim hareketliliği gerek öğrenci açısından gerekse ülkesi ve gittiği ülke açısından birçok etkiye sahip bir devinim olarak nitelenebilir. Öğrenci hareketliliği ülke seçimi, oryantasyon, eğitim süreci, toplumsal ve adaptasyon süreci, kültürlerarası deneyim, yaşam koşulları ve anavatanla olan ilişki gibi konuları içermektedir (Yardım vd.2018;3). Uluslararası öğrenim hareketliliği İngiltere, Almanya, ABD, Fransa, Kanada gibi genel olarak bütün dünyada önemli bir olgu olarak görüldüğü gibi, uluslararasılaşmayı hedefleyen Türkiye için de önemli bir olgu haline gelmiştir.

Türkiye’de uluslararası öğrencilere yönelik politika ve faaliyetlerin geliştirilmesinde ve ağırlık kazanmasında SSCB’nin dağılmasının faktörü bulunmaktadır. Sovyetler Birliği’nin dağılması ve ardından Türk Cumhuriyetleri’nin bağımsızlık kazanması ile birlikte bu ülkelerdeki öğrenciler Türkiye’de burslu okuma imkânına sahip olmuşlardır. Bu durum Büyük Öğrenci Projesi adı altında politikalar ve uygulamaları beraberinde getirmiştir (Yardım vd.2018;25). Büyük Öğrenci Projesinden kapsamında Türkiye, 40 bine yakın öğrencinin eğitimine destek vermiştir. 2010 yılına gelindiğinde ise uluslararası öğrenci politikasında geniş bir yelpazede değişiklik yapılarak Türkiye artık donör bir ülke pozisyonuna gelmiştir. Bu durum

beraberinde dış politikası, ekonomi politikası ve kültür politikası ile uluslararası öğrenci politikasının çelişmemesine özen göstermiştir.

Türkiye bölgesel ve küresel ölçekte görünürlüğü ve etkinliğini artırdıkça Türkiye'deki eğitim imkânları da başta bölge ülkeleri olmak üzere birçok ülkenin dikkatini çekmektedir (Polat,2012;19-20). Dolayısıyla son 10 yıl içerisinde %75 oranında artış gösteren uluslararası öğrenci sayısı Türkiye'nin bu konu hakkında yeni bir vizyon geliştirme gerekliliği ortaya koymuştur. Türkiye uluslararası öğrenci destinasyonu olarak dünyada ilk 20 ülke içerisinde yer almaktadır.

Ülkemize en çok öğrenci gönderen ülkeler arasında ilk 10'da sırasıyla Azerbaycan, Türkmenistan, Suriye, İran, Afganistan, Irak, Yunanistan, Kırgızistan, Kazakistan ve Kosova gelmektedir. Son yıllarda ise, Balkanlar ve Ortadoğu başta olmak üzere, Güney Doğu Asya ve Güney Afrika ve Avrupa'dan gelen uluslararası öğrenciler artış göstermektedir. Bununla birlikte, Japonya Kanada ve Yeni Zelanda gibi gelişmiş ülkelerin ardından Malezya, Singapur ve Çin gibi yükseköğrenim için uluslararası öğrencileri kabul etmekte olan gelişen ülkeler gibi Türkiye'de yükseköğreniminin peşinden giden uluslararası öğrencileri cezbetme noktasında iddialı bir ülkeye dönüşme yolundadır (Nkoko,2016). Son 10 yılda, yükseköğretim kurumlarımızda okuyan uluslararası öğrenci sayısında yüzde 75 oranında bir artış kaydedildi ve Son sayımlarla birlikte Türkiye'nin çeşitli vilayetlerinde toplamda 125 bin 138 uluslararası öğrenci eğitim almaktadır (YÖK,2018). Sonuç olarak Türkiye için uluslararası öğrenci hareketliliği farklı ve yeni bir hava içerisinde etkisini hissettirmektedir.

Uluslararası öğrenci hareketliliğinde sivil toplum kuruluşlarının toplumsal yaşamda varlık göstermeleri 2010 yılından sonrasında artış göstermiştir. Bu noktada Türkiye'de uluslararası öğrencilerin büyük fayda sağlayacağı oluşumlardan birisi *Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu'dur (UDEP)*.Türkiye üzerinde 60'a yakın şehirde UDEP'e bağlı olarak faaliyet gösteren uluslararası öğrenci dernekleri bulunmaktadır. Bu dernekler ve UDEP, öğrencilerin maddi ve manevi sorunları ile ilgilenmekte, onlara bus, barınma yeri vb. ihtiyaçları noktasında yardımcı olmakta, öte yandan öğrenciler için akademi programları, gezi programları, kültür-sanat etkinlikleri

ve bahar aylarında şehir merkezlerinde “Uluslararası Öğrenci Buluşması” adlı etkinlikler düzenlemektedir (Yardım vd.2018; 27).

Türkiye genelinde uluslararası öğrenciler ile ilgilenen UDEF’in bünyesinde bulunan dernek sayısı ⁹65’tir. Bu derneklerin vizyon, misyon ve etkinlik çerçeveleri neredeyse birbirine yakındır. Temel olarak uluslararası öğrencilerin, kent yaşamına, akademik atmosfere uyum sağlaması noktasında kolaylıklar sağlamak, bunun yanı sıra arkadaşlık bağları kurarak sosyal ağ oluşturma imkanı sağlamak, kültürel çeşitliliğe katkı vermek noktasında birtakım etkinlikler düzenleyerek uluslararası öğrencilerin aidiyet hissetmelerini ve farklı bir yaşam alanına uyum sağlamasını kolaylaştırmayı hedeflemektedir. Ayrıca uluslararası öğrenciler ile ilgili olarak *Türkiye Uluslararası Mezunlar Derneği*, *YTB* de program ve etkinlikler gerçekleştirmektedir.

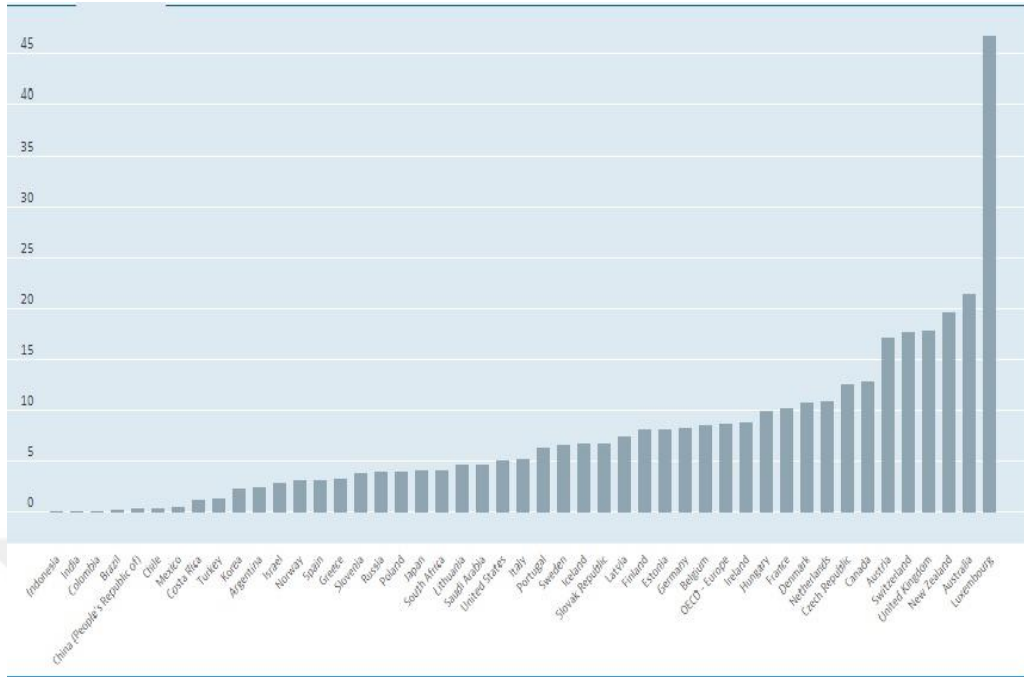
UDEF’in bünyesinde hizmet veren uluslararası öğrenci derneklerinin yanı sıra bazı üniversitelerde de bu işlevi yürüten topluluklar bulunmaktadır. Fakat bu dernekler ile üniversitelerdeki uluslararası öğrencilere yönelik topluluklar arasında resmi bir bağlantı yoktur. Bu topluluklar genel olarak uluslararası öğrencilerin akademik hayatlarında destek olmalarının yanı sıra, kültürel ve sosyal kaynaşma olanağı da sunmaktadır. Haddizatında üniversite toplulukları UDEF’in bünyesindeki derneklerin butik şubeleri gibi de görülebilir. Nitekim uluslararası öğrenciler ile ilgilenen bu tarz toplulukların vizyon ve misyonunda dernekler ile benzeşik özellikler bulunmaktadır.

1.3.3. Bir Vizyon Geliştirme Potansiyeli Olarak Uluslararası Öğrencilik Tecrübesi

Günümüz bilgi toplumunun en önemli çıktısı eğitimin uluslararasılaşması ve bu minvalde gerçekleşen uluslararası öğrenim hareketliliğidir. Dünya çapında eğitim hareketliliği göze çarpmaktadır. Farklı ülkelerden öğrenim amacıyla gelen uluslararası öğrenciler, geldikleri ülkenin sosyal yapısına, kültürel çeşitliliğine katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla eğitim amacıyla ülkesinden başka bir ülkeye giden öğrenciler kültürel, sosyal, ekonomik vd. hareketliliği de tetiklemektedir.

⁹ <https://www.undef.org.tr/tr/derneklerimiz/> adresinde UDEF’İN bünyesinde hizmet veren uluslararası öğrenci derneklerine ulaşılabilir.

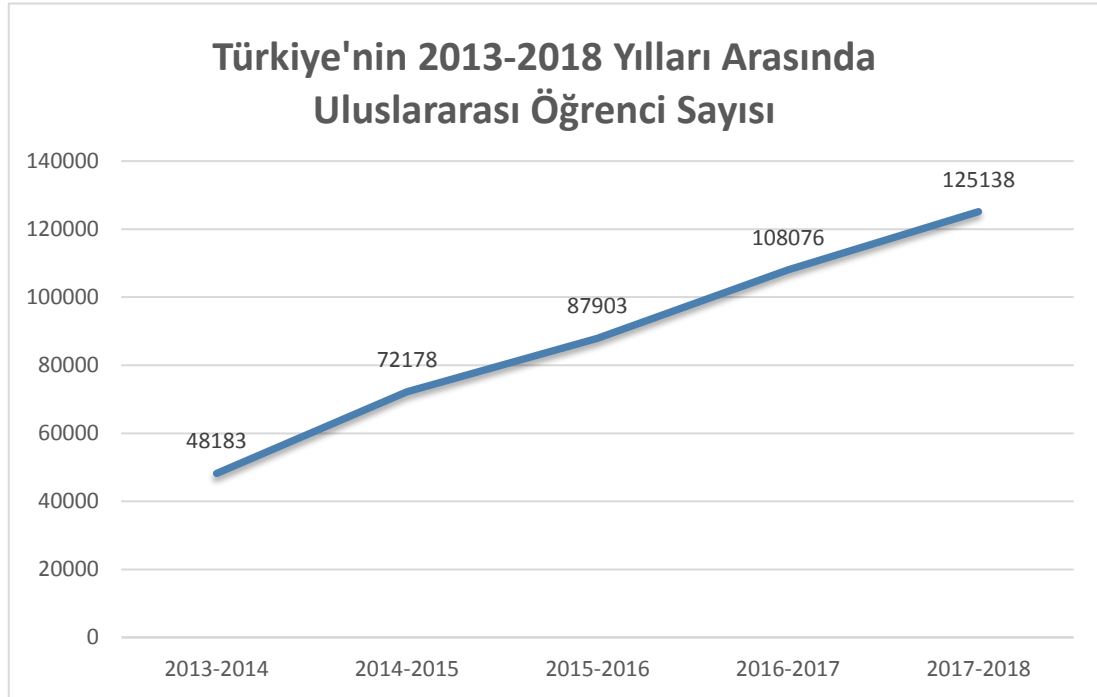
“Hükümetler için uluslararası öğrenciler ulusal ekonomiye doğrudan katkı sağlayan unsurlardır fakat asıl fayda çok daha geniş bir düzlemde; bu öğrenciler aracılığıyla ulusal ve uluslararası alandaki yetişmiş insan gücü açığı kapanabilecek ve öğrenci ilerde ticaret yapılmak istenen ülkelerle yakın ilişkiler kurulmasını sağlayacaktır (Taylor,2010; 86).” Uluslararası öğrencilik kavramı en genel tanımıyla öğrenim için farklı bir ülkeye giden öğrencileri tanımlamak için kullanılır. Literatürdeki tanımlara bakılacak olursa, uluslararası öğrenciler, genç nüfusun az olduğu gelişmiş ülkeler başta olmak üzere birçok ülkede, ekonomik kalkınmaya ve uluslararası rekabet gücüne büyük katkı sağlayan insan kaynağı olarak değerlendirilmektedir (Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012;15). Öte yandan OECD’de uluslararası öğrencileri; “kabul eden ülkenin akredite edilmiş bir kurumunda belirli bir dersi takip etmek, belirli bir amaçlar çerçevesinde özel izinler veya vizeler altında, kendi ülkelerinden çıkıp başka bir ülke tarafından eğitim almak için kabul edilen kişilerdir” (OECD, 2018) şeklinde tanımlamıştır. Uluslararası öğrenim hareketliliğinin yükseköğrenim, yabancı dil öğrenimi, kariyer veya mesleki öğrenim gibi türleri bulunmaktadır. Özet ifade ile uluslararası öğrenci; yukarıda ifade edilen eğitim alanlarından herhangi birinden eğitim alma amacı çerçevesinde farklı bir ülkenin şehrine giden ve bu şehrin gerek sosyal yapısına uyum sağlaması gerekse kültürel çeşitliliği artırma noktasında etkisinin olduğu kişileri tanımlamak için kullanılmaktadır.

Kaynak: OECD (2019)

Dünya çapında bakıldığında uluslararası eğitim hareketliliği Avrupa ülkeleri ile Amerika Birleşik Devletleri'nde yoğun olarak yaşandığı görülmektedir. Dünya'da uluslararası öğrenim hareketliliğinde öğrenci sayısı 1980 yılında 1 milyon iken, bu sayı sürekli artarak 2000 yılında 2 milyona, 2009 yılında ise 3,7 milyona ulaşmıştır. Amerika Birleşik Devletleri, sayıca en fazla uluslararası öğrenci bulunduran, etkili bir cazibe merkezi konumundadır. Bütün uluslararası yükseköğretim öğrencilerinin %18'ine ev sahipliğini. ABD yapmaktadır ve bu rakam 750.000'e yakındır. ABD'de merkezi bir Uluslararası Eğitim birimi bulunmamasına rağmen, sayıları 4000'i bulan vakıf, kâr gütmeyen sivil toplum kuruluşu, kamu ve özel üniversitelerden oluşan yükseköğretim kurumları kendi stratejilerini kendi kaynakları ve öncelikleri çerçevesinde dizayn edebilmektedir. ABD'yi sırasıyla İngiltere (% 10), Avustralya (% 7), Almanya (% 7) ve Fransa (% 6,8) takip etmektedir. Uluslararası öğrencilerin yaklaşık yarısı, bu beş ülkede eğitim görmektedir. Çin Halk Cumhuriyeti yurtdışına en fazla öğrenci gönderen kaynak ülke konumundadır. Dünyadaki uluslararası öğrencilerin %15,3'ü Çin Halk Cumhuriyeti'ndendir. Çin Halk Cumhuriyeti'ni sırasıyla Hindistan (% 5,5), Kore (% 3,5), Almanya (% 2,8) ve Türkiye (% 2,0) takip

etmektedir (Özoğlu, Gür & Coşkun; 2012;17).¹⁰ Türkiye'nin uluslararası öğrenimle alakalı tarihsel geçmişi Anadolu Selçuklular zamanına kadar indirgenebilir. Derin bir geçmişe sahip olan ülkemizdeki uluslararası öğrenim hareketliliği günümüze vizyon genişliği sunması açısından fayda sağlamaktadır. Öyle ki uluslararası öğrenim hareketliliğinde tercih edilen bir ülke olma isteği bakımından Türkiye, uluslararası

öğrenim hareketliliğine yönelik politikalar ve faaliyetler geliştirmektedir. Üniversitelerde uluslararası öğrencilere yönelik geliştirilen politikalar, sosyal yaşamda uluslararası öğrenciler için imkanlar sağlama vb. yönden faaliyetler ifade edilebilir. Nitekim küreselleşme, artan rekabet, teknolojik gelişmeler gibi etkiler üniversitelerin küresel bir vizyona bürünmesini ve uluslararası öğrenime ağırlık vermesini sağlamıştır. Üniversitelerin küresel roller üstlenmesi, özellikle son 10 yıl içerisinde uluslararası öğrenimin hızlı bir şekilde gelişmesini ve uluslararası öğrenim sektörünün hatırı sayılır şekilde büyümesini sağlamıştır (Deik,2013;10). Ayrıca uluslararası öğrenim hareketliliğinin üniversitenin vizyonuna sağlayacağı katkı, ülkenin ekonomik, sosyal vb. yönden de sunacağı katkı unutulmamalıdır. Türkiye'ye eğitim amacı ile gelen uluslararası öğrenci sayısındaki artış, Türkiye'nin son 12 yılda ortaya

¹⁰ Grafikteki verilere <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır.

koyduğu ekonomik ve siyasi büyüme ivmesi, kurucu, irade sahibi bir aktif dış politika geliştirmesi ile doğru orantılı olarak okunmalıdır¹¹. Dolayısıyla uluslararası öğrenim hareketliliği küresel bir düzlem içerisinde yeni bir vizyon geliştirme bakımından farklı olanak ve fırsatlara kapı aralamaktadır.

Yükseköğretim Kurumunun yayımladığı istatistiklere¹² göre Türkiye her geçen öğrenim yılı içerisinde uluslararası öğrencilerin tercihi olma bakımından artış göstermektedir. Bu noktada geçmişe bakacak olursak Türkiye'nin uluslararası öğrenci konusunda istikrarlı bir gidişatının olmadığı görülmektedir. Toplam uluslararası öğrenci sayısı, özellikle 1983 yılından 1997 yılına kadar artış göstermiş; sonra 1998 yılından 2003 yılına kadar azalmış; son olarak 2004 yılından itibaren tekrar yükselmeye başlamıştır (Özoğlu,Gür&Coşkun,2012;51). Dolayısıyla Türkiye'nin geçmişten günümüze değin uluslararası öğrenim konusunda vasat bir gidişatı olmuştur. 2004 yılı ve sonrasında ise uluslararası öğrenci sayısı günümüze değin artış göstermiştir. Uluslararası öğrencilere yönelik YÖK, YTB, MEB, DİB gibi kurumların bu konuda geliştir(ecek)dikleri politikalar bu sayıya etki etmektedir. Öyle ki uluslararası öğrencilerin Türkiye'de eğitim sürelerince kazandıkları sosyal, kültürel, akademik deneyimler, Türkiye'nin uluslararası öğrenimdeki imajını yeniden şekillendirecektir.

Uluslararası öğrenciler alakalı iyileştirme çalışmaları ve politikalarına yönelik çalıştaylar, sempozyum ve kongreler düzenlemektedir. Bu minvalde “3. Uluslararası Öğrenci Temini”¹³ çalıştayını sonunda alınan kararlar itibariyle Türkiye uluslararası öğrenciler için çekim merkezi haline gelmesi hedeflenmektedir. Bu doğrultuda üniversitelerde uluslararası öğrencilere yönelik uygulamalar ve öğrencilerin temini açısından öncü üniversitelerin bir platform oluşturarak bilgi paylaşımı yapması gibi maddeler görüşülmüştür. Nitekim Türkiye'nin uluslararası öğrenim noktasında ve uluslararası öğrenciler tarafından çekim noktası haline gelmesi, Türkiye'nin sosyal,

¹¹ “Küreselleşen Dünyada Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Uluslararası Öğrenciler” başlıklı yazıya ulaşmak için: <https://www.udef.org.tr/tr/makaleler/detay/Kuresellesen-Dunyada-Uluslararası-Oğrenci-Hareketliliği-ve-Uluslararası-Oğrenciler-629/>

¹² Uluslararası öğrencilere yönelik istatistiki veriler <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden temin edilmiştir.

¹³DEİK.(2014). “3. Uluslararası Öğrenci Temini Çalıştayı Sonuç Raporu”.

siyasi, ekonomik, kültürel vd. yönlerden katkısı olacaktır. 2005 yılı ve sonrasında istikrarlı yükseliş ve beraberinde uluslararası eğitim ve öğrencilere yönelik geliştirilen akademik, sosyal, siyasi vb. politikalar Türkiye'nin uluslararası öğrenimde vizyon kazanmasına ve uluslararası öğrenciler için çekim merkezi haline gelmesi yolunda ilerlemektedir.

4. BÜYÜK ÖĞRENCİ PROJESİNDEN TÜRKİYE BURSLARINA

1.4.1. Öğrencilikten Temsile: Uluslararası Öğrenimden Siyasal Alana Değişim

Osmanlı İmparatorluğu'nun klasik ve klasik sonrası döneminde kabul ettiği uluslararası öğrenciler, genellikle Osmanlı toprakları dışındaki İslam ülkelerinde yaşayıp Osmanlı medreselerinde eğitim almak isteyen Müslümanlardan oluşmaktadır (Günaydın, 2012;19). Daha sonrasında 1960'lı yıllarda uluslararası öğrenim hareketliliği hiç de azımsanmayacak düzeydedir. Fakat 1990'lı yıllara gelindiğinde dünya düzeninin karmaşık ve kaotik bir hal alması uluslararası öğrenci hareketliliğini farklı bir boyuta taşımıştır. 1990'lı yıllarda SSCB'nin dağılması ve Turgut Özal'ın mevcut dünya durumunu yakından takip etmesi neticesinde Türkiye'ye uluslararası öğrenci gelmesinde artış gözlenmiştir. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın, sonrasında eğitim politikası ve dış politika uygulayıcılarının girişimleri sonucu 1992-1993 akademik yılı itibarıyla her yıl Kazakistan, Kırgızistan, Azerbaycan, Türkmenistan ve Özbekistan'dan getirilip burslu olarak eğitim verilecek öğrencilere yıllık 1000 ile 1500 arası kontenjan tahsis edilmiştir (Yardım vd. 2018; 25).

BÖP (Büyük Öğrenci Projesi) uluslararası öğrencilerin Türkiye'ye getirtilmesinde etkilidir. 1992 yılında Süleyman Demirel'in başbakanlığında Büyük Öğrenci Projesi başlatılarak MEB'in önceden devam ettirdiği uluslararası öğrenci burslandırma süreci böylelikle Büyük Öğrenci Projesine devredilmiştir. Türkiye de Büyük Öğrenci Projesi ile tek taraflı öğrenci politikalarındaki girişimini geniş kapsamlı bir proje olarak yapılandırmaya ilk defa 1992 yılında Turgut Özal'ın cumhurbaşkanlığı döneminde başlamıştır (Öztürk, 2014;36). 57 devlet ve topluluğa yayılan Büyük Öğrenci Projesi Orta Asya'nın hemen akabinde Balkan ülkelerini hedef

almıştır. Büyük Öğrenci Projesinin bileşenlerinin değişik bölümler tarafından yürütülmesinden dolayı koordinasyon eksikliği, öğrenci seçme ve yerleştirme işleminin objektif olmaması, Türkçe eğitiminin yetersiz olması, maddi desteğin ve barınma koşullarının yetersiz olması, öğrencilerin uyum sorunu, öğrencilerin başarı oranlarının düşüklüğü, mezunlarla ilişkilerin kopukluğu gibi nedenlerden dolayı bu proje başlangıçta başarısız olmuştur (Er,2015;48). 1983 yılından Büyük Öğrenci Projesinin başladığı 1992 yılına kadar toplam 7.855 öğrenci mezun edilmiştir (Sayılarla Türkiye Bursları Raporu, 2013. Akt: Öztürk, 2014). Sonuç olarak Büyük Öğrenci Projesi ve ilerleyen yıllarda YTB ile birlikte Türkiye uluslararası öğrenim hareketliliğinde öğrenciler için alternatif bir ülke haline gelmiştir.

2010 yılı itibari ile Başbakanlık Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'nın kurulması ile birlikte Türkiye'de devlet burslusu olarak öğrenim gören uluslararası öğrencilerin koordinasyonu tek bir merkez üzerinden yürütülmeye başlanmıştır. YTB strateji belgesinde belirtildiği üzere sürdürülebilirlik, değer üretebilirlik, gelişme, işbirliğine açık olma, plan ve programlılık bu programda ön plandadır (Yardım vd.2018:27). 2005 yılı ile 2011 yılı arasında Türkiye'de eğitim gören uluslararası öğrencilerin sayısında %57'lik bir artış söz konusudur. Son sayımlarla birlikte Türkiye'nin çeşitli vilayetlerinde toplamda 125 bin 138 uluslararası öğrenci öğrenim görmektedir (YÖK, 2018). Lisans alanında 89.381, yüksek lisans alanında 19 bin 127 ve doktora alanında 8 bin 30 uluslararası öğrenci öğrenimden faydalanmaktadır. Dönemsel olarak incelendiğinde ülkemizdeki uluslararası öğrenci sayısı 2013-2014 yılları arasında 33.431 olarak kayıt edilmiştir. 2014-2015 eğitim döneminde ise 49.635 uluslararası öğrenci Türkiye'de öğrenim görmüştür. 2016-2017 eğitim döneminde ise bu sayı artarak 71.854 uluslararası öğrenciyi bulmuştur. Dönemsel olarak bakıldığında Türkiye'nin her geçen yıl uluslararası öğrenci kapasitesini arttırdığı gözlenmektedir. Türkiye, 2023 yılında 200 bin uluslararası öğrenciyi ev sahipliği yapmayı hedeflemektedir¹⁴.

2010 yılından itibaren Büyük Öğrenci Projesinin yerini alan YTB ile birlikte 2012 yılından uygulanmaya başlayan Türkiye Bursları programı ile daha çok

¹⁴ <https://www.ytb.gov.tr/uluslararasi-ogrenciler/uluslararasi-ogrenci-hareketliliği>

uluslararası öğrenci için cazip seçenekler sunulması hedeflenmiştir. 2012’de hayata geçirilen “Türkiye Bursları” ilk yılında 4000 başvuru aldı ve bu doğrultuda geçmiş yıllara oranla başvuru sayılarında ciddi bir artış görüldü. Daha önceden var olan *Hükümet Bursu*, *Devlet Bursu*, ve *Diyanet Bursu* ‘Türkiye Bursları Programı çatısı altında toplanmıştır. Türkiye Bursları programı 2018 yılında 130 bin başvuru aldı (turkiyeburslari.gov.2019). Türkiye Bursları uluslararası öğrencilere maddi destek sağlamasına ek olarak öğrencilerin üniversitelerde tercihte bulundukları programlara yerleştirilmesini de kapsamaktadır. Türkiye Bursları bu özelliğiyle dünyadaki diğer burs programlarından farkını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla Türkiye Bursları programının sunduğu içerik, uluslararası öğrencilerin üniversite tercihlerinde Türkiye’yi seçmelerinde etkilidir. Ülkemizde üniversite eğitimi alan uluslararası öğrenciler kendilerini donanımlı bir şekilde yetiştirme ve ülkelere aldıkları eğitimin avantajlarını sunma gayreti içerisinde. Üniversite eğitimi dışında, Türkiye’de geçirmiş oldukları süre boyunca sosyal, kültürel ve akademik aktivitelerden faydalanma olanağını da sunmaktadır. Uluslararası öğrenci dolaşımı, ülkeler ve kültürler arasında karşılıklı anlayışı, iş birliğini ve dayanışmayı artırdığından ve küresel iletişime katkı sağladığından, önemli bir dış politika aracı olarak değerlendirilmektedir (Bolat,2017;4). Türkiye Bursları programı uluslararası öğrencilerin salt eğitim süreçleri boyunca Türkiye’de geçirdikleri zamana yardımcı olmaya değil aynı zamanda öğrencilerin mezun olduktan sonrasında da iletişimlerinin devam etmesini sağlamaktadır. Yükseköğrenimini tamamlayan öğrenciler ülkeleri ve Türkiye arasında köprüler kuran bir nevi gönüllü ülke elçiliği görevini de üstlenmektedirler.

Türkiye’nin uluslararası öğrenciler için çekim merkezi durumuna gelmesinde birçok faktör etkilidir. Kültürel, ekonomik, sosyal vb. faktörler öğrencilerin Türkiye’yi öğrenim için seçmelerinde etkili olmaktadır. Uluslararası öğrencilerin sosyal ve kültürel olarak yeni yaşam şartlarına uyum sağlaması önemlidir. Bunun içinde Türkiye’de Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı (YTB) ile birlikte çeşitli sivil toplum kuruluşları uluslararası öğrenim hareketliliği alanında çalışmalar yürütmektedir. Uluslararası öğrencilerin farklı bir toplumsal ortama uyum

sağlayabilmeleri için gerekli temel şartların sağlanmasını/oluştur(ul)ması açısından YTB ve uluslararası öğrenci dernekleri önemli bir işlevi üstlenmektedir.

5. BİR ÖRGÜTLÜLÜK ÖRNEĞİ: ULUSLARARASI ÖĞRENCİ BULUŞMALARI

1.5.1. Yeni Dünyayı Tecrübe İmkânı Olarak Uluslararası Öğrenci Ritüelleri

Uluslararası öğrenci buluşmaları 2007 yılında başlatılan ve uluslararası öğrencilerin kendi ülkelerine ait olan kültürel birikimlerini, geleneksel araç-gereçlerini, kıyafetleri, müzikal beğenilerini, yemek türlerini, alışkanlıklarını vs. gibi birçok açıdan tanıttıkları geniş çaplı kitlesel bir etkinliktir. Bu etkinliğin organizasyonu UDEF tarafında yapılmaktadır. Uluslararası öğrenci Buluşmaları etkinliği gerek uluslararası öğrenciler arasında bir birlik oluşturmaya gerekse yerel halkın uluslararası öğrenciler üzerine bir izlenim oluşturmada etkili olmaktadır.

Türkiye genelinde yaklaşık 39 ilde Uluslararası öğrenci Buluşmaları etkinliği düzenlenmektedir. Uluslararası Öğrenci Buluşmalarının yapıldığı her ilde o ilde bulunan UDEF'in derneğ(kler)i organizasyonun gidişatını takip etmektedir. Şöyle ki hangi ülkelerin tanıtım yapacağını belirlenmesi, tanıtım yapacak ülkelerin tanıtımlarının içeriğinin oluşturulması ve tanıtım materyallerinin temininin sağlanması, etkinlik alanının ayarlanması, ülkelerin tanıtım çadırlarına yerleştirilmesi gibi birtakım işlemleri organize etmekten sorumlu olmaktadır.

Uluslararası öğrenci buluşması etkinliğinin teknik açıklamalarının yanı sıra bu etkinliğin yapılmasının birtakım amaçları da bulunmaktadır. Uluslararası öğrenci buluşmaları öğrenim için Türkiye'yi tercih eden uluslararası öğrencilerin varlığından yerel halkın(kamuoyu) haberdar olmasını sağlamaktır. Ayrıca uluslararası öğrencilerin örgütlülük bilincini geliştirmeyi ve farklı bir toplumsal yapı içerisinde ülkelerini tanıtarak gönüllü olarak kültür elçileri olmalarına fırsat vermeyi amaçlamaktadır. 203 ülkeden gelen uluslararası öğrencilerin evrensel kardeşlik bilincine sahip olan modern dünyayı anlayan ve tanıyan, ülkesinin durumunun ve ihtiyaçlarının farkında olan İslam kültür ve tarihinin ana hatlarına vakıf, farklılıklara karşı müsamahalı birer gönüllü medeniyet elçisi olarak ülkelere dönmeyi temel amaçları arasında bulunmaktadır.

Ayrıca örgütsellik kurma ve bir arada uyumlu bir şekilde çalışma yeteneğini geliştirmeyi, kendilerini ve kültürlerini ifade etmelerini sağlamak, ülkemizin kültür ve değerlerini de tanıyarak kültürlerarası etkileşimi sağlamayı hedeflemektedir.

Uluslararası öğrenci Buluşmaları etkinliği hem Türkiye içerisindeki şehirlerde hem de yurt dışında gerçekleştirilmektedir. Yurt içindeki gerçekleştirilen buluşmalar genel olarak bahar aylarında organize edilmektedir. Özellikle halkın yoğun olarak bulunduğu meydanlarda bu etkinlik düzenlenmektedir. Her ülke çadırında belirli sayıda öğrenci dönüşümlü olarak görevlendirilmektedir. Zira etkinliğin yapıldığı günler üniversitelerin eğitimlerinin devam ettiği günleri kapsamaktadır. Bu sebeple ülkelerinin tanıtımını yapacak öğrenciler kendi aralarında örgütlenerek bu etkinlikte yer almaktadırlar. Ülke tanıtımında kullanılan materyallerin teminini uluslararası öğrenci dernekleri sağlamaktadır. Derneğin yetersiz kaldığı durumlarda da kendi ülkelerine ait materyalleri öğrenciler kendi özel eşyalarından tedarik etmektedirler. Etkinlikte hangi ülkenin; kaç kişi ile katılacağı, etkinlikte yapılacak olan gösterilerin belirlenmesinde, sunumu yapılacak olan bilgi ve materyallerin seçiminde o ülke başkanı heyetinde toplantı yapan öğrencilerin, toplantı sonucunda verilen karara uygun olarak hareket etmesi ile oluşmaktadır.

Genel olarak izahını sunduğumuz “Uluslararası Öğrenci Buluşmaları” tam bir gönüllülük ve örgütlülük çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Dernek bu noktada materyal, yer ve güvenlik konularında yardımcı olurken, buluşmanın içeriğini belirleyen etkinliklerin oluşumunda uluslararası öğrencilerin örgütlü bir şekilde çalışmaları ve organizasyonları ile birlikte gerçekleştirildiği belirtilebilir. Sonuç olarak bakıldığında “Uluslararası Öğrenci Buluşmaları” uluslararası öğrencilerin örgütsel davranışlarının en somut çıktısı olarak nitelendirilebilir. Bunun yanı sıra sosyal sermaye birikiminin oluşmasını aynı zamanda sosyal ağı genişletme imkânı sunan ve kültürel sermayenin sunumuna imkân sağlayan bir alan olarak uluslararası öğrenci buluşmaları etkinliği önem arz etmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

2. 1. Araştırmanın Konusu ve Soruları

Ele alınan çalışmada sosyal sermaye kavramı Türkiye için önemli bir konu olan uluslararası öğrencilerin daha da iyi kavranması noktasında kullanılmaktadır. Öyle ki uluslararası öğrencilerin sahip oldukları sosyal birikimleri, kültürel aidiyetleri aktarabilmeleri açısından yeni oluşturdukları çevrelerinde edindikleri yeni insanlarla iletişim sağlamak oldukça önem arz etmektedir. Nitekim uluslararası öğrencilerin geliştirdikleri yeni ilişki ağları onların farklı bir yaşam formu içerisinde tutunabilmelerinde etkilidir. Bu sebeple uluslararası öğrencilerin sahip oldukları sosyal ve kültürel birikimlerinin aktarılmasında ilişki ağları çerçevesinde oluşturulan güven ile birlikte belirli kurallar etrafında gerçekleşmesi sosyal sermaye kavramını temel araştırma konusu olarak belirlenmesini etkilemektedir. Uluslararası öğrencilerin yeni yaşam standartlarına tutunabilmeleri ve intibak sağlayabilmeleri, sosyal ve kültürel birikimlerini yeni yaşam koşullarına sunabilmeleri ile doğru orantılıdır.

Bu tez çalışmasının amacı uluslararası öğrencilerin farklı bir toplumsal yapı içerisinde kendi ülke arkadaşlarıyla kurduğu ilişkinin açıklanması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda birbirleriyle kurdukları iletişimin, örgütlülük bilinci çerçevesindeki boyutuna açıklama getirmektir. Uluslararası öğrencilerin hiç tanıklık etmediği yaşam dünyası içerisinde uyum sağlamaları konusunda kendi ülkesinden gelen diğer arkadaşları ile birlikte hareket etme düzeylerine ve birlikte hareketliliğin içerisindeki iletişimin nasıl olduğuna ve gündelik rutin pratiklere yansımaya bakılacaktır. Buradan hareketle örgütlülük bilinci üzerinden sosyal sermaye aktarımının mümkünlüğüne dair analizin gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu tezin en önemli sayıltısı ise uluslararası öğrencilerin sosyal sermayelerini aktarabilmek noktasında örgütlülük bilincinin durumunun açıklanması yer almaktadır. Uluslararası öğrencilerin sosyal ortama tutunmalarına ve yeni yaşam koşullarına uyum sağlamasında örgütlülüğün değerinin tespiti yer almaktadır.

Ele alınan çalışmada sosyal sermayeyi aktarma noktasında uluslararası öğrenciler arasındaki örgütlülük bilincinin analiz yapılması hedeflenmektedir. Bu

yüzden belirlenen örneklem dâhilinde uluslararası öğrencilerin kendi ülkelerinden arkadaşları ve diğer arkadaşları ile kurdukları ilişki biçimleri ve düzeyleri, bunun sosyal ortama yansımalarının sosyolojik bir analizinin yapılması hedeflenmektedir. Bu çalışmada sosyal sermayeyi aktarma da örgütlülük bilincinin nasıl oluşturulduğuna/oluşturulamadığına dair sosyolojik bir açıklama getirilmesi hedeflenmektedir. Böylece ele aldığımız çalışma literatür taraması sonucu ulaşılan çalışmalardan farklı bir konumda bulunmaktadır. Ayrıca Konya'daki uluslararası öğrenciler örnekleminde bu çalışmayı yürütmekte çalışmanın özgünlüğüne katkı sağlamaktadır.

Yukarıda ifade edilenler doğrultusunda, tez çalışmasının hipotezleri şu şekilde ifade edilebilir.

- Uluslararası öğrencilerin çoğu örgütlü bir yapının üyesidir.
- Konya'da öğrenim gören uluslararası öğrencilerin çoğunun kendi ülkelerine/bölgelerine ait bir örgütlü yapısı bulunmaktadır.
- Gündelik yaşamda uluslararası öğrenciler kendi ülke arkadaşlarıyla vakit geçirmektedir.
- Uluslararası öğrenciler kendi ülkelerine nazaran Konya'da örgütlülük bilincine sahip olmuştur.
- Uluslararası öğrenciler etnik bir örgütlülük etrafında birleşme eğilimindedir.

2.2.Yöntem

Ele alınan çalışmada araştırma yöntemi olarak nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemin seçilmesinde temel gerekçe olarak; uluslararası öğrencilerin örgütlülük bilinci üzerinde sosyal sermaye olgusunun subjektif değerlendirmelerden ve bireysel yorumlardan arındırılarak açıklanabileceği düşüncesi oluşturmaktadır. Araştırmaya yönelik verilerin elde edilmesinde anket tekniği kullanılmıştır. Anket yöntemi ile görece olarak çok sayıda veriyi, ekonomik olarak elde etmek mümkün olmaktadır (Coşkun vd,2015;68). Böylelikle geniş bir kitleye ulaşarak genelleyici sonuçlara ulaşılabilir.

Araştırmanın saha kısmının evreni temsil edebilmesi adına kotalı tesadüfi örneklem yöntemi kullanılarak katılımcılara ulaşılmıştır. Bu yöntemde evrenin özelliklerini belirlediğine inanılan belli değişkenler dikkate alınarak, örnek kütlenin oluşturulması hedeflenir (Coşkun vd,2015;143). Dolayısıyla örneklemin oluşturulmasında cinsiyet, üniversitelere göre katılımcılar kotalandırılarak örneklem oluşturulmuştur. Örneklemin belirlenmesinde evreni temsil gücü dikkate alınmıştır.

2.3. Araştırma Kapsam ve Sınırlılıkları

Ele alınan çalışma konusunda belirtilen sosyal sermaye kavramı üzerine yapılan çalışmalar son yıllarda artış göstermektedir. Çalışmak istenilen konu ve bağlamı çok geniş perspektifte okunabilmektedir. Sosyal sermayenin ölçümü toplumsal zeminde geniş yelpazede araştırılma imkânı olan bir kavramdır. Bu yüzden bu çalışmada sosyal sermayenin aktarımında örgütlülük bilincinin etkisi analiz edilerek ulaşılması hedeflenmektedir. Örgütlülük bilincinin incelenmesinde dört faktör (fedakârlık ve itimat, bağlılık hissi, bireysel sorumluluk ve grup içi iletişim) ele alınmıştır. Uluslararası öğrencilerin örgütlülük bilincinin ölçülmesi, belirtilen faktörler ışığında hazırlanan sorularla sağlanması hedeflenmektedir. Ayrıca uluslararası öğrencilerin kendi ülke arkadaşı ile geçirdiği zaman, iletişimin boyutu, herhangi bir sosyal faaliyetlere katılma isteği ve bu noktada kendi ülkesinden arkadaşlarını etkileme yeteneği gibi ve kendi ülkesine ait örgütlü bir birliğin olup olmadığı, herhangi bir sivil toplum kuruluşunda üyeliğinin olup olmaması üzerinden açıklanması hedeflenmektedir.

Konya’da uluslararası öğrenciler için faaliyet gösteren dernek vs. gibi sivil toplum kuruluşlarının programlarına veya uluslararası öğrencilere yönelik geliştirdikleri uygulamaların, yaklaşımların incelenmesi araştırmanın kapsamı dışındadır. Uluslararası öğrencilerin kendi ülke programlarına katılmaları, kendi ülkelerine yönelik programlarda yer alma isteği gibi kendi ülkesini alakadar eden meselelerdeki tutumlarına yönelik analiz yapılması hedeflenmektedir.

Ele alınan çalışmada durum tespitine ulaşılması hedeflenmektedir. Bundan dolayı uluslararası öğrencilerin sosyal sermayeyi aktarma noktasında örgütlülük bilinci ile kurdukları intibakın nasıl olduğuna dair sosyolojik bir analizin yapılması hedeflenmektedir. Bu çalışmada dikey sosyal sermaye ilişkisine değinilmeyecektir. Yatay sosyal sermaye ilişkisi üzerinden örgütlülük bilincinin analizi yapılacaktır. Ekonomik ve siyasi etkenler, eğitim sorunları, akademik sorunlar bu araştırmada gündeme getirilmemiştir. Sadece gündelik yaşam içerisinde sınırlandırılmış çerçeve üzerinden uluslararası öğrencilerin sosyal sermaye aktarımında örgütlülük bilincinin etkisinin durum tespiti sosyolojik bir söylem ile aktarılacaktır.

2.4. Örneklem

Çalışmanın kapsadığı örneklem Konya da eğitim alan uluslararası öğrencilerdir. Konya merkezinde bulunan Selçuk Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, ve KTO Karatay Üniversitesi'nin merkez kampüslerinde lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimi alan uluslararası öğrencileri kapsamaktadır. Çalışma için 3 (üç) üniversitenin uluslararası öğrenci kontenjanı dikkate alınmıştır. Yükseköğretim kurumunun yayınladığı istatistiki bilgiler ışığında¹⁵; Necmettin Erbakan Üniversitesinde 1155 uluslararası öğrenci eğitim almaktadır. Selçuk Üniversitesi'nde bu sayı 2292'dir. KTO Karatay Üniversitesi 118 uluslararası öğrenci eğitim almaktadır. *Buna göre örneklemin dağılımı ise Necmettin Erbakan Üniversitesi'nden 120 kişi ile, Selçuk Üniversitesi'nden 250 kişi ile ve son olarak KTO Karatay Üniversitesi'nden 30 kişi olarak gerçekleştirilmiştir.* Evreni temsil etmesi için seçilen örneklem oranı genel sayının yaklaşık yüzde on seviyesindedir. Bu durum geniş ölçekli saha araştırmalarına kıyasla oldukça yüksek bir orana tekabül etmesine karşın, düşük evrenli araştırmalar için makul düzeyde karşılanabilir. Zira her sekiz kişiden birine ulaşarak gerçekleştirilen bu çalışma temsil oranını, rakamlar düzeyinde değil, uluslararası öğrencilerin nitelikleri üzerinden karşılama amacındadır. Buna göre katılımcıların herhangi bir STK, dernek, örgüt üyesi olma hali, ülke çeşitliliği veya kıta çeşitliliği, öğrencisi olunan üniversite, burslu olma/olmama, cinsiyet oranları vb. gibi kıstaslar

¹⁵ Uluslararası öğrenci istatistiklerine <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır.

dikkate alınarak evren-örneklem dengesi gözetilmiştir. Bu üniversitelerde yer alan uluslararası öğrencilerin belirlenmesinde bahse konu değişkenler gözetilerek anket uygulaması yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerde ilgili üniversitede öğrenim gören lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde öğrenim gören uluslararası öğrencilerle anket uygulaması gerçekleştirilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: SAHA ARAŞTIRMASI VERİLERİNİN ANALİZİ

Bu başlık altında saha araştırması sonucu elde edilen verilerin işlenmesi ve analizlerinin yapılması ana görevini oluşturacaktır. Araştırmanın teorisinde ortaya konulan düşüncelere, hipotezlere ve sorulara karşılık gelecek bulgular ve cevaplar bu bölümde sunulacaktır. Dolayısıyla bu bölümde teorik kısımda açıklamaya çalıştığımız hususun pratik alandaki yansıması arasındaki ilişkinin test edileceği kısım olmaktadır. Bu başlık altında saha çalışmasına katılan katılımcıların sosyolojik özellikleri betimlenecektir. Frekans ve ortalama tablolarından faydalanılarak sonuçların ortaya konulmasına çabalanacak olan bu bölüm, öncelikle araştırmanın evreni ve örneklem arasındaki dengenin ve yeterliliğin ortaya konulması için gerekli olmaktadır. Diğer bir açıdan ise araştırmanın gerçekleştiği toplumsal alan olan uluslararası öğrencilere ilişkin demografik ve sosyolojik bilgilerin net bir şekilde ortaya konulması, sonraki bölümlerde yapılacak olan analizlerin de anlaşılmasını kolay kılacaktır.

Uluslararası öğrencilerin gündelik yaşamlarını anlamlandırma konusunda genel göstergeleri ortaya koyan detaylı veriler işlenecektir. Betimleyici analizler ve fark testleri ile uluslararası öğrencilerin gündelik yaşam ve sosyal sermaye aktarımına ilişkin bazı göstergeler ve kaynaklar anlaşılmaya çalışılacaktır. İkinci başlıkta ise örgütlülük bilinci üzerine kurgulanan sorular ışığında uluslararası öğrenci ve örgütlülük bilinci arasındaki ilişkiye dair verilerin işlenmesi ve analizlerin yapılması hedeflenmektedir. Burada örgütlülük bilinci üzerine geliştirilen sorular; güven, digergamcılık, normlara uyma, samimiyet kavramları etrafında sistematik bir şekilde oluşturulmuştur. Üçüncü başlık ise araştırmanın ikinci önemli boyutunu oluşturan örgütlülük bilinci ve sosyal sermaye aktarımı konusuna odaklanacaktır. Burada bir önceki başlıkta ele alınan örgütlülük bilinci, sosyal sermayenin araştırmamızda ele alınan alt faktörleri eşliğinde çeşitli değişkenlerle incelenecektir. Bu başlık altında Konya’da öğrenim gören uluslararası öğrencilerin örgütlülük bilinci düzeylerinden hareketle sosyal sermaye aktarımının analizi yapılacaktır. Dolayısıyla uluslararası öğrencilerin öğrenim hareketliliklerinin sosyal sermaye aktarımı ve örgütlülük bilinci üzerine etkisinin olup olmadığının, hangi durum ve olayların ne düzeyde etkili

olduğunun veya olmadığının tespiti yapılacaktır. Son olarak genel bir değerlendirmeyi de içeren sonuç bölümüyle analizler ve yorumlar nihayet bulacaktır.

3.1. Uluslararası Öğrencilere Yönelik Sosyo Demografik Göstergeler

Sosyo demografik özellikler haddizatında araştırmanın konu, amaç ve inceleme alanı muhtevasına ilişkin derinlikli analizlerin yapılabilmesi ve toplumsal farklılaşmaları görebilmek amacıyla gerekli olan bağımsız değişkenleri içermektedir. Bu bağlamda incelenecek olan tablolar ve veriler ile alakalı olarak alana ilişkin demografik değişkenler ortaya konulacaktır. Ortaya konulan veriler eşliğinde araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin demografik bilgilerine analiz ve yorum getirilecektir. Bu başlık altında ulaşılması beklenen amaç ise; uluslararası öğrencilerin, gündelik yaşam içerisinde sosyal sermaye birikimlerini kullanma potansiyelinin izahını gerçekleştirmektir.

Tablo 1. Demografik Veriler

Değişkenler	Seçenekler	Sayı	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	203	50,6
	Kadın	198	49,4
Yaş	18-24 Yaş	241	60,1
	25-30 Yaş	133	33,2
	30 ve üzeri	27	6,7
Medeni Durum	Bekâr	346	86,3
	Evli	55	13,7
TOPLAM		401	100

Araştırmanın kapsamında ulaşılan uluslararası öğrencilerin cinsiyet dağılımına bakıldığında erkeklerin oranı kadınlara göre biraz fazladır. Beklenen değerler %0,6 oranında bir farklılık göstermektedir. Bu farklılığın ortaya çıkmasındaki en büyük etken ise kız uluslararası öğrencilerin erkek uluslararası öğrencilere oranla daha isteksiz olması gösterilebilir. Bu açıklamadan sonra araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin cinsiyet dağılımına bakıldığında kızların %49,4 olduğu, erkeklerin ise

%50,6 olduğu görülmektedir. Kotalı tesadüfi örneklem tekniği ile cinsiyet dağılımına ilişkin elde edilen veriler, istatistiki analizler için temsil gücüne sahiptir.

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin yaş dağılımını belirlemeye yönelik sorusu kategorik olarak hazırlanmamış olup, katılımcıların yaşlarını net olarak belirtmeleri istenmiştir. Böylece örnekleme dair yaş ortalaması oluşturulabilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin yaş dağılımı ortalaması 18-24 aralığında gerçekleşmiş, en küçük yaş oranı 18 olurken en yüksek yaş oranı ise 37 olarak ortaya çıkmıştır. Örneklemin yaş dağılımı kategorik olarak görülebilmesi ve istatistiki analizlerde kullanılabilirlik alanını arttırmak amacıyla üç farklı kategoriye bölünmüştür. Dağılımın üç farklı kategoride değerlendirilmesi ışığında en yüksek oran %60,1 olarak 18-24 yaş aralığı çıkmıştır. İkinci olarak %33,2 oranı ile 25-30 yaş aralığı bulunmaktadır. Üçüncü ve son yaş aralığı ise 30 ve üzeri kategorisi %6,7 oranına sahip olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmamızın örneklemini sadece Konya’da öğrenim gören uluslararası öğrenciler kapsamaktadır. Dolayısıyla dahil olunan sosyal ilişki ağları ve toplumsal yapı içerisinde istenilen rolleri gereği Konya’da öğrenim gören uluslararası öğrencilerin medeni durumlarına yönelik bir soru da yöneltilmiştir. Bu bağlamda incelendiğinde araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin %86,3 oranı hiç evlenmediğini (bekar) belirtmektedir. Bunun yanı sıra %13,7 uluslararası öğrenci ise evli olduğunu belirtmiştir. Bu oranın önemli olmasının sebebi olarak sosyal sermayenin aktarımında ve korunmasında evlilik durumunun bir değişken olarak sorgulanması yapılacaktır. Bu bağlamda evlilik durumu ile sosyal ağlar ve katılımın pozitif olumlu etkileşim içinde olacağı düşünülmektedir. Aile, cinsiyet ve sosyal sermaye arasında kurulacak olan korelasyonlar ile bu yorum, daha açık bir şekilde istatistiki analizler sayesinde görülecektir.

Tablo 2. Uluslararası Öğrencilerin Geldikleri Bölgeler

Bölgeler	Sayı	Yüzde
Afrika Bölgesi	119	29,7
Asya Bölgesi	133	33,2
Orta Doğu Bölgesi	67	16,7
Türki Cumhuriyetler	65	16,2
Balkanlar	12	3,0
Avrupa	5	1,2
TOPLAM	401	100,0

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin hangi ülkeden Konya'ya öğrenim için geldiği araştırmanın önemli bir sorusunu oluşturmaktadır. Nitekim araştırmaya katılan uluslararası öğrencinin örgütlülük bilincine, sosyal sermayesine ilişkin bilgiler hakkında ipucu elde edilmesi açısından önem arz etmektedir. Dolayısıyla araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin ülkelerini, bölgelere göre kategorize ederek veriler işlenmiştir. Ancak araştırmaya katılan öğrencilerin ülkeleri ekte sunulacaktır. Bölgesel kategorileştirme işlemi hem bilgi karmaşasının önüne geçmek adına hem de genel bir çıkarımda bulunmak için yapılan bir uygulamadır. Bu doğrultuda araştırmaya katılan öğrencilerin geldikleri ülkeler 6 kategori içerisinde değerlendirilmiştir.

Tablo 3. Uluslararası Öğrencilerin Dini Kimlikleri

Dini tercihi	Sayı	Yüzde
Müslüman	388	96,8
Hristiyan	8	2,0
Yahudi	2	,5
Diğer	3	,7
TOPLAM	401	100,0

Konya’da öğrenim gören uluslararası öğrencilerin büyük çoğunluğunu Asya bölgesinden ve Afrika bölgesinden gelenler oluşturmaktadır. Avrupa ve Balkanlardan gelen uluslararası öğrenci yoğunluğu ise araştırmamızda en az yüzdeye sahip bölgelerdir. Konya’da öğrenim gören uluslararası öğrencilerin üç üniversiteye göre dağılımlarını incelediğimizde; araştırmanın örnekleminin, evrenini temsil ettiği sonucuna ulaşılmaktadır. Böylelikle uluslararası öğrencilerin geldikleri ülke/bölge ile bağlantılı olarak sosyal sermaye ve örgütlülük bilincine dair analiz ve yorum getirilebilecektir. Ayrıca araştırmaya katılan uluslararası çoğunluğu (Tablo 3.) kendini Müslüman olarak ifade etmiştir. Dolayısıyla Konya’ya gelen uluslararası öğrencilerin büyük bir kısmının İslam dinine ait pratikleri sergileyen bölgelerden geldiği söylenebilir.

Tablo 4. Uluslararası Öğrencilerin Öğrenim Dereceleri

Öğrenim Programı	Sayı	Yüzde
Lisans	224	55,9
Yüksek Lisans	136	33,9
Doktora	41	10,2
TOPLAM	401	100,0

Tablo 5. Uluslararası Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Üniversite

Üniversite	Sayı	Yüzde
Necmettin Erbakan Üniversitesi	122	30,4
Selçuk Üniversitesi	248	61,8
KTO Karatay Üniversitesi	31	7,7
TOPLAM	401	100,0

Konya’da en çok uluslararası öğrenci yoğunluğu ¹⁶Selçuk Üniversitesinde bulunmaktadır. Ardından Necmettin Erbakan Üniversitesi, KTO Karatay Üniversitesi ve diğer üniversiteler gelmektedir. Bundan dolayı araştırmamıza katılım sağlayan uluslararası öğrencilerin hangi üniversiteden katılım sağladıkları tutarlı bir çıkarım yapılabilmesi noktasında önem arz etmektedir. Selçuk üniversitesinde güncel istatistiki verilere göre 2292 uluslararası öğrenci öğrenim görmektedir. Dolayısıyla araştırmada Selçuk üniversitesinden katılanların oranı diğerlerine göre fazladır. Necmettin Erbakan Üniversitesinde ise güncel istatistiki verilere göre 1155 uluslararası öğrenci bulunmaktadır. KTO Karatay üniversitesinde ise 118 uluslararası öğrenci öğrenim görmektedir. Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin üniversite ve öğrenim düzeyine göre sayıları Tablo 4 ve Tablo 5’te gösterilmiştir.

Görüşlerini bildiren uluslararası öğrencilerin büyük bir çoğunluğu Kredi Yurtlar Kurumunun yurtlarında kaldıklarını ifade etmişlerdir. Türkiye, uluslararası öğrencilerin barınma sorununa yönelik geliştirdiği bir yöntem olarak KYK yurtlarında yabancı uyruklu öğrenci kontenjanı da bulunmaktadır. Böylelikle uluslararası öğrencilerin barınma yeri tercih noktasında alternatif bir imkân olarak KYK yurtları işlevsel olmaktadır. Yurtlar dışında tüzel kişilere ait özel yurtlar veya vakıflara ait yurtlarda uluslararası öğrencilerin barınma konusunda tercih edebilecekleri alternatifler arasında yer almaktadır. Sunulan bilgilerden hareketle araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin %47,9’u Kredi Yurtlar Kurumunun yurtlarında kalmaktadır. Ardından şaşırtıcı bir şekilde öğrenci evleri %21,6 ile barınma noktasında ikincil tercih edilen bir konumda bulunmaktadır. Özel yurtlar ve vakıf yurtları uluslararası öğrencilerin barınma yeri tercihlerinde son alternatifler arasında yer almaktadır. Uluslararası öğrencilerin sahip oldukları maddi imkânın yetersizliğinden dolayı olabileceği gibi, özel ve vakıf yurtlarında var olan ve uyulması mecburi kurallara yönelik esnek tutum sergileme isteklerinden dolayı da öğrenci evlerini tercih edenlerin sayısı yüksek çıkmış olabilir.

¹⁶ Uluslararası öğrenci istatistiklerine <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır.

Tablo 6. Uluslararası Öğrencilerin İkamet Ettiği Yer

İkamet Yeri	Sayı	Yüzde
KYK	192	47,9
Öğrenci Evi	87	21,6
Özel Yurt	64	16,0
Vakıf Yurdu	58	14,5
TOPLAM	401	100,0

Araştırmada öğrenci evinde kaldıklarını ifade eden uluslararası öğrencilerin büyük oranı kendi ülke arkadaşları ile birlikte bir ev kiraladıklarını ifade ederken, evli olan uluslararası öğrenciler bir kısmı da kendi imkanları ile bir ev kiraladıklarını ifade etmiştir. Özel yurtların tercihinin az olması; uluslararası öğrenciler açısından ana neden olarak, yurt ücretlerinin fazla olduğu düşüncesi yer almaktadır. Vakıf yurtlarının tercih edilmemesinde ekonomik etkenlerden ziyade sosyal birtakım görevlendirmeler ve sorumlulukların yanı sıra vakıf yurtlarının az olması vb. nedenlerden dolayı az tercih edildiği ifade edilebilir.

Tablo 7. Konya'daki Bulunma Süreleri

Yıllar	Sayı	Yüzde
1-3 yıl	274	68,3
3-5 yıl	121	30,2
5 ve üzeri	6	1,5
TOPLAM	401	100,0

Konya'nın üniversite eğitimi için uygun bir yer olduğu; araştırmaya katılım sağlayanlar içerisinde yoğunlukla ifade edilmektedir. Nitekim katılım sağlayan uluslararası öğrenciler arasında yüksek oranı lisans düzeyinde öğrenim görmektedir. Bunun yanı sıra yüksek lisans için ilk defa Konya'ya gelen olduğu gibi yüksek lisans öğrenimini de burada devam ettirenler de bulunmaktadır. Araştırmaya katılan

uluslararası öğrenci sayısından hareketle; Konya’da 1-3 yıldır bulunan uluslararası öğrencilerin sayısı diğer kategorilerden daha fazla orana sahiptir. Tablo 7’de gösterildiği üzere 3 ile 5 yıl arasında Konya’da olduğunu ifade edenlerin sayısı ikinci yüksek konumda bulunmaktadır. Konya’da yaşam şartlarının diğer şehirlere göre daha uygun olduğu katılımcıların sözlü olarak ifade ettiği bir durum olarak belirtilebilir.

Tablo 8. Aylık Gelirleri

Gelir Aralığı	Sayı	Yüzde
500 TL -740 TL	232	57,9
750 TL -950 TL	120	29,9
960 TL -1500 TL	49	12,2
TOPLAM	401	100,0

Öğrencilerin yaşamlarını idame ettirebilmeleri ve ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için bir gelir kaynağına sahip olmaları gerekmektedir. Uluslararası öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılama noktasında alternatifleri arasında burs alma, çalışma, aileden destek alma vb. diğer durumlar yer almaktadır. Tablo 8’de de ifade edildiği gibi aylık gelir oranının en fazla yoğunlaştığı seçenek “500 TL- 740 TL olmuştur. Aylık gelir ortalaması bu kategoride bulunan uluslararası öğrencilerin çoğunluğu burs aldıklarını ifade etmiştir. Ayrıca burs almayıp çalıştığını veya ailesinden destek aldığını ifade edenler de bulunmaktadır. Genel olarak lisans düzeyinde öğrenim görenlerin 500 TL ile 740 TL arasında gelire sahip olduğu ifade edilebilir.

Yüksek lisans öğrenim düzeyindeki uluslararası öğrenciler 750 TL- 950 TL arasında aylık gelire sahipken, doktora öğrenimi seviyesindeki uluslararası öğrenciler 950 TL ve üzerinde aylık gelire sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Aylık gelir miktarlarının öğrenim programı ile ilişkilendirilmesinde katılımcılar içerisinde aynı şartları taşıyan çoğunluğun aynı seçenekleri ifade etmelerinden dolayı genelleme yapılmıştır. Elde edilen istatistiki veriler doğrultusunda öğrenim düzeyi arttıkça aylık

gelir miktarı da artış göstermektedir. Genel olarak aylık gelir miktarı ile öğrenim düzeyi arasında pozitif bir ilişkinin olduğu belirtilebilir.

Tablo 9. İhtiyaçlarını Nasıl Temin Ettikleri

Temin yolları	Sayı	Yüzde
Burs alıyorum	318	73,8
Ailemden destek alıyorum	73	16,9
Çalışıyorum	33	7,7
Diğer	7	1,6
TOPLAM	431	100,0

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilere aylık gelirlerini nasıl temin ettikleri sorusu yöneltildiğinde katılımcıların yarısından fazlası öncelikli olarak burs aldıklarını ifade etmişlerdir. İkincil bir gelir kaynağı olarak çalıştıklarını ve ailelerinden destek aldıklarını ifade edenler bulunmaktadır. Katılımcılardan bu soruya yönelik birden fazla cevap vermişlerdir. Genel olarak hem burs hem de ailesinden destek alan uluslararası öğrenci sayısı bu araştırmada ön plana çıkmaktadır. Burs alan uluslararası öğrencilere nereden burs aldıklarını sorduğumuzda; en yüksek oran YTB'den burs aldığını ifade eden uluslararası öğrencilere sahipken, ardından vakıf bursu alanların oranı gelmektedir.

Tablo 10. Burs Alanların Hangi kurumdan Aldıkları

Burs Kaynağı	Sayı	Yüzde
YTB	240	59,9
Vakıf Bursu	49	12,2
Türkiye'de devlet destekli kurumlar	17	4,2
Kendi ülke devlet bursu	4	1,0
Çeşitli İnsanlardan Bireysel burs	9	2,2
Diğer	16	4,0
TOPLAM	335	83,5

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin sosyo demografik özelliklerine dair bilgiler sunulmuştur. Buna göre araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin cinsiyet dağılımları dengeli bir tablo çıkarmıştır. Öğrenim programında lisans düzeyinde uluslararası öğrenciler yüksek lisans ve doktora programında öğrenim gören uluslararası öğrencilerden daha fazladır. Türkiye’yi tercih eden uluslararası öğrenciler; burada edindikleri bilgi ve kazandıkları tecrübeyle birlikte kendilerinin sosyal, kültürel birikimlerini arttıracaklardır. Dolayısıyla bu durum uluslararası öğrencinin sosyal sermayesinin, ilişki ağının gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Konya’da öğrenim gören uluslararası öğrencilere aylık gelirlerini nasıl ve nereden temin ettiklerini sorduğumuzda katılımcıların çoğunluğu YTB kaynaklı burs aldıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 11. Aylık Gelirin İhtiyacı Karşılaması

İfadeler	Sayı	Yüzde
Evet	154	38,4
Kısmen	156	38,9
Hayır	91	22,7
TOPLAM	401	100,0

Katılımcılara aylık ücretlerinin genel olarak yeterli mi? sorusuna yönelik verdikleri cevaplara göre; aldıkları ücret aylık olarak ihtiyaçlarını kısmen karşıladığını belirtmişlerdir. Dolayısıyla yaşam koşullarının, öğrenim şartlarının uluslararası öğrencilerin aylık geçimlerini kısmen olsa da zorlayıcı bir etkisi bulunduğu ifade edilebilir. Tablo 11’e bakıldığında aylık gelirin yeterlilik düzeyine “evet” diyenler ile “kısmen” diyenlerin oranı arasındaki yakınlık düzeyi hususunda; uluslararası öğrencilerin özellikle harcamalar konusunda bilinçli bir şekilde hareket etmesi doğrultusunda sorunlarının azalacağı yorumu getirilebilir.

Sosyo demografik veriler, uluslararası öğrencilerin Türkiye Bursları kaynaklı gelenlerin çoğunlukta olduğunu ifade ederken kendi imkanları ve kendi ülkelerinin destekleri ile gelen uluslararası öğrencilerin de olduğunu göstermektedir. Asya bölgesi ve Afrika bölgesindeki ülkelerden gelen öğrencilerin sayısı Orta Doğu bölgesinden gelen öğrenciler ve Türki Cumhuriyetleri bölgesinden gelen uluslararası öğrencilerin sayısına nazaran daha fazla olduğu görülmektedir. Ülke bazında¹⁷ değerlendirildiğinde ise en çok Afganistan'dan gelen uluslararası öğrencilerin olduğunu, en az ise Yunanistan, Almanya, İsveç, İspanya vb. Avrupa ülkelerinin yanı sıra Arnavutluk, Sırbistan, Bosna Hersek gibi Balkan ülkelerinden gelen uluslararası öğrencilerin olduğu ifade edilebilir.

3.2 Sermayenin Kullanım Alanlarına Yönelik Göstergeler

Sosyal sermaye bireyi sahip olduğu ilişki ağını kapsayan ve aynı zamanda ilişki ağının niteliğini de ölçen bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyin yaşam alanı içerisindeki varlığının ve etkinliğinin, toplumsal yaşam içerisinde aktif olmasıyla ve çevresindeki insanlarla kurduğu iletişimle yakından ilişkisi bulunmaktadır. Bu doğrultuda araştırmamıza katılan uluslararası öğrencilerin toplumsal yaşama uyum sağlamaları noktasında çevreleri ile etkileşimlerini; arkadaş çevresi, boş zaman değerlendirme seçenekleri, olumsuz durum ve olay gibi konularda kimden yardım istediği gibi sorular etrafında hareket ederek açıklamalar ve analizler ortaya konulacaktır. Genel olarak bu bölüm altında toplumsal yaşam içerisinde uluslararası öğrencilerin sosyal çevreleri ile kurdukları iletişimin ve bu iletişimden hareketle toplumsal yaşamın sunduğu aksaklıklar karşısında nasıl bir yol izlediklerinin analizi yapılacaktır.

¹⁷ Detaylı inceleme için Ek 1. de katılımcıların geldikleri ülkeye ilişkin tablo incelenebilir.

Tablo 12. Öğrencilerin Boş Zaman Aktivite Tercihleri

Tercihler	Sayı	Yüzde
Ev/Yurt ortamında vakit geçiririm	188	21,1
Kendi Ülke arkadaşlarımla vakit geçiririm	183	20,5
Sosyal ortamlarda (sinema, kafe, avm vb.) bulunurum	133	14,9
Kütüphanede	117	13,1
Türk arkadaşlarla vakit geçirme	115	12,9
Uluslararası Öğrenci derneklerinde	66	7,4
Yalnız Kalmayı tercih ederim	62	7,0
Diğer	27	3,0
Toplam	891	100,0

Tablo 12’ye baktığımızda araştırmaya katılan uluslararası öğrencilere okuldan sonra arda kalan boş zamanlarınızı nasıl geçirirsiniz şeklinde bir soru sorarak ve karşılığında en fazla üç cevap vermelerini istediğimizde; uluslararası öğrenciler ev/ yurt ortamında kalmayı yüksek oranda tercih ederlerken hemen akabinde kendi ülke arkadaşlarıyla vakit geçirmeyi tercih etmişlerdir. Bu oranlar; uluslararası öğrencilerin yeni bir toplumsal yapıya uyum süreci içerisinde ürkek tutumlar sergilediklerini, zorunda kalmadıkça evlerinden veya yurtlarından çıkıp toplumsal çevresiyle etkileşim kurma çabası içerisinde olmadığını gösterdiği söylenebilir. Nitekim ikinci yüksek oran olarak işaretlenen “kendi ülke arkadaşlarımla vakit geçiririm” ifadesi uluslararası öğrencilerin kendi yaşam alanına dair nüanslara sahip olan insanlarla bir arada olmayı tercih ettikleri belirtilebilir. Bu durum her ne kadar ülke arkadaşlarıyla olan dayanışmasını kuvvetlendirse de kişinin kendi başına toplumsal yaşama uyum sağlamasında zorlayıcı bir süreç olarak belirtilebilir. Nitekim uluslararası öğrencilerin bireysel etkileşimlerinin ve çabalarının yetersizliği, farklı bir toplumsal yapıya tutunmasını ve alışmasını zorlaştıran bir etken olabilir. Uluslararası öğrencilerin boş zamanlarını nasıl değerlendirdiği konusunda ulaşılan istatistiki veriler; öğrencilerin kendilerini sosyal yaşam içerisinde izole bir şekilde yalnız kalmaya veya kendi gibi olanlar (benzer sosyal ve kültürel birikime sahip) dışındakilerden olabildiğince uzak kalma düşüncesi içerisinde hareket ettiklerini gösteren cevapları içermektedir.

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerle bu konu hakkındaki görüşleri yalnız kalmayı tercih etmelerinden ziyade, toplumsal yaşam içerisinde bulunmayı arzulamaktalar fakat farklı insanlar ile bir arada olmaktan kaçındıkları, daha çok bireyin kendi sahip olduğu sosyal çevreyi anımsatan kişilerle bir arada olmayı tercih ettiği ortaya çıkan veriler doğrultusunda söylenebilir. Ayrıca bu durum uluslararası öğrencilerin sorunlara bakışı konusunda geniş bir çerçeve de bakmalarını sınırlamaktadır. Zira sınırlandırılmış bir iletişim ağı ve sosyal çevre bireyin toplumsal yaşam içerisindeki yaşadığı sorunlara yönelik birçok alternatif seçenekleri görmelerini engelleyen bir tablo sunabilmektedir.

İnsanların yaşam alanlarının içerisinde bulunan kişiler, mekanlar vb. olgular bireyin sahip olduğu sosyal sermayesinin zenginleşmesine katkı sağlamaktadır. Sosyal sermayenin aktarımında ve zenginleşmesinde farklı sosyal, kültürel değerlere sahip olan bireylerin birlikteliği etkilidir. Yaşam alanı içerisinde bireyin sosyalleşmesinde, gündelik yaşamını anlamlandırmasında sahip olduğu arkadaş çevresi oldukça önemlidir. Nitekim yeni bir toplumsal yapıya uyum sağlama konusunda arkadaş çevresinin etkisi göz ardı edilmemelidir. Uluslararası öğrencilere arkadaş çevrelerinin daha çok hangi kitlenin oluşturduğu sorulduğunda; elde edilen veriler katılımcıların benzer sosyal çevreye sahip oldukları ve benzer toplumsal yapı içerisinde gelen yani kendi ülke arkadaşlarından oluşan bir arkadaş grubunun çoğunluğu oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların %44,4'ü ki bu oran sayı olarak yüz yetmiş sekiz kişiye tekabül etmektedir ve arkadaşlık çevrelerinin yoğunluklu olarak kendi ülkelerinden gelenlerden oluştuğunu belirtmektedir. Sınırlı bir yaşam alanı oluşturan her uluslararası öğrenci, birey olarak kendi güvenli alanından çıkmamayı garanti altına almış olabilir fakat sosyal etkileşim ve sosyal birikimini zenginleştirme konusunda eksiklikler yaşayabilir.

Tablo 13. Arkadaşa Çevresini Çoğunlukla Kim oluşturuyor

Arkadaş Çevresi	Sayı	Yüzde
Kendi ülke arkadaşlarım	178	44,4
Diğer ülke öğrencileri	119	29,7
Türk arkadaşlarım	66	16,5
Hemcinslerim	15	3,7
Diğer	14	3,5
Aynı inanca mensup arkadaşlarım	9	2,2
TOPLAM	401	100,0

Bu durum birey olarak uluslararası öğrencilerin pasif bir aktör olarak toplumun veya arkadaşlarının yönlendirmesiyle hayatını planlanmasına etki eder. Tablo 13'e baktığımızda uluslararası öğrencilerin Türk arkadaşlarla iletişim kurma isteklerinin diğer ülke arkadaşlarıyla iletişim kurma oranından daha az olduğu görülmektedir. Bu istatistiki verilerden hareketle uluslararası öğrencilerin farklı toplumsal yapı içerisinde bireysel çaba ve girişimler etrafında bir uyum sağlamanın aksine kolay bir sosyalleşme metodu olarak kendi ülke arkadaşları grubu içerisinde farklı toplumsal yapıya uyum sağlamak isteğine daha istekli olduğu ifade edilebilir. Ayrıca bir yorum olarak; uluslararası öğrenciler kendi ülke arkadaş grubu içerisinde homojenik bir yapı kurgulamanın kendilerini daha güvende hissettirdiğine işaret etmektedir.

Tablo 14. Herhangi Bir Sorunla Karşılaşıldığında Nereye başvuruyor

Sorun Karşısında Başvurulan İlk Yer	Sayı	Yüzde
Kendi ülke arkadaşıma	135	33,7
Aileme/akrabalarım	67	16,7
Uluslararası Öğrenci derneği (Türkiye orjinli)	54	13,5
Türkiye'deki yetkili birimlere (YTB, Polis, Dış İşleri Bakanlığı vb.)	49	12,2
Türk arkadaşlarıma	28	7,0
Uluslararası Öğrenci derneği (Ülke orjinli)	21	5,2

Üniversitedeki yetkili/danışmanıma	18	4,5
Diğer	12	3,0
Kendi ülkemin yetkililerine	10	2,5
Danışmanım	7	1,7
TOPLAM	401	100,0

Uluslararası öğrenciler için kendi ülke arkadaşlarının, yoğun olarak arkadaş çevresini oluşturduğu ifade edilebilir. Uluslararası öğrencilerin farklı bir toplumsal yapı içerisinde karşılaştıkları herhangi bir sorun karşısında başvuracakları ilk mercii ise istatistik verilere göre kendi ülke arkadaşları olmaktadır. Araştırmaya katılanların %33,7'si herhangi bir sorun karşısında ilk olarak “kendi ülke arkadaşından” yardım isterim cevabını vermiştir. Sosyal çevresini ve iletişim ağını zenginleştirme girişiminde bulunamayan uluslararası öğrenciler; toplum içerisinde aktif aktör olarak eylem göstermek yerine pasif bir tutum sergileyerek kendi öz sermayesinde bulunan sosyal çevreyle iletişime geçmeyi ve çevresindeki insanların onlar için uğraşmalarını daha etkili ve kolay bir çözüm olarak gördükleri ifade edilebilir. Bu durum uluslararası öğrencilerin kendi ülke arkadaşları içerisinde homojenik bir grup oluşturma düşüncesini kuvvetlendirmekle birlikte grup içerisinde birkaç uluslararası öğrencinin aktif rol oynayarak diğerlerinin pasif bir bekleyişte olmalarına da sebebiyet verebilmektedir. Uluslararası öğrenciler için kendi ülke arkadaşlarının sorunları çözme konusunda etkili olduğu kuvvetlendirici bir veri olarak okunabilir. Nitekim uluslararası öğrenciler üzerine yapılan çalışmalarda gerek akademik olsun gerekse gündelik yaşama uyum sağlamak konusunda kendi ülke arkadaşlarının bireye etki ettiği ortaya konulmaktadır. Ayrıca uluslararası öğrencilerin kendi ülke arkadaşlarıyla iletişime geçmeleri, kendilerinin birey olarak birtakım endişelerinden, sorunlardan veya kendilerince yeni bir sorunun oluşmasına ihtimal vermemek adına kendi ülke arkadaşlarının yardımını birincil öncelikte seçtikleri ifade edilebilir. Her ne kadar grup içi dayanışma ve iş birliğini geliştirmesi açısından güçlü bir sosyal sermaye potansiyeli barındırsa da bu tablo öğrencilerin genel toplumsal alana açılmalarını zorlaştırmakta, grup dışı ve genel güven/dayanışma göstergelerini zaafa uğratmaktadır. Özellikle yerli

öğrenciler arasında yabancılık ve yalnızlık duygusunun giderek artmasına sebebiyet verebilmektedir. Bu anlamda alınması gereken tedbirler arasında uluslararası öğrencilerin diğer tüm öğrencilerle etkin bir sosyallik alanı inşa etmelerini sağlamaktır.

Tablo 14’te belirtildiğine göre vizyon ve misyon olarak uluslararası öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere UDEF tarafından kurulan uluslararası öğrenci derneklerinin; uluslararası öğrenciler üzerindeki etkisinin yoğunlukta olmadığı, başka bir ifadeyle uluslararası öğrenciler için Türkiye orjinli öğrenci derneğinin sorun karşısında tercih sıralamasında kendi ülke arkadaşlarının yardımından sonra geldiği görülmektedir. Bu durum uluslararası öğrencilerin dernek merkezli bir yapılanmadan uzaklaştığını göstermektedir. Birey kendi ülke arkadaşlarının yardımının dernekten daha hızlı gerçekleşeceği düşüncesinde olabilmektedir. Bu durum uluslararası öğrencinin geldiği ülke ile yakından alakalı bir durumdur. Zira Konya’da kendi ülkesinden arkadaşı olmayan veya arkadaşlık kurmak istemeyen uluslararası öğrenciler de bulunmaktadır. Fakat onlar da dernekten önce diğer ülke arkadaşlarından veya Türk arkadaşlarından yardım istediklerini belirtmektedir. Bir önceki tabloyla uyumlu olarak öğrencilerin sadece boş zaman ve sosyal etkinliklerde kendi ülke ve aynı durumdaki öğrencileri tercih etmesi, yaşanan zorluk ve karşılaşılan sorunlarda da kendini göstermektedir. Öğrenciler kendi ülke arkadaşlarına ve hatta ülkelerindeki aile ve akrabalarına ulaşmayı tercih ederek yaşadıkları sorunları belki de daha da derinleştirmeye sebebiyet vermektedirler.

Tablo 15. Arkadaşlarıma Kişisel Bir Konuda Yardımcı Olma

Yardımcı olma Düzeyi	Sayı	Yüzde
Evet sıklıkla yaparım	226	56,4
Nadiren yaptığım olur	140	34,9
Hayır, hiç yapmıyorum	35	8,7
TOPLAM	401	100,0

Uluslararası öğrencilerin birbirleri arasındaki dayanışmaya dair fikir sahibi olmak açısından ülke arkadaşlarıyla aralarındaki herhangi bir konuda yardım etme sıklığını sorulmuştur. Tablo 15'e göre araştırmaya katılanlar içerisinde %56,4'lük kısım sıklıkla ülke arkadaşlarına maddi destek, akademik destek vd. sorunlarına yönelik sıklıkla yardım ettiğini belirtmiştir. Dolayısıyla ülke arkadaşları arasındaki dayanışmanın kuvvetli olduğu yönünde bir yorum getirilebilir. Görüşmeler esnasında katılımcıların genel olarak bu soruya ifadeleri “sadece kendi ülke arkadaşlarım değil, diğer ülke arkadaşlarım içinde yardımcı olmaya çalışırım.” şeklinde olmuştur. Her ne kadar sıklıkla yardımcı olduğunu ifade eden uluslararası öğrencilerin sayısı çok olsa da nadiren yaptıklarını belirtenlerin sayısı da azımsanacak oranda değildir. Nitekim nadiren yaptıklarını ifade edenlerin fedakârlık gerektiren durumlarda diğerlerine göre biraz daha çekimser kaldığı söylenebilir. Bir diğer ihtimal olarak ise aşırı bir ihtiyaç veya acil bir durum olmadığı takdirde yardımcı olmayı düşünmedikleri olabilir. Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerden hareketle Konya'da öğrenim gören uluslararası öğrencilerin özellikle kendi ülke arkadaşları arasında bir dayanışma içerisinde ve yakın iletişim içerisinde olduğu söylenebilir. Alışık olmadıkları toplumsal yapı içerisinde uluslararası öğrencilerin hem kendi ülke arkadaşları için hem de diğer ülke arkadaşları için fedakarlıkta bulunması ve dayanışma sergilemesi, sosyal yapı içerisinde uluslararası öğrencilerin aktif birey olarak var olmalarına katkı sağlamaktadır. Uluslararası öğrencilerin yardımlaşma faaliyetine önem vermesi, fedakârlık düşüncesiyle yakinen ilişkili bir tutumdur. Fedakârca bir tutum sergileyen her öğrenci aynı zamanda uluslararası öğrenciler arasındaki dayanışmaya destek vermiş olmaktadır.

Uluslararası öğrencilerin kendi aralarında halledebilecekleri ufak problemler, sorunlar karşısında öncelikli olarak kendi ülke arkadaşlarına danıştıkları ifade edilmiştir. Eğer uluslararası öğrencinin arkadaşı talihsiz bir olay yaşarsa (hırsızlık, kaza vb.), ilk olarak nereye başvuracağını sorduğumuzda; elde edilen veriler talihsiz olay karşısında da ilk olarak kendi ülke arkadaşlarına başvuracağını belirtmektedir. Talihsiz bir olay karşısında dahi öncelikle kendi ülke arkadaşına başvururum ifadesinin yoğun olarak seçilmesi dikkat çekicidir. Bu durum uluslararası öğrencilerin kendi aralarındaki kurdukları dayanışmanın ve arkadaş bağlılıklarının kuvvetli

olmasıyla açıklanabilir. Resmî veya sivil toplum kuruluşlarına yönelik bazı önyargılar (dernek yetkililerinin sorunu çözmede yeterli olamayacağı, kurumlardaki insanların tutum ve davranışları vb.) ve uluslararası öğrencilerde bulunan önyargılar (sicile herhangi bir etkinin olması, resmî kurumlara yönelik var olan önyargılar vb.) da uluslararası öğrencilerin talihsiz olayda, kendi ülke arkadaşlarına yönelmelerinde etki eden nedenler arasında sıralanabilir.

Tablo 16. Arkadaşım Talihsiz (kaza, hastalık, hırsızlık vs.) bir olayla karşılaştığında Başvuracağı İlk Olarak Başvuracağı Yer

Talihsiz Olay Karşısında Başvurulan İlk Yer	Sayı	Yüzde
Kendi ülke arkadaşlarımdan	161	40,1
Dernek Yetkililerinden	75	18,7
Diğer ülke arkadaşlarımdan	51	12,7
YTB sorumlusundan	37	9,2
Kimseden yardım istemem	35	8,7
Polisten	14	3,5
Hocalarımdan	12	3,0
Diğer	12	3,0
Konsolosluktan	4	1,0
TOPLAM	401	100,0

Uluslararası öğrencilerin çoğunluğunun ciddi bir problem karşısında dahi ilk olarak kendi ülke arkadaşlarına haber vermesi, öncelikli olarak ülke arkadaşlarıyla geliştirdikleri iletişimin kuvvetli olduğuna, ikinci olarak ise bireysel girişim konusunda resmi kaynaklara ulaşma noktasında çekimser bir tutum içerisinde oldukları belirtilebilir. Şöyle ki herhangi bir uluslararası öğrencinin, arkadaşının talihsiz bir olay ile karşılaşması durumu resmî kurumlar (hastane, Emniyet Genel müdürlüğü, Adliye vb.) ile iletişime geçmeyi zorunlu kılmaktadır. Bu durumdaki bir öğrencinin ilk başvuracağı yer olarak dernek yetkilileri veya Türk arkadaşları olacağı umulurken öğrencinin ilk olarak kendi ülke arkadaşlarından yardım istemesi

uluslararası öğrenciler içerisinde yeni bir hareketliliğe işaret etmektedir. Uluslararası öğrenciler açısından; Konya’da uluslararası öğrenci derneğinin, sorunlar karşısındaki merkezi rolünün değiştiği, uluslararası öğrencilerin birey ve kendi ülke arkadaşları temel alan bir sorun çözüm merkezine doğru yöneldikleri ifade edilebilir. Genel olarak bakıldığında kendi ülke arkadaşlarıyla kuvvetli bir iletişim kuran uluslararası öğrenciler, farklı bir toplumsal yapı içerisinde kendilerini mümkün olduğunca toplumsal yapının etkileşiminden (Türk arkadaşlarından yardım istemek, dernek yetkililerinden yardım vs.) uzak tutma çabası içerisinde oldukları görülmektedir.

3.3. Rutin Yaşam İçerisinde Örgütlülüğün İzleri

Bu başlık altında araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin görüşlerinden hareketle, öğrencilerin gündelik yaşamlarında örgütlü bir biçimde hareket etmelerine yönelik ifadelerin yorumlanması hedeflenmektedir. Örgütlülük bilincini ölçmek adına fedakârlık ve itimat etme, bağlılık(aidiyet), grup içi iletişim ve bireysel sorumluluk parametreleri çerçevesinde sorular oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin verdikleri cevaplardan hareketle “ülke arkadaşlarımla bir araya geldiğimde kendimi rahat hissedirim” ifadesine katılım ortalaması 3,84 düzeyindedir. Bu rakam uluslararası öğrencilerin ülke arkadaşlarıyla bir araya gelmekten memnun olduğunu, kendi ülke arkadaşlarıyla bir aradayken rahat hissettiklerini doğrular niteliktedir. Fakat bu durum uluslararası öğrencilerin gündelik yaşamlarını tamamıyla kendi ülke arkadaşlarıyla olan iletişimine ve ilişkisine bağlı olduğu yorumunu getirmemektedir. Nitekim uluslararası öğrenciler kendi ülke arkadaşlarının olmadığı ortamlarda yalnız hissetmediklerini ifade etmişlerdir. Dolayısıyla uluslararası öğrenciler zorunlu yalnızlıklar (okul, kurs vb.) dışında ülke arkadaşlarıyla bir arada olma ve onların yanında daha özgürce bir tavır sergilediklerine dair yorum yapılabilir. Bu durum uluslararası öğrencilerin, gündelik yaşamlarında belirli şartlarla etrafını çevrelediği bir izole yaşamı desteklediğini göstermektedir. Nitekim bu durum gerek uluslararası öğrencilerin toplumsal alan içerisindeki görünürlüğü gerekse yerel halk tarafından uluslararası öğrencilere yönelik farkındalığın oluşmasını engelleyici bir faktör olarak belirlediği ifade edilebilir.

Tablo 17. Öğrencilerde Örgütlülük Bilinci

Örgütlülük Bilincine Yönelik İfadeler	Ort.	S.S.
Bana herhangi bir görev verildiğinde elimden gelenin en iyisini yaparım	4,1421	,96553
Ülke arkadaşlarımla kurduğum ilişki samimiyete dayanmaktadır.	3,8479	,99212
Ülke arkadaşlarımla bir araya gelince kendimi rahat hissederim	3,8454	1,17305
Bizden sonra gelecek uluslararası öğrenciler zorluk çekmemeleri için çabalarım	3,8204	1,11026
Uluslararası öğrenci olarak yaşadığımız sorunlara çözüm bulmak için çabalarım	3,7855	1,04110
Ülkemi ilgilendiren projelerde yer alırım	3,7257	1,05573
Kendi duygu ve düşüncelerimi diğer ülke arkadaşlarıma aktarabilirim	3,6409	1,04677
Benzer fikir, görüş ve düşüncelere sahip birine güvenirim	3,6359	1,00604
İnsan kendi yaşadığı sorunu, diğerleri yaşamсын diye çabalamalıdır	3,6135	1,23601
Ülkemden gelen ve Konya’da eğitim alan öğrencilerle güçlü bir iletişimim vardır	3,5985	1,05399
Grupsal faaliyet ve organizasyonlarda kime nasıl görev verileceğini bilirim	3,5910	,93932
Herhangi bir sorunda ülke arkadaşlarımdan yardım isterim	3,5362	1,09056
Türkiye’deki gelişmelerden ülkemdeki insanları (aile üyesi, arkadaş, hoca vb.) haberdar ederim	3,4838	1,10243
Ülke arkadaşlarımla bilimsel faaliyetlere katılma (seminer konferans vs.)	3,3267	,95943
Çoğu zaman ülke arkadaşlarımdan dediklerini yapmayı tercih ederim	2,6808	1,02852
Ülkemden arkadaşlarım olmadığı ortamlarda yalnız hissederim	2,5162	1,15990
Birine güvenebilmem için onunla aynı ülkeden gelmiş olmamız yeterlidir	2,2494	1,23396

İtimat etme hususunda uluslararası öğrencilerin “kendi ülkemden gelen arkadaşşıma güven duyuyorum” ifadesine karşı olan tutumu zayıftır. Yani uluslararası öğrenciler kendi ülkesinden gelen birine itimat etme konusunda olumsuz bir tutum sergilerken, itimat etmede benzer duygu, düşünce ve görüşün daha etkili olduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla uluslararası öğrencilerin ülke arkadaşlarına itimat etmesinin temelinde yatan faktörün aynı ülkeden gelmiş olmaktan ziyade daha çok benzer duygu, düşünce ve fikir etrafında birleşebildiklerinden dolayı kaynaklanmaktadır. Bu düşünceyi destekleyici bir veri olarak ülke arkadaşlarıyla kurdukları iletişim samimiyete dayandığını içeren yargıya katılımın olması

gösterilebilir. Nitekim uluslararası öğrenciler için; samimiyet, ortak düşünce ve amaç etrafında birleşmelerinin itimadın sağlanmasında önemli gördükleri durumlar olarak belirtilebilir.

Belirli bir amaç etrafında toplanan kitle içerisinde bireyin kendi duygu ve düşüncelerini diğer grup üyelerine aktarabilmesi bireysel sorumluluğun bir çıktısı olmaktadır. Nitekim grup içerisinde her bir bireyin görüşünün önemsenmesi ve dikkate alınması, grup içerisindeki örgütlülük bilincinin kuvvetlenmesini ve bireyler arası iletişimi güçlendirmeyi sağlamaktadır. Grup içerisinde, bireyin kendi sorumluluğunun farkındalığı ile alakalı “bana herhangi bir görev verildiğinde elimden gelenin en iyisini yaparım” ifadesi 4,14 yüksek bir ortalamaya sahiptir. Bu istatistiksel veri, sorumluluğun örgütlülük bilinci içerisinde önemine işaret etmektedir. Bireysel olarak sorumluluk bilincine sahip uluslararası öğrencilerin toplumsal yaşam içerisinde aktif bir birey olarak hareket etmesini, düşünce ve görüşlerini ifade etme konusunda daha rahat olabileceği söylenebilir. Elde edilen verilerden hareketle katılımcıları “kendi duygu ve düşüncelerimi diğer ülke arkadaşlarıma aktarabilirim” ifadesine 3,64 gibi bir oranla katılım göstermesi, uluslararası öğrencilerin iletişim becerilerinin ve birbirlerini anlayışlarının grup içerisinde uyumlu bir şekilde hareket edebilecekleri düzeyde olduğunu göstermektedir. Sosyal sermayenin aktarımında iletişim oldukça önemlidir. Zira grup içerisindeki bireylerin birbirleriyle koordineli hareket etmeleri; birbirlerinin anlaşılmasıyla ilişkili bir süreçler bütünü ifade eder. Örgütlülük bilinci, öncelikli olarak ortak hedef ve düşünce etrafında birleşen insanların birbirileri ile koordineli şekilde hareket etmelerini gerektirmektedir. Dolayısıyla uluslararası öğrencilerin kendi ülkeleri ile ilgili herhangi bir faaliyet olduğunda bir araya gelebildikleri, kendi ülkelerini ilgilendiren projelerde yer alma isteğinin yüksek olması beklenir. Uluslararası öğrencilerin grup içi iletişim sağlama düşüncelerine dair ifadelerine bakıldığında; uluslararası öğrencilerin grup içerisindeki arkadaşlarını görevlendirme konusunda başarılı olabileceğini belirtmiştir. İstatistiksel verilere göre bu ifadeye 3,59 oranıyla katılan uluslararası öğrencilerin herhangi bir proje veya etkinlik oluşturulduğunda grup üyelerine uygun görevlendirmelerde bulabileceklerine işaret etmektedir. Nitekim grup içi iletişimin sağlıklı bir şekilde devam edebilmesinde, grup üyelerinin kişisel özelliklerine ve bireysel kapasitelerinin de yakinen bilinmesinin

gerekli olduğunu aksi takdirde örgütlülük bilincinin tam olarak yürütülemeyeceğine dair izlenimler sunmaktadır.

Örgütlü olma veya örgütlülük bilincine sahip olma; benzer sorunlar yaşayan ve sorunların üstesinden gelmek için çabalar harcayan insanların birleşimini ifade etmektedir. Dernekler, sivil toplum kuruluşları gibi oluşumlar vizyonlarını yaşadıkları sorunlar üzerinde inşa etmektedirler. Bir diğer ifadeyle örgütlülük bilinci içerisindeki bireyler fedakârca bir tutum sergilemekten kaçınmazlar. Dolayısıyla farklı bir toplumsal yapı içerisine öğrenim amacıyla gelen uluslararası öğrencilerin uyum sağlamasında, yaşanılan ve var olan sorunların üstesinde gelmek adına davranış sergilemektedirler. Araştırmaya katılanlar için yeni gelen uluslararası öğrencilere yardımcı olacaklarını belirtenlerin ortalaması 3,82'dir. İfade edilen ortalama uluslararası öğrencilerin fedakârca bir tutum ve duyguya sahip olduklarını göstermektedir. Fedakâr düşünce üzerine farklı tarzda sorulardan hareketle hazırlanan görüşmeden elde edilen veriler; uluslararası öğrencilerin gerek kendi ülkesinden gerekse farklı bir ülkeden gelen uluslararası öğrencilere yardımcı olacakları düşüncesinde olduğunu ortaya koymaktadır. Genel olarak ifade etmek gerekirse; uluslararası öğrencilerin öğrenim hayatları boyunca karşılaştıkları sorunların benzerini veya aynısının yeni gelen uluslararası öğrenciler tarafından yaşanmaması konusunda fedakarlıkta bulunabileceklerine işaret etmektedir. Bu sirkülasyon böyle devam ettiği müddetçe, kapalı devre bir uluslararası öğrenci içi dayanışmanın ve fedakârlık anlayışının devam edeceği söylenebilir. Bu döngünün işlevsel ağı geniş bir periferiye yayıldığında (Türk arkadaşların yardımı, derneklerin yardımı vs.) uluslararası öğrencilerin sosyal ağlarını genişletebilme imkanları oluşabilir.

Benzer fikir, duygu ve amaç etrafında toplanmak ve ülke arkadaşlarıyla kurulan iletişimin samimiyete dayanması bireylerin birbirleri arasında itimat sağlamalarında önemli görülmektedir. Örgütlülük bilinci bireylerin; sorunlara yönelik çözümler bulmalarında, arkadaş çevresi ve güçlü bir iletişim ağı oluşturmakta, bireylerin kendi sorumluluklarının farkına varmalarını, grup içinde uyum sağlama konusunda etkilidir. Nitekim örgütlülük bilinci çevresinde gelişen sosyal hayat; uluslararası öğrencilerin sorunlarına çözüm geliştirebilmeleri adına, uluslararası öğrenci olarak kamusal alandaki varlıklarını ifade etmekte etkilidir. Uluslararası öğrencilerin kendi ülkeleriyle

alakalı herhangi bir projeye katılmaya yönelik ifadeye verdikleri yanıtın ortalamasının 3,72'dir. Belirtilen sayısal veri uluslararası öğrencilerin kamusal alanda aktif olmak istediklerini göstermektedir. Ayrıca uluslararası öğrencilerin kendi ülkeleriyle alakalı projede yer almaları kamusal alan içerisinde sosyal ve kültürel birikimlerini sergileyebilmelerine fırsat oluşturmaktadır. Örgütlülük bilincinin oluşumunda bireyler arasındaki iletişimin güçlü olması etkilidir. Aynı zamanda bireyin geniş bir iletişim ağına sahip olması hem sosyal sermayenin aktarımını pozitif etkilemekte hem de örgütlülük bilincinin uluslararası öğrencilerin hayatlarına etkisini güçlendirmektedir.

Tablo 18. Uluslararası Öğrencilerin Örgütlü bir Oluşum Üzerine İfadeleri

İfadeler	Evet	Hayır	Bilmiyorum
İki Doğu İki Batı Derneği bünyesinde ülke birliğimiz bulunmaktadır.	243	54	104
	%60	%13,5	%25,9
Arkadaşlarımızla kurduğumuz resmi olmayan ülke/bölge birliğimiz/ topluluğumuz bulunmaktadır.	189	108	104
	%47,1	%26,9	%25,9
Ülke birliğimin yanı sıra birçok dernek ve STK'ya üyeliğim vardır.	112	192	97
	%27,9	%47,9	%24,2
Farklı şehirlerde de ülke öğrenci topluluklarımız vardır.	253	54	94
	%63,1	%13,5	%23,4
Ülkeme ait bir öğrenci birliği veya topluluğun olmaması eksikliklerdir	178	128	95
	%44,4	%31,9	%23,7
Üniversitede ülkeme ait bir topluluk bulunmaktadır.	112	198	91
	%27,9	%49,4	%22,7
Sadece ülke arkadaşlarımdan oluşan bir öğrenci birliğimiz vardır.	141	184	76
	%35,1	%45,9	%19
Konya'da hem uluslararası öğrenci derneğine hem de çeşitli STK'lara üyeliğim var.	151	183	67
	%37,7	%45,6	%16,7
Konya dernek, öğrenci birliği oluşturma konusunda daha kolay şehirdir.	234	37	130
	%58,4	%9,2	%32,4

Bireylerin bir amaç etrafında grup oluşturma örgütlülük bilincinin bir çıktısıdır. Dolayısıyla toplumsal yaşam içerisinde ortaya çıkan sivil toplum kuruluşlarının, toplulukların veya birliklerin temelinde bir amaç etrafında örgütlenmiş kitlelerin olması yatmaktadır. Uluslararası öğrencilerin örgütlülük bilincinin somut çıktısı olarak görünen sivil toplum kuruluşlarıyla, ülke/ bölge birlikleri ve üniversite toplulukları ile olan ilişkisine dair veriler analiz edilmiştir. İki Doğu İki Batı derneği

uluslararası öğrencilerin sorunlarına çözüm bulmak, koordinasyon merkezi olarak, akademik, sosyal vb. sorunlarda destek sağlamak amacıyla Konya’da UDEF’in alt birimi olarak faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşudur. Bundan dolayı mümkün olduğunca her ülkeyi temsil eden bir birlik/topluluk dernek bünyesinde barındırmaktadır. Katılımcılarımıza İki Doğu İki Batı derneğinde ülke birliğiniz bulunuyor mu? Sorusunda evet cevabını verenler %60’tır ve katılımcıların genel olarak dernek bünyesinde bir ülke birliklerinin olduğu anlaşılmaktadır. Farklı şehirlerdeki ülke arkadaşlarının kurdukları öğrenci topluluğundan haberdar olduklarını bildirenler %63,1’dir. İfade edilen yüzde, uluslararası öğrencilerin Türkiye içerisinde geniş çapta iletişim ağlarına sahip olduklarına ve bu durumun sonucunda sosyal sermayelerinin geliştirmek için fırsat oluşturduğu ifade edilebilir.

Sadece kendi ülkeleri/bölgeleri içerisinde oluşturulan bir örgütlü oluşumun veya birliğin var olması çabaları uluslararası öğrencilerin uğraşları arasında gösterilebilir. Bazı uluslararası öğrencilerin ülke arkadaşlarıyla bir araya gelerek derneğe bağlı olmayan bir ülke veya bölge birliği oluşturma çabası içerisinde olduğuna dair çıkarım yapılabilir. Fakat burada *İki Doğu İki Batı Derneği*’nin etkinliği sosyal hayatta daha baskın olarak görüldüğü ifade edilebilir. Araştırmaya katılanlardan hareketle uluslararası öğrenciler Konya’da farklı sosyal çevrelerle iletişime geçme, sosyal ağları genişletme çabası içerisinde olmadıkları ifade edilebilir. Nitekim uluslararası öğrencilere dernek dışında herhangi bir sivil toplum kuruluşlarıyla iletişimde olma, faaliyetlerine katılma veya üye olma konusunda pasif kaldıkları görülmektedir. Fakat baskın karakterli ve girişken yapılı uluslararası öğrencilerin ülkesinden veya bölgesinden gelen uluslararası öğrenci kitlelerini etkileyerek sivil topluma katılım göstererek sosyal çevrelerini ve iletişim ağını genişletebilme imkanını elde edebilir. Bu durum farklı toplumsal zemin içerisinde pasif olarak kalan uluslararası öğrencilerin dikkatlerini çekerek; bölge veya ülke etrafında toplanan örgütlü bir grubun oluşması sağlanabilir.

Sadece ülke arkadaşlarımdan oluşan bir öğrenci birliğimiz vardır ifadesi %35,1 oranında katılım gösterilmiştir. İfadeye katılım yüzdesinin sadece ülke arkadaşlarından oluşan birliğin olmadığı aynı zamanda bölge etrafında oluşturulan birliklerin olabileceğine de işaret ettiği ifade edilebilir. Bu noktada sahada yapılan

gözlemlerden ve elde dilen bilgilerden hareketle uluslararası öğrencilerin sadece ülke birliği altında toplanmadıklarını, örgütlü oluşumun bölge veya etnik köken birliği çerçevesinde oluşumların olduğunu göstermektedir. Nitekim Konya’da etnik köken merkezli (Türk Dünyası Öğrenci Birliği, Arap Öğrenci Birliği vb.) ve bölge merkezli (Konya’daki Malili Öğrenciler Birliği, AfroKonya vb.) birlikler bulunmaktadır. Etnik veya bölge merkezli öğrenci birliği oluşumlarının meydana çıkması yeni bir toplumsal hareketliliğe işaret ettiği söylenebilir. Nitekim Türkiye’ye öğrenim amacıyla gelen uluslararası öğrencilerin büyük çoğunluğunun Müslüman coğrafyalardan gelmesi haddizatında ümmet bilincinin oluşturulması ve korunmasını sağlaması yönünde etkili olmaktadır. Fakat etnik veya bölge merkezli bir örgütlü birlikteliklere yönelim bu bilincin tersine hareket etmeye sebebiyet verebileceği yönünden yeni bir toplumsal hareket olarak ifade edilebilir. Uluslararası öğrencilerin dernek merkezli bir öğrenci birliğinden ziyade kendi çabalarıyla bir örgütlü yapı oluşturma girişimi içerisinde oldukları belirtilebilir ki bu durum uluslararası öğrencilerin birbirleri arasındaki sosyal sermaye aktarımına etki edecektir.

3.4. Sermayenin Örgütlülükle İlişkisinin Ölçümüne Yönelik Alt Boyutlar ve İlişkiler

İnsan neden farklı bir toplumsal yapı içerisinde bir arada olmak ister, neden kendisine sosyal, kültürel, toplumsal yapı vb. yönden benzer kimselerle bir arada harekete etmek ister gibi sorular örgütlü bir oluşumun gerekliliği için önemlidir. Araştırmamızda uluslararası öğrencilerin neden bir bölge/ülke birliğine/topluluğuna ihtiyaç duyduğuna dair sorumuzu iki aşamalı olarak katılımcılara sunduk. İlk olarak öğrenci birliğinin olması uluslararası öğrenci için ne ifade eder? İkinci olarak herhangi bir öğrenci birliğinin olmaması durumunda nasıl bir tutumunuz olur? İki boyutta hazırlanan sorular eşliğinde uluslararası öğrencilerin neden bir ülke birliğine ihtiyaç duyduğu açıklanmaktadır. İlk olarak ülke birliğinin olması uluslararası öğrenciler için resmi ve kişisel sorunların halledilmesinde kolaylık sağladığı görüşü üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ortaya çıkan sonuç; uluslararası öğrencilerin en çok zorlandıkları ve yardıma ihtiyaç duydukları hususun resmî kurumlardaki ve kişisel sorunlarına yönelik çözümlerde butik örgütlenmelerin daha yararlı olacağı düşüncesinde

olduklarını göstermektedir. Butik örgütlenmelerin oluşumu aynı zamanda uluslararası öğrenciler için alternatif bir mekânın oluşumunu da beraberinde getirmektedir. Herhangi bir ülke birliğinin olmaması durumunda ise uluslararası öğrenciler “Kendi başımın çaresine bakabilirim” cevabını yoğun olarak vermişlerdir. Uluslararası öğrenciler için ülke birliğinin olmaması durumunda; toplumsal şartların kendilerini bireysel çabaya yönlendirdiği, sorunlarına kendi sosyal imkanlarıyla çözüm bulmaya hazır olduklarının çıkarımı yapılabilir.

Tablo 19. Uluslararası Öğrenci İçin Ülke Birliğinin Olması

Öğrenci Birliğinin Olmasına Yönelik İfadeler	Sayı	Yüzde
Resmi ve kişisel sorunlarımı halletmede kolaylık sağlar	127	31,7
Ülke arkadaşlarımla toplanabileceğim bir mekân olur	111	27,7
Kültürümü unutmamış olurum	77	19,2
Yalnız hissettirmez	62	15,5
Diğer	24	6,0
TOPLAM	401	100,0

Bireyin sahip olduğu sosyal sermaye, karşılaştığı sorunlar karşısında ona çözüm yollarını sunan bir olgudur. Nitekim gündelik hayat ve sosyal sermaye ilişkisinde insanların sosyal ağlarının nitelikli bir genişliğe sahip olması ve ilişki ağlarıyla sağladıkları iletişimin güven içerikli kurulması bireyin sorunlar karşısında çaresiz kalmamasını, toplumsal yapı içerisinde çeşitli imkanlara sahip olmasını bulundurmaktadır. Bu doğrultuda sosyal sermaye ile yakından ilişkisi olan sivil toplum kuruluşlarına katılımın, bireye birçok insanla tanışma olanağını sunmaktadır. Ayrıca sorunlara karşı alternatif çözüm arama noktaları olarak işlevi olmaktadır. Dolayısıyla uluslararası öğrenciler için sivil toplum kuruluşlarına katılmanın ne anlama geldiği sorusu; örgütlülük bilinciyle sosyal sermaye ilişkisinin anlamlandırılmasında anahtar bir rol üstlenmektedir. Nitekim sivil toplum kuruluşunun bünyesinde bulunan birey bir amaç ve hedef için ortak duygu ve fikir etrafında birleşmiş örgütlü bir yapının içerisinde aynı zamanda benzer sosyal sermaye olanaklarına sahip insanlarla bir arada bulunarak faaliyetler gerçekleştirmektedir.

Tablo 20. Uluslararası Öğrenci İçin Öğrenci Birliğinin Olmaması

Öğrenci Birliğinin Olmamasına Yönelik İfadeler	Sayı	Yüzde
Kendi başımın çaresine bakabilirim	111	27,7
Yalnızlık hissederim	92	22,9
Kültürüme yabancılaşabilirim	88	21,9
Hiçbir eksiklik olmaz	78	19,5
Diğer	32	8,0
TOPLAM	401	100,0

Tablo 21. Uluslararası Öğrenci neden bir STK'ya üye olur?

Herhangi bir STK üye olma nedenleri	Sayı	Yüzde
Hepsi	167	41,6
Değerlerini korumak için	86	21,4
Aidiyet, güven hissetmek için	84	20,9
Diğer	34	8,5
Burs için	30	7,5
TOPLAM	401	100,0

Uluslararası öğrencilerin sivil toplum kuruluşuna üye olmalarındaki en önemli hususlar; aidiyet hissetmek ve güvende olmak, maddi destek ve değerlerini korumak şeklinde belirtilebilir. Tablo 21'den anlaşılabacağı üzere uluslararası öğrenciler için sivil toplum kuruluşuna katılım; maddi destek kaynağı olduğu kadar, sosyal sermayenin beslenme merkezi, değerlerin korunması ve güven temininde öncü bir rol üstlendiği görülmektedir. Sivil toplum kuruluşuna üye olma nedenleri arasında değerleri korumak ve güvende hissetmek ifadelerinin ikinci yüksek yüzdeliğe sahip olması sivil toplum kuruluşlarının uluslararası öğrenciler için STK'ların sosyal ve kültürel birikimlerinin aktarımı için güvenli bir alan oluşturduğu ve gelişmesinde etkili bir araç

olarak gündelik yaşam içerisinde hayatın bir parçası olarak işlevini sürdürdüğü ifade edilebilir.

Uluslararası öğrencilerin değerlerini koruma endişesi içerisinde olduğu istatistik veriler çerçevesinde görülmektedir. Değerlerin korunması noktasında ülkelere ait kültürel programlar, projelerin sayısının ve niteliğinin artması konusunda uluslararası öğrencilerin gayret içerisinde oldukları ortaya çıkan veriler yardımıyla betimlenebilir. Ülkeleriyle alakalı olarak düzenlenen bilimsel, kültürel programlara katılma sıklığında; uluslararası öğrencilerin programlara katılma konusunda istekli olduğu belirtilebilir. Öğrencilerin programlara katılma isteği sorumluluk duygusu ve değerlerini koruma odaklı bir düşünceden hareketle katılım sağladıkları yorumu yapılabilir. Uluslararası öğrencilerin kendi ülke arkadaşlarıyla olan iletişimleri gündelik hayatlarının yoğunluklarının büyük bir kısmını oluşturduğu ifade edilebilir. Gündelik yaşamlarını büyük ölçüde ülkelerini ilgilendiren proje veya sunum vb. faaliyetlere göre veya kendi ülke arkadaşlarının sorunlarına yönelik programlandıran uluslararası öğrenciler; yaşam alanlarının zihinsel ve fiziksel aktivite alanlarını daraltırken, bu uğraşlar uluslararası öğrencinin gündelik yaşam içerisinde sosyal çevresini genişletmesini, iletişim ağını kuvvetlendirmesini, sosyal olarak aktif bir birey olabilmesini olanaklı kılmaktadır.

Tablo 22. Uluslararası Öğrencinin Ülke Programına Katılım İsteği

Katılım İsteği Oranı	Sayı	Yüzde
4	137	34,2
3	105	26,2
2	82	20,4
1	29	7,2
Hepsine katılıyorum	25	6,2
Hiç istemem	23	5,7
TOPLAM	401	100,0

Uluslararası öğrencinin örgütlü olma bilinci toplum içerisinde karşılaştıkları zorluklar karşısında daha perçinleşmektedir. Herhangi bir sorun karşısında ilgili bir kişi veya kurum bulamayanlar veya yetersiz kaldığını düşünen uluslararası öğrenciler içerisindeki bireyler bu duruma çözüm olarak kendi örgütlü yapılarını kurarak bunun çevresinde insanları toplayarak geniş bir kitleye ulaşmayı hedeflemektedir. Bu ifade edilen yorum her uluslararası öğrenciyi kapsamadığı ayrıca dipnot olarak belirtmek gerekmektedir. Oluşturulan ülke/bölge birliğinin katılımcılarında bazı şartların aranması, birliğin belirli bir hedefe ve sosyal kitleye hitap ettiğini göstermektedir. Örneğin Konya’da bulunan Afganistanlı öğrenciler birliği; sadece Afganistanlı öğrencilerin sorunlarının çözümü ile meşgul olurken; diğer taraftan başka bir ülkenin birliği kendi sorunlarına çözüm aramakla meşgul olmaktadır. Bu tarz oluşan butik örgütlü birliktelikler kısır dayanışmayı devam ettirirken, büyük paydada yani uluslararası öğrenci olma paydasında ayrılmaya doğru yönelme ihtimalini barındırmaktadır.

Tablo 23. Örgütlülük Bilinci ve Sosyal Sermaye ilişkisi

İfadeler	Ort.	S.S.
Yeni gelen uluslararası öğrencilerin hepsine yardımcı koçluk (mentor) yapmak isterim.	3,9601	1,00668
Acil bir durum olduğunda ülke arkadaşlarımdan yardım edeceğine inanıyorum.	3,9027	,98133
Konya’da ülkem tanınması için yapılan proje ve organizasyonlara yardımcı olurum.	3,7955	1,07382
Türkiye’de farklı şehirlerdeki ülke arkadaşlarımla iletişimim devam etmektedir	3,7307	1,00612
Ülke arkadaşlarıma güvenirim.	3,7132	,95397
Uluslararası öğrenci buluşmalarında ekibimizin uyumu iyiydi	3,7082	1,01841
Eğer bir faaliyet düzenlesem ülke arkadaşlarım yardımcı olur.	3,6284	1,03155
Yıl içerisinde Konya’da öğrenim gören ülke arkadaşlarımızla bir araya geliriz.	3,6160	1,10097
Ülkemde söylenen fıkraları atasözlerini burada da kullanırım.	3,5062	1,03227
Kendi ülkemdeyken sosyal organizasyonlara katılırdım.	3,4888	1,10476
Kendi başıma gezmek yerine ülke arkadaşım ile gezmeyi tercih ederim.	3,3666	1,08756
Konyalılar ülkem kültürüne ilgi gösterir.	3,3491	1,07833

Evde kalan ülke arkadaşım zaman zaman beni evinde kalmam için davet eder.	3,3466	1,18619
Günlük yaşamımda yetiştiğim kültürü yaşatırım. (Giyim tarzı, yemek, dil vs.)	3,3017	1,01549
Kendi yerel dilimi yalnızca ülke arkadaşlarımla yanında konuşabilirim.	3,2469	1,31011
Konya’da ülkemde ki üye olduklarımdan daha fazla STK’ya üye oldum ve faaliyetlerine katıldım.	3,0574	1,13323
Ülke arkadaşlarıma verdiğim önem genelde fark edilmez.	2,8504	1,06890
Konya’ya ilk geldiğimde kurduğum arkadaşlıklar zayıfladı. (kendi ülke arkadaşlarımla arasında)	2,7456	1,15332
Ülkeme ait kültürel tanıtım programı için bir şey yapılacağında ben ve birkaç arkadaşımın başkası yardım etmez.	2,7406	1,17583
Yalnızca uluslararası öğrenci derneğinin üyesiyim.	2,7207	1,20490
Ülkemde birçok dernek, STK üyeliğim vardır.	2,7032	1,20383
Konya’da ülkemdeki kadar aktif birisi değilim.	2,6958	1,27758
Kişisel sorunlarımla çözümü için çevremde kimse yok.	2,3865	1,15009
Sadece kendi ülkemden gelen uluslararası öğrencilere yardımcı olurum.	2,0399	1,13508

Örgütlülük bilinci ve sosyal sermaye aktarımı arasındaki ilişki; uluslararası öğrencilerin kamusal alanda ortak hedefler etrafında kitle oluşturabilme potansiyelini taşıyan bireylerin kendi edindikleri ve kazandıkları sosyal çevreyi de kullanarak kitlesel ilerleyişin devamını sağlayarak örgütlü bir bilinç oluşturma olarak açıklanabilir. Her bir uluslararası öğrencinin sahip olduğu sosyal çevresi, yaşam alanı, etrafındaki nitelikli insanlar ve yaşam tecrübesi onların sosyal sermayesini oluşturmaktadır. Bu noktada sosyal sermaye özellikle uluslararası öğrenci için farklı bir toplumsal yapıda uyum sağlama konusunda etkili olmaktadır. Nitekim benzer sosyal sermaye birikimine sahip uluslararası öğrencilerin bir araya gelme potansiyeli diğerlerine göre daha yüksektir ve kitle oluşturma potansiyeli yüksektir. Belirli bir hedef, amaç etrafında örgütlülük bilincine sahip olarak birlik, grup oluşturabilme potansiyeli tek tek bireylerin sosyal sermayesini ve bireysel arzularıyla yakından ilişkilidir.

Örgütlülük bilinci tanımlanırken diğerkamcı düşüncenin önemli olduğu belirtilmiştir. Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin “yeni gelen uluslararası öğrenciye yardımcı koçluk yaparım” ifadesine katılımcı bir tutum sergiledikleri

görülmektedir. Akabinde kendi ülke arkadaşlarıyla olan dayanışmanın ve yardımlaşmanın kuvvetli olduğunu Tablo 23'te verilen istatistiki verilerden anlaşılmaktadır. Sosyal sermayenin zenginleşmesi bireyin daha çok yeni kişilerle farklı sosyal çevreden insanları tanınmasıyla olduğu gibi birçok yolları vardır. Uluslararası öğrencilerin Konya'da öğrenim hayatlarına devam ederken Türkiye'nin herhangi bir şehrindeki ülke arkadaşlarıyla iletişimde olması, arada mesafeler olsa dahi birbirlerine yardımcı olma çabaları, sosyal sermayenin aktarımı konusunda çaba ve gayretlerinin olduğunu gösteren bir başka delile işaret etmektedir.

Uluslararası öğrencilerin geldikleri ülkede sosyal organizasyonlara katılımı ve kamusal alanda aktif olma durumu ile Konya'daki sosyal organizasyonlara katılım ve kamusal alanda aktifliği sorgulandığında; katılımcıların kendi ülkelerinde Konya'da olduğu kadar aktif olmadıklarını ve sosyal organizasyonlara katılım göstermedikleri görülmektedir. Bu durum farklı ve hiç tanımadığı bir toplumsal yapıya dahil olan bireylerin yaşama uyum sağlama konusunda çaba içerisinde olduklarını ifade edebilir. Ayrıca kendi ülkelerinde sivil toplum katılımının gelişmemiş olması da uluslararası öğrencilerin kendi ülkelerinde aktif olamamalarına etki edebilir. Konya'da kendi ülke arkadaşlarıyla bir araya gelen uluslararası öğrenciler, ülkeleriyle alakalı bir organizasyon düzenleyeceğinde, yardımcı olmaktan çekinmediklerini ifade ederken, organizasyon için her arkadaşının üzerine düşen görevi yapacağına dair ifadeye katıldıklarını beyan etmişlerdir. Grup içi görevlendirme ve iletişimin güçlü olması aynı zamanda bireysel sorumluluk anlayışının farkında olan bireylerin oluşturduğu grubun (birliğin) örgütlülük bilinci de güçlüdür denilebilir. Örgütlülük bilinci ve sermaye aktarımının başat şartları arasında bireyler arasında güvenin tesisi önemli rol oynamaktadır. Nitekim araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin "ülke arkadaşlarıma güvenirim" ifadesine 3,70 gibi ortalamayla katıldıklarını belirtmesi kişiler arasında güven ve karşılıklılığı pekiştiren, benzer hedefler, duygu ve düşünceler doğrultusunda bir araya gelmelerini sağlayan boyutlarda anlaşılmalıdır.

Öztaş ve Başak'ın (2010) makalesinde ifade ettiği; anlamlı, sık tekrar eden ve uzun süreli ilişkiler dayanışma ve iş birliğini artırır. Bu ilişkinin devam etmesi bireyler arasındaki güvenin teminini kolaylaştırdığı gibi kolektif düşünce etrafında birleşmeyi

de kolaylaştırır. Sosyal sermayenin aktarımında kolektif düşünce etrafında birleşenler grubun içerisinde bireyden bireye farklılaşan ilişki ağlarının yoğunluğunun az fakat büyüklüğünün fazla olması, sosyal sermayenin zenginleşmesi ve aktarımı konusunda etkilidir. Dolayısıyla uluslararası öğrenciler çerçevesinde bakıldığında; Türkiye’ye ilk geldikleri andan itibaren edindikleri sosyal çevreyle iletişimlerini devam ettirmeleri ve aynı zamanda bugüne kadar sosyal çevrelerini genişletmeleri, uluslararası öğrencilerin sosyal sermaye aktarımında etkili olduğu ifade edilebilir.

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin kültürel, sosyal birikimlerini gündelik hayatlarında sergilemekte kararsız olduklarını ifade etseler de imkanların ve kişisel şartların uygun olması dahilinde uluslararası öğrencilerin kendilerini kamusal alanda daha rahat sergileyecekleri belirtilebilir. Nitekim her yıl yapılan uluslararası öğrenci buluşmalarında her ülkenin ekip arkadaşlarıyla aralarında uyumun iyi olduğunu ifade etmesi, birbirleri aralarındaki güven ilişkisinin iyi, oluşturulan normlara uyum göstermede de başarılı olduklarını göstermektedir. Sivil toplum kuruluşları içerisindeki faaliyetlere katılımlar sosyal sermayenin gelişimini etkiler. Zira bireyin sosyal ağını genişletmesi, yaşama aidiyet duymasını sağlamaktadır. Uluslararası öğrencilerin birbirleri arasında tesis ettikleri güven mekanizması, farklı sosyal ağa sahip ama aynı ülkeden gelen bireylerin bir araya gelerek örgütlü bir yapı içerisinde samimiyet çerçevesinde iletişimlerini devam ettirmelerinde etkilidir.

3.5.Örgütlülük Bilinci Göstergeleri; Konya’da Güven, Birliktelik ve Dayanışma Etrafında Birleşen Uluslararası Öğrenciler

Araştırmanın önemli ayaklarından biri olan ‘örgütlülük bilinci’ başlığı altında birliğe/ topluluğa dayalı yakın sosyal ilişkilerde uluslararası öğrencilerin tutumu incelenecektir. Bu alanın en önemli göstergelerinden birisi öğrencinin farklı toplum yapısına uyum sağlamasında örgütlülük bilincinin etkisidir. Uluslararası öğrenciler için örgütlülük bilincinin etkisiyle birlik/topluluk (kendi ülke arkadaşlarından oluşan bir grup veya sorunların çözümü için oluşturulan bir grup) farklı topluma alışabilmeleri için etkili bir unsurdur. Bu birlikler birey ve toplum arasında konumlanan ara formlar olarak bireyin etrafını sarar. Birey burada kurduğu sosyal ilişkiden hareketle kendi sosyal çevresini, aidiyetini ve ilişki ağlarını sağlaması

beklenir. Dolayısıyla uluslararası öğrenci birlik çevresinde başladığı sosyalleşmesine ilerleyen zamanlarda bireysel olarak devam etmesi beklenir. Makro düzeyde bakıldığında uluslararası öğrencilerin farklı bir toplumsal yapıya uyum sağlamasında bireysel çabaların uzun ve meşakkatli olduğu bunun yanı sıra birlik, dernek veya topluluğa üye olmak vb. gibi örgütlülük bilinci içeren oluşumların farklı toplumsal yapıya uyum sağlamayı kolaylaştırdığı söylenebilir.

Ortak bir amaç, duygu veya fikir etrafında birleşen insanlar toplum içerisinde kendilerini daha rahat ifade edebilmektedirler. Nitekim belirli bir amaç etrafında oluşturulan grup (birlik/kitle), içerisindeki üyelerinin arasındaki sürdürdükleri iletişim toplum nazarında bir etkiye sahip olabilir. Grubun üyeleri aralarında tesis ettikleri kriterler örgütlülük bilincinin grup içerisinde benimsenmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla uluslararası öğrenciler için belirli bir amaç etrafında bir grup oluşturmaları -bu amaç genel olarak kendi ülke arkadaşlarıyla bir araya gelme, resmi sorunların çözülmesinde kolaylık sağlama- toplum içerisinde görünür olmalarını sağladığı gibi aynı zamanda rahat hareket etmelerinde de etkilidir. Soyut bir anlam ifade eden örgütlülük bilinci aslında uluslararası öğrenciler arasında sosyal ilişkiyi anlamının başka bir boyutuna işaret etmektedir. Çalışmanın örgütlülük bilinci ve sosyal sermaye ilişkisini açıklamak üzere seçilen sorunsal bu noktada kesişir.

İfade edilen bu merkezi soruyu açıklamak üzere geliştirilen örgütlülük bilincine yönelik sorular bu çalışma kapsamında yirmi beş ifadeden oluşmaktadır. Yirmi beş ifade ile uygulanan ölçek, yapılan analizler sonucunda on altı ifadeye düşürülmüştür. Örgütlülük bilincinin salt psikolojik bazı alt boyutları bu çalışmaya dahil edilmemiştir. Ölçeğe uygulanan faktör analizinde yüklemeler için alt sınır 0,35 olarak belirlenmiş, bu değerin altında kalan ifadeler ölçekten çıkarılmıştır. Böylece faktörlerin daha belirgin olması sağlanmış, çıkarılan ifadeler ile ölçeğin her bir faktörün güvenilirlik puanları yükselmiştir. Örgütlülük bilinci ölçeğinin toplam güvenilirlik puanı 0,842 oranda tespit edilmiştir. Ölçeğin açıklanan toplam varyansı ise %55,027'dir. Bu çalışma kapsamında kullanılan ölçeğin alt boyutları: (i) Fedakârlık ve İtimat Etme, (ii) Bağlılık Hissi, (iii) Grup İçi İletişim, (iv) Bireysel Sorumluluk'tur.

Faktör 1: Fedakârlık ve İtimat Etme
Tablo 24: Örgütlülük Bilinci Ölçeği Faktör Yüklemeleri

Fedakârlık ve İtimat Etme	Ortalama	Standart Sapma	Faktör Yüklemesi
Benzer fikir, görüş ve düşüncelere sahip birine güvenirim	3,6359	1,00604	,672
İnsan kendi yaşadığı sorunu, diğerleri yaşamasın diye çabalamalıdır	3,6135	1,23601	,811
Uluslararası öğrenci olarak yaşadığımız sorunlara çözüm bulmak için çabalarım	3,7855	1,04110	,700
Ülke arkadaşlarımla kurduğum ilişki samimiyete dayanmaktadır.	3,8479	3,8479	,560
Bizden sonra gelecek uluslararası öğrenciler zorluk çekmemeleri için çabalarım	,99212	,99212	,754
Özdeğer		4,530	
Açıklanan Varyans (%)		28,311	
Güvenirlilik (Cronbach's Alpha)		0,783	
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		0,842	

Örgütlülük bilincinin betimlenmesinde; Fedakârlık düşüncesi, uluslararası öğrenciler özelinde ifade edilirse; tecrübe ettikleri zorlulukların, başkaları tarafından yaşanmaması noktasında gösterilen çaba olarak açıklanabilir. Nitekim uluslararası öğrencilerin birey olarak kendilerini kanıtlaması ve davranışlarının başkaları tarafından itimat görmesi açısından fedakârca bir düşünce ve davranışlarda bulunması, diğer uluslararası öğrencilerin ilgisini, olumlu ifadelerini kendilerinde toplayabilir. Mizruchi ve Fein'in (1999;654) bu konuda; birden fazla sosyal etkileşimin etkisiyle meydana gelen olayların karakteri ve anlamı en nihayetinde aktörlerin olayları kendi hayatlarına üstlenmesiyle sonuçlandığını ifade etmişlerdir. Aslında bu durum ortak bir amaç etrafında toplanmayı sağladığı gibi sorunlara yönelik çözüm önerileri ve imkanını da arttırmaktadır. Bir uluslararası öğrencinin diğer uluslararası öğrenci ile arasında kurduğu ilişkinin samimiyete dayanması fedakarlığın ve itimat tesisinde etkili olan bir ifade olmaktadır. Aktörler yani uluslararası öğrencilerin diğer ülke arkadaşlarına yardımcı olma iyi niyet göstergeleri aynı zamanda fedakarlıkta bulunan öğrencilerin diğer uluslararası öğrencilerin sorunlarını üstlenmek girişiminde olduğunu göstermektedir. Fedakarlıkta bulunma konusunda aktif olan uluslararası öğrencilerin tutum, davranış ve sözlerine itimat edilmesi; fedakârlık konusunda pasif kalanlara göre daha baskın olduğu ifade edilebilir. Başka bir ifadeyle uluslararası öğrenciler; sorunlarını itimat ettiği kimselerle paylaşırken, itimat edilenler ise fedakarlıkta bulunan bireyler olduğu yorumu getirilebilir.

Örgütlülük bilinci temelinde fedakârlık anlayışı üzerinden şekillenen, davranış ve sözlerine itimat edilen bireylerin etrafında birleşen bir grubun oluşturulmasıyla somut bir hale gelmektedir. Dolayısıyla gündelik yaşam içerisinde, uluslararası öğrencilerin aralarındaki dayanışmayı ve yardımlaşmayı devam ettirmelerinin faktörleri arasında fedakarlıkta bulunmanın etkisi göz ardı edilmemelidir. Uluslararası öğrenciler arasında; fedakarlıkta bulunma ve itimat tesis etme faktörüyle cinsiyet arasında yapılan analiz neticesinde anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür (t:238, sd:399, p:391) (Bakınız Ek 1. Tablo 28). Dolayısıyla araştırmaya katılan uluslararası öğrenciler içerisinde fedakârlık ve itimat tesis etme konusunda cinsiyet bağlamında farklılaşan bir durum olmadığı görülmektedir. Erkek veya kadın olarak herhangi bir uluslararası öğrencinin fedakarlıkta bulunabileceğine ve diğer uluslararası öğrenciler üzerinde itimat tesis edebileceğini ifade etmektedir. Akabinde medeni durum ile fedakârlık ve itimat tesisi arasındaki ilişkiye bakıldığında; evli olan uluslararası öğrenciler ile bekar olan uluslararası öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık belirmemiştir (t:635, sd:399, p:526) (Bakınız Ek 1. Tablo 29). Anlamlı bir farklılığın oluşmaması evli çiftler ile bekar bireylerin fedakarlıkta bulunma konusunda benzer fikirlerde olduğuna işaret etmektedir. Araştırmaya katılan her uluslararası öğrenci fedakarlıkta bulunma ve itimat tesis etme konusunda diğer uluslararası öğrencilerin sorunlarıyla alakadar olma noktasında hem fikir bir pozisyonda bulunmaktadır.

Gündelik yaşam içerisinde birey kendi kültürel birikimlerinin izlerini yansıtır. Bireyin yürüyüşü, oturuşu, sohbete dahil olması, düşünce biçimi vs. gibi durumlar kültürel birikimlerin izlerini fark etmemizi sağlar. Fedakârlık ve itimat tesis etme konusunda uluslararası öğrencilerin geldikleri bölgelerle ilişkisine dair analiz neticesinde anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir (F:763, sd:5, p:577) (Bakınız Ek 1. Tablo 30). Farklı bölgelerden Konya'ya öğrenim maksadıyla gelen uluslararası öğrencilerin her biri için (araştırmaya katılanlar için) örgütlülük bilincinin oluşmasında fedakârlıkta bulunmanın ve itimat tesis etmenin önemli olduğu ve bölgelere göre içerdiği anlamsal pratiğin değişmediği ifade edilebilir. Sosyal çevreye uyum sağlama noktasında orada geçirilen zamanda oldukça önemlidir. Bireyin sosyal çevresine alışması, tanımadığı ve alışık olmadığı sosyal ve kültürel pratikleri anlamlandırabilmesi için zaman yardımcı olmaktadır. Bu noktada Konya'da

geçirdikleri zaman ile fedakarlıkta bulunma ve itimat tesis etme düşüncesi arasındaki ilişki analize bakıldığında anlamlı bir farklılığın oluşmadığı görülmektedir ($F:069$, $sd:2$, $p:0,933$) (Bakınız Ek 1. Tablo 36). Bu durum uluslararası öğrenciler açısından farklı bir toplumda, fedakârlık ve itimat tesis etme düşüncesinin zamanla değişmeyeceğini ifade etmektedir. Araştırmaya katılan uluslararası öğrenciler açısından ikamet ettikleri yerler ($F:116$, $sd:3$, $p:0,951$) (Bakınız Ek 1. Tablo 35), öğrenim gördükleri program ve üniversite ($F:446$, $sd:2$, $p:0,641$) (Bakınız Ek 1. Tablo 33 ve 34) ile fedakârlık ve itimat tesis etme düşüncesi arasında yapılan analizlerde anlamlı bir farklılığın oluşmadığına ulaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerin gelir düzeyleriyle fedakârlık ve itimat tesis etme düşüncesi arasında gerçekleştirilen analiz neticesinde ($F:2,661$, $sd:2$, $p:0,71$) (Bakınız Ek 1. Tablo 37); 750-900 gelir grubuyla 900-1500 gelir grubu ¹⁸ arasında anlamlı farklılık vardır. Dolayısıyla gelir grubuna göre bakıldığında aylık gelirleri az olanlar ile aylık gelirleri çok olanlar arasında, fedakârlık ve itimat tesis etme düşüncesinin farklılaştığı ifade edilebilir. Örgütlülük bilincinin oluşmasında birincil olarak nitelendirilen fedakarlıkta bulunma ve itimat tesis etme düşüncesi üzerinde yapılan analizler neticesinde bu düşünce etrafında anlamlı bir farklılığın oluşmadığı gözlemlenmiştir. Ortaya çıkan sonuç uluslararası öğrenciler açısından; örgütlülük bilincinin oluşması için yardımlaşmanın, fedakarlıkta bulunmanın ve arkadaşlıkların güven çerçevesinde ilerleyebilmesi için itimat tesis etmenin önem ifade ettiği belirtilebilir.

Faktör 2 Bağlılık Hissi

Tablo 25: Örgütlülük Bilinci Ölçeği Faktör Yüklemeleeri

Bağlılık Hissi	Ortalama	Standart Sapma	Faktör Yüklemesi
Ülkemden arkadaşlarım olmadığı ortamlarda yalnız hissederim	2,5162	1,15990	,782
Çoğu zaman ülke arkadaşlarımın dediklerini yapmayı tercih ederim	2,6808	1,02852	,749
Birine güvenebilmem için onunla aynı ülkeden gelmiş olmamız yeterlidir	3,7855	1,21198	,784
Özdeğer		1,957	
Açıklanan Varyans (%)		12,230	
Güvenirlilik (Cronbach's Alpha)		0,676	
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		0,842	

¹⁸ LSD çoklu kıyaslama tekniği ile ulaşılmıştır.

Ortak bir amaç etrafında oluşturulan bir gruba aidiyet duyma, grubun kurallarını benimseyerek hareket etme, grubun ideallerini en üstte tutma vb. pratikler bireyin bağıllık hissiyle alakalı kavram ve pratikler bütünüdür. Bağıllık hissi bireylerin üye oldukları grubun vizyon ve misyonunu ön planda tutarak her üyesinin grubun lehine çalışmalarda bulunmasını sağlayan itici soyut güç olarak ifade edilebilir. Bağıllık hissinin şekillenmesinde grup üyelerinin benzer sosyal ve kültürel sermayelere sahip olmaları etkilidir. Aynı ülkeden veya aynı bölgeden gelen uluslararası öğrencilerin farklı bir toplumsal yapı içerisinde bir arada hareket etmelerini sağlayan bir faktör olarak bağıllık, aidiyet duyma vb. etkiler uluslararası öğrencilerin birlik çerçevesinde hareket etme ve düşünmesinde etkilidir. Bu doğrultuda faktörün içerisinde bulunan ve “aynı ülkeden gelen birine güvenirim” ifadesine ‘3,78’ oranında bir cevap verilmesi bağıllık hissinin oluşmasında benzer sosyal ve kültürel birikimlere sahip olmanın etkisine başka bir ifadeyle aynı ülkeden gelmiş olması koşulu etkili görülmektedir.

Örgütlülük bilincinin içeriğinde bulunan bağıllık hissi kavramı, kolektif bir amaç etrafında birleşmiş bireylerin üye oldukları grup için bireysel çabalar sarf etmeleri gerektirmektedir. Birey olarak uluslararası öğrencilerin bağıllık hissi ile olan ilişkisine dair analiz incelendiğinde anlamlı farklılık oluşmamıştır (t:1,373, sd:399, p: ,171) (Bakınız Ek1. Tablo 38). Dolayısıyla erkek veya kadın olarak uluslararası öğrencilerin bağıllık hissiyle alakalı duygu ve düşüncelerinin benzer olduğu sonucu çıkarılabilir. Uluslararası öğrencilerin; bir gruba veya birliğe üye olmakta benzer sosyal veya kültürel birikime sahip üyelerin bir arada olduğu durumlarda, örgütlülük bilincinin işlevini yerine getireceği düşüncesinde oldukları söylenebilir. İlgili faktör ile medeni durum arasındaki ilişkiye dair analizinde anlamlı farklılık oluşturmadığı görülmektedir (t:-1,775, sd:399, p:,077) (Bakınız Ek1. Tablo 39). Uluslararası öğrenciler açısından evli veya bekar olmaları ilgili faktör için anlamlı bir farklılık oluşturmadığı gibi öğrencilerin yaşlarıyla da ilgili faktör arasında anlamlı bir farklılık yoktur (F:1,330, sd: 2, p: ,266) (Bakınız Ek1. Tablo 40). Dolayısıyla cinsiyet, medeni durum veya yaş ile ilgili faktör arasında anlamlı bir farklılığın olmaması, ilgili faktör üzerinde uluslararası öğrencilerin evli veya bekar olmalarının, erkek veya kadın olmalarının farklı düşünce yapısı içinde olmadıkları belirtilebilir.

Uluslararası öğrencilerin sahip olduğu sosyal ve kültürel birikimler yaşamı idame ettirme konusunda etkilidir. Bundan dolayı uluslararası öğrencilerin geldikleri bölgeler ile ilgili faktör arasındaki ilişki analiz edildiğinde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir (F:3,264, sd:5, p:0,007) (Bakınız Ek1 Tablo 41). Bu durum uluslararası öğrencilerin geldikleri bölgeye göre ilgili faktör üzerinde görüşlerin farklılaştığını göstermektedir. Dini kimlik ve ilgili faktör arasındaki ilişkinin analizi anlamlı farklılık sunmamaktadır (F:2,525, sd:3, p:0,057) (Bakınız Ek1. Tablo 42). Ayrıca uluslararası öğrencilerin öğrenim gördükleri program ile ilgili faktör arasındaki ilişkinin analizi de anlamlı bir farklılık ifade etmemektedir (F:3,319, sd:2, p:0,0727) (Bakınız Ek1. Tablo 43). Bireysel sorumluluk bilincinin insanda oluşmasında kültürel değerlerin etkisi olduğu gibi sosyal çevrenin etkisi de bulunmaktadır. Uluslararası öğrenciler bireysel sorumluluk bilincini öğretici bir çevreden mahrum yetişmeleri, yaşam alanlarında sorumluluk bilincini aşılayan her değer ve öğretinin teorik aşamada kalmasına neden olabilmektedir. Fakat araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversiteler ile ilgili faktör arasındaki ilişkinin analizine bakıldığında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir (F:3,913, sd:2, p:0,021) (Bakınız Ek1. Tablo 44). Bu doğrultuda bakıldığında¹⁹; Selçuk Üniversitesinde öğrenim gören uluslararası öğrenciler ile KTO Karatay Üniversitesinde öğrenim gören uluslararası öğrenciler arasında belirgin bir farklılık olduğu ifade edilebilir. Öğrencilerin sosyal çevresi, üniversite içerisinde edindikleri kazanımlar vb. etkenler ilgili faktör üzerinde anlamlı bir farklılığın olmasında etkili olabilir. Uluslararası öğrencilerin ikamet yerleri ile faktör arasındaki analizde anlamlı farklılık çıkmamıştır (F:1,439 sd:3, p:0,231) (Bakınız Ek1. Tablo 45). Aynı zamanda öğrenciler Konya’da kaldıkları sürenin ve aylık gelirlerinin ilgili faktör ile analizlerinin de anlamlı bir farklılık ifade etmediği gözlenmiştir ((F:0,858, sd:2, p:0,425 ve F:1,658, sd:2, p:0,192) (Bakınız Ek1. Tablo 46-47). Bağlılık hissi, bir gruba aidiyet duymanın göstergesi olarak ifade edilmektedir. İlgili faktör; bağlılık hissini ülkeye yani benzer sosyal ve kültürel birikime sahip olma düşüncesiyle oluşturulmuştur. Dolayısıyla uluslararası öğrencilerin geldikleri bölge ile ilgili faktör arasında anlamlı bir farklılığın oluşması beklenmekteydi. Bağlılık hissi faktörünün öğrenim programı ile anlamlı farklılık oluşturmaması beklenmezken;

¹⁹ İlgili farklılığa Games-Howell çoklu karşılaştırma Post Hoc Testi ile ulaşılmıştır.

öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversiteler ile faktör arasında anlamlı farklılık oluşmasında, üniversitelerin sosyal çevresinin, sunduğu sosyal, kültürel, eğitim-öğretim gibi imkanların farklılık oluşturduğu ve beraberinde öğrencileri de etkilediği ifade edilebilir.

Faktör 3 Grup İçi İletişim

Tablo 26: Örgütlülük Bilinci Ölçeği Faktör Yüklemeleri

Grup İçi İletişim	Ortalama	Standart Sapma	Faktör Yüklemesi
Türkiye'deki gelişmelerden ülkemdeki insanları (aile üyesi, arkadaş, hoca vb.) haberdar ederim	3,4838	1,10243	,685
Ülke arkadaşlarımla bilimsel faaliyetlere katılma (seminer konferans vs.)	3,3267	,95943	,814
Grupsal faaliyet ve organizasyonlarda kime nasıl görev verileceğini bilirim	3,5910	,93932	,574
Özdeğer		1,284	
Açıklanan Varyans (%)		8,024	
Güvenirlilik (Cronbach's Alpha)		0,555	
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		0,842	

Grup içerisindeki iletişimin kuvvetli olması bireyler arasındaki koordinasyon ve iş birliğinin de iyi olmasını etkiler. Örgütlülük bilincinin gelişmesi bireylerin bireysel fedakarlıklarına ve gruba bağlılıklarıyla ilişkili olduğu kadar aynı zamanda grup içerisindeki iletişimleriyle de yakından ilişkilidir. Nitekim nitelikli sosyal çevrenin oluşmasında ve o çevreyle sağlanan güçlü iletişimi sürdürme noktasında grup içerisindeki üyelerin birbirleriyle iletişimi önem arz etmektedir. İlgili faktörün içerisindeki ifadeler; uluslararası öğrencilerin grup içerisindeki tutum ve davranışlarını ölçmeye yönelik oluşturulmuştur. Bu doğrultuda ‘grupsal faaliyet ve organizasyonlarda kime nasıl görev verileceğini bilirim’ ifadesinin ‘3,59’ ortalamaya sahip olması araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin bu ifadeye olumlu görüş bildirdiklerini göstermektedir. İlgili faktör ile cinsiyet bağımsız değişkeni arasındaki ilişkinin analizine bakıldığında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (t:581,sd:399, p:561) (Bakınız Ek1. Tablo 48). Medeni durum ile ilgili faktör ilişkisinde de anlamlı farklılık oluşmamıştır (t:-1,682, sd:399, p:093) (Bakınız Ek1. Tablo 49). Bu analizler neticesinde araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin erkek veya kadın olmasıyla ya da evli veya bekar olmasıyla ilgili faktör hakkındaki tutumun farklı ele alınmadığını ifade etmektedir. Diğer bir açıdan bakıldığında ilgili faktör ile yaşlar arasındaki

ilişkinin analizinde anlamlı bir farklılık her ne kadar oluşmasa da ilgili faktörün yaş kategorileri arasında anlamlı farklılığın oluşma eğiliminde olduğu söylenebilir (F:2,771, sd:2, p:064) (Bakınız Ek1. Tablo 50). Bu durumu destekleyici olarak bireylerin öğrenim gördükleri program ile ilgili faktör arasındaki analizin anlamlı bir farklılık ifade etmesi gösterilebilir (F:4,559, sd:2, p:011) (Bakınız Ek1. Tablo 53). İlgili faktör ve öğrenim programı arasındaki ilişki analize bakıldığında lisans düzeyindeki bireylerin yüksek lisans ve doktora grubundaki bireylerden farklılaştığı görülmektedir.

Uluslararası öğrencilerin geldikleri bölgeler ile ilgili faktör arasındaki ilişkinin analizine bakıldığında anlamlı farklılığın oluşmadığı gözlenmiştir (F:1,678, sd:5, p:139) (Bakınız Ek1. Tablo 51). Bu durum farklı coğrafya veya bölgelerden gelen uluslararası öğrenciler açısından örgütlülük bilincinin oluşmasında grup içi iletişim faktörünün birbirine benzer düşünceler ifade ettiği söylenebilir. Aynı zamanda uluslararası öğrencilerin dini kimlikleriyle ilgili faktör arasındaki ilişkinin analizi de anlamlı farklılık oluşturmamıştır (F:2,463, sd:3, p:062) (Bakınız Ek1. Tablo 52). Diğer bir noktada, öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversiteler ile ilgili faktör arasındaki ilişkisinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir (F:9,094, sd:2, p:000) (Bakınız Ek1. Tablo 54). KTO Karatay Üniversitesinde öğrenim görenlerin Selçuk ve Necmettin Erbakan Üniversitelerinde öğrenim görenlerden farklılaştığı görülmektedir. Bu duruma neden olan etkenler arasında üniversitelerde bulunan uluslararası öğrenci sayısı, üniversitelerin sunduğu sosyal imkanlar vb. gibi değişkenler belirtilebilir. Burada en önemli nokta üniversitede bulunan uluslararası öğrenci sayısıdır. KTO Karatay üniversitesinde diğer iki üniversiteye kıyasla daha az uluslararası öğrenci olması, öğrencilerin grup içi iletişimleri noktasında farklılığın oluşmasında etkili olduğu ifade edilebilir.

İkamet edilen yer ile ilgili faktör arasındaki ilişkinin analizi anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır (F:7,090, sd:3, p:000) (Bakınız Ek1. Tablo 55). Dolayısıyla Kredi Yurtlar kurumunda kalan bir uluslararası öğrencinin ilgili faktör üzerinde; öğrenci evi ve vakıf yurdunda kalan uluslararası öğrenciden farklı tutum içerisinde olduğu görülmektedir. Öğrenci evinde kalanlarla; KYK, Özel yurt ve Vakıf yurdunda kalanlar arasında farklılığın oluşmasında bireylerin sahip oldukları imkanlar ve durumların

etkili olduğu söylenebilir. Diğer bir açıdan Konya’da bulunulan süre ile ilgili faktör arasındaki ilişkinin analizi anlamlı farklılık ifade etmemektedir ($F:127$, $sd:2$, $p: ,881$) (Bakınız Ek1. Tablo 56). Dolayısıyla uluslararası öğrencilerin grup içerisindeki iletişimlerinin etkin olmasında Konya’da bulunulan sürenin etkisinin minimum seviyede olduğu söylenebilir. Maddi imkanların bireyin grup içerisindeki iletişimini etkilediği ifade edilebilir. Nitekim uluslararası öğrencilerin aylık gelirleriyle ilgili faktör arasındaki ilişkiye bakıldığında 500-740 TL gelire sahip olanlar ile 900-1500 TL gelire sahip olanlar arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. İlgili faktör ile aylık gelir arasındaki analizin az bir farkla anlamlı farklılığın oluşmaması, ilgili faktör üzerinde aylık gelir dağılımı grupları arasında farklılığın oluşmasına engel olmamıştır ($F:2,709$, $sd:2$, $p: ,068$) (Bakınız Ek1. Tablo 57).

Faktör 4 Bireysel Sorumluluk

Tablo 27: Örgütlülük Bilinci Ölçeği Faktör Yüklemeleri

Bireysel Sorumluluk	Ortalama	Standart Sapma	Faktör Yükleme
Kendi duygu ve düşüncelerimi diğer ülke arkadaşlarıma aktarabilirim	3,6409	1,04677	,619
Ülkemden gelen ve Konya’da eğitim alan öğrencilerle güçlü bir iletişimim vardır	3,5985	1,05399	,757
Ülkemi ilgilendiren projelerde yer alırım	3,7257	1,05573	,506
Ülke arkadaşlarımla bir araya gelince kendimi rahat hissederim	3,8454	1,17305	,713
Herhangi bir sorunda ülke arkadaşlarımdan yardım isterim	3,5362	1,09056	,455
Özdeğer		1,034	
Açıklanan Varyans (%)		6,461	
Güvenirlilik (Cronbach’s Alpha)		0,729	
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		0,842	

Örgütlülük bilinci içerisinde ele alınan son faktör olarak bireysel sorumluluğun grup içerisindeki iletişimin güçlenmesinde etkili olduğu kadar bireyin sosyal hayat içerisindeki yaşam pratiklerini sürdürmesinde de etkilidir. Dolayısıyla sorumluluk duygusuna sahip olan bireyler örgütlülük bilincinin oluşma imkanını arttırmaktadır. İlgili faktörde bulunan ifadelerden hareketle; uluslararası öğrencilerin kendi ülke arkadaşlarına ve ülkelerine karşı bireysel bir sorumluluk geliştirdikleri ifade edilebilir. Cinsiyet dağılımı ile ilgili faktör arasındaki ilişkinin analizi anlamlı bir farklılık ortaya koymamıştır ($t:-1,152$, $sd:399$, $p: ,250$) (Bakınız Ek1. Tablo 58). Dolayısıyla bu durum

bireysel sorumluluk üzerine tutumun erkek veya kadına göre farklılaşmadığını göstermektedir. Evli bireyler ve bekar bireyler ilgili faktörle ilişkili analizi de anlamlı bir farklılık belirtmemiştir ($t:497$, $sd:399$, $p: ,620$) (Bakınız Ek1. Tablo 59). Araştırmaya katılan uluslararası öğrenciler kendi ülke arkadaşlarını veya kendi ülkesini ilgilendiren herhangi bir etkinliğe karşı duyarsız kalmadıkları, bireysel olarak çaba harcayacakları yönünde ifade etmişlerdir. Öyle ki uluslararası öğrencilerin yaşları ile ilgili faktörün analizinin anlamlı farklılık belirtmemesi ($F:2,709$, $sd:2$, $p: ,068$) (Bakınız Ek1. Tablo 60), örgütlülük bilincinin oluşmasında bireysel sorumluluğun ihtiva ettiği anlamı üzerinde benzer ifadelerde bulunduklarını göstermektedir.

Uluslararası öğrencilerin geldikleri bölge ile ilgili faktör arasındaki ilişkinin analizinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($F:3,479$, $sd:5$, $p: ,004$) (Bakınız Ek1. Tablo 61). Burada en dikkate çeken nokta; Balkanlardan gelen uluslararası öğrencilerin diğer bölgelerden gelenler ile farklılık oluşturmalarıdır. Bunun yanı sıra birbirleriyle farklılık oluşturan bölgeler ilgili tabloda ifade edilmiştir. Anlamlı farklılığın oluşmasında bireyin yaşadığı sosyal çevreden edindiği tecrübe, bilgi birikimi, sosyal ve kültürel pratiklerin taşıdığı anlamlar vb. etkiler gösterilebilir. Bu doğrultuda uluslararası öğrencilerin mensup olduğu din ile ilgili faktör arasındaki analizi incelendiğinde; anlamlı bir farklılığın oluşmadığı tespit edilmiştir ($F: ,305$, $sd:3$, $p: ,822$) (Bakınız Ek1. Tablo 62). Bireysel sorumluluğa yönelik düşüncelerin üzerinde dini kimliğin benzer etkisinin olduğu ifade edilebilir. Ancak uluslararası öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversiteler ile ilgili faktör arasındaki analiz anlamlı farklılık ortaya koymuştur ($F:4,275$, $sd:2$, $p: ,015$) (Bakınız Ek1. Tablo 64). Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde öğrenim görenler ile Selçuk Üniversitesi'nde öğrenim görenler arasında ilgili faktör üzerinde anlamlı farklılık oluşmaktadır. Uluslararası öğrencilerin öğrenim gördükleri program ile ilgili faktör arasındaki analizin anlamlı farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir ($F: ,582$, $sd:2$, $p: ,559$) (Bakınız Ek1. Tablo 63). Diğer bir açıdan uluslararası öğrencilerin Konya'da geçirdikleri süreyle ilgili faktör arasındaki ilişkinin analizinin de anlamlı farklılık oluşturmaması ($F:1,368$, $sd:2$, $p: ,256$) (Bakınız Ek1. Tablo 66); bireyler açısından farklı toplumsal yapıda geçirilen zaman ile öğrenim derecesinin bireysel sorumluluk faktörü üzerinde anlamlı farklılık oluşturacak etkisinin olmadığını göstermektedir. Bireysel sorumluluk bireyin daha çok

kendi öz benliği ve pratik yaşam alanına dokunan bir durumu ifade ettiğinden dolayı uluslararası öğrencilerin daha çok yaşam alanlarına etki eden durumlar, bireysel sorumluluk bilincini etkilediği ifade edilebilir.

Örgütlülük bilinci bireylerin sorumluluk duygusuna sahip olmasını önemsemektedir. Nitekim bireyin farkındalığı, gündelik yaşamda uluslararası öğrencileri ilgilendiren sorunlara yönelik çözümler üretmede ve uygulamada fayda sağlayacaktır. Uluslararası öğrencilerin gündelik yaşamlarında uğrak mekanlarından birisi olarak ikamet ettikleri yerlerin ilgili faktörle arasındaki ilişkinin analizine bakıldığında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir (F:4,455, sd:3, p: ,004) (Bakınız Ek1. Tablo 65). Kredi Yurtlar kurumunda kalan uluslararası öğrenci ile vakıf yurdunda kalan uluslararası öğrencinin veya öğrenci evinde kalan ile vakıf yurdunda kalan uluslararası öğrencilerin ilgili faktör üzerinde farklılaştıkları görülmektedir. Öğrenci evinde kalan uluslararası öğrencilerin sahip oldukları sorumluluklar, vakıf yurdunda veya özel yurttan ikamet edenlerin sahip oldukları sorumluluklara göre yoğun olduğu söylenebilir. Dolayısıyla ikamet edilen yer ile ilgili faktör arasındaki ilişkinin anlamlı farklılık oluşturması bireylerin yaşam alanlarının; duygu, düşünce ve pratiklerine etki ettiğini nitelemektedir. Uluslararası öğrencilerin hayatlarını devam ettirmelerinde barınma ihtiyacı kadar, maddi imkânda önemlidir. Öğrencilerin aylık sahip oldukları gelir miktarı ile ilgili faktör arasında anlamlı farklılık tespit edilememiştir (F:1,016, sd:2, p: ,363) (Bakınız Ek1. Tablo 67). Fakat gelir kaynağını burs üzerinden sağlayan öğrencilerle ilgili faktörün analizi anlamlı bir farklılık sunmaktadır (F:2,970, sd:5, p: ,012) (Bakınız Ek1. Tablo 68). Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin burs kaynakları incelendiğinde YTB'den burs alanlar, çeşitli insanlardan burs alan uluslararası öğrencilerden farklı şekilde ilgili faktör üzerinde anlam kurgulamaktadır. Türkiye'deki devlet destekli sivil toplum kuruluşlarından burs alan uluslararası öğrenciler, birtakım insanlardan burs alan uluslararası öğrencilere göre farklılık oluşturmaktadır. Ortaya çıkan farklılığın oluşmasındaki temel nedenler olarak; uluslararası öğrencilerin burs aldıkları konum ve konumun sağladığı imkanlarla ilişkisi olduğu ifade edilebilir. En nihayetinde devlet destekli burs alan uluslararası öğrenciler burslarını alamama ihtimallerinin diğer kaynaklardan burs alanlara nazaran düşük bir ihtimal hatta hiç olmaması, onların gündelik yaşamlarında

bireysel sorumluluk gerektiren durumlarda daha rahat bir tutum içerisinde olmalarına etki edebilmektedir.

3.6.Sosyal Sermayenin Örgütlülük Bilinci ve Faaliyetlere Katılım Üzerinden Yansıması

Yaşanılan dünya içerisinde bireylerin birbirleriyle etkileşime geçtikleri mekân toplum olarak ifade edilmektedir. Her toplum içerisinde kendine özgü sosyal ve kültürel pratikleri barındırmaktadır. Sahip olunulan pratikler bireylerin yaşam dünyalarını anlamlandırmalarını sağlamaktadır. Birey yaşam dünyası içerisinde sergiledikleri pratiklerle hayata tutunmaktadır. Bireylerin sahip oldukları ve benimsedikleri değerler, inançlar, örfler, ananeler vb. gibi sözlü ve yazılı pratikler, gündelik yaşama ve bireyler arasındaki ilişkiye etki eden olgulardır. Sosyal yaşam içerisinde birey doğduğu toplumun sosyal ve kültürel öğelerine uyum sağlamak adına ailesiyle başlayan ve hayat boyu devam eden sosyalizasyon sürecine girmektedir. Bu süreçte birey etrafında kurduğu sosyal ilişkilerle, tanıştığı insanlarla yaşamına farklı boyutlar kazandırmaktadır. Kazanılan farklı boyutlar bireylerin yaşam dünyasında elde edecekleri farklı hayat tecrübelerini de beraberinde getirmektedir. Bireyin ilişki ağındaki çeşitlilik sosyal sermayesinin bir göstergesini sunarken, farklı statü ve toplumlardaki bireylerle iletişimini devam ettirebilme imkânı sunmaktadır. Ayrıca sahip olduğu sermayeyi aktarabilmeyi, bireyin ilişki ağındaki diğer bireylerin; aktör bireyin sosyal ve kültürel pratikleri hakkında fikir sahibi olmalarını olanaklı kılmaktadır.

Herhangi bir birey sosyal sermayesini güven, ilişki ağı ve kurallara uyum koşulları içerisinde tesis etmektedir. Sosyal sermaye, bireyin sahip olduğu çevrenin niceliğinden ziyade niteliğine hitap eden ve toplumsal yaşam içerisinde bu nitelik üzerinden açıklanması beklenen sosyolojik bir kavramdır. Kavramın gündelik yaşam içerisindeki ve toplumlardaki sosyolojik etkisini açıklayabilmek ve algılayabilmek adına birçok bağlamda ele alınarak incelendiği çalışmalar mevcuttur. Ele alınan araştırmada sosyal sermaye olgusu örgütlülük bilinci bağlamında çalışılmıştır. Araştırmadaki örgütlülük bilinci; fedakârlık ve itimat tesis etme, bağlılık hissi, grup

içindeki iletişim ve bireysel sorumluluk faktörleri çerçevesinde sosyal sermaye üzerindeki etkisine dair analizi barındırmaktadır.

Araştırmanın bu kısmında sosyal sermayenin açıklanmasında 3 aşamalı bir model geliştirilmiştir. Buna göre ilk aşamada sosyal sermaye toplam indeksinin bağımsız değişkenler -cinsiyet, öğrenim programı, üniversite, dini kimlik, ikamet yeri, yaş- ile ilişkisine dair regresyon analizi bulunmaktadır. İkinci aşamada ise sosyal sermaye üzerinde örgütlülük bilinci faktörlerinin ilişkisinin ve son aşamada; sosyal sermayenin aktarımı konusunda somut pratikler olarak nitelenen ifadelerle olan ilişkisinin regresyon analizinin yorumu bulunmaktadır. Model, sosyal sermaye ortalamasını belirleyen faktörlerle ilgili toplam varyansın %44'ünü açıklamaktadır ($R^2 = ,444$). Diğer bir ifadeyle; kurulan modelde yer alan değişkenlerle sosyal sermayeyi etkileyen faktörlerin %44'ü açıklanabilmektedir.

Tablo 69: Sosyal Sermaye Toplam İndeksine Etki Eden Faktörlerin Regresyon Analizleri

	B	Beta	T	Sign
Sosyal Sermaye Ortalaması	28,866		16,173	,000
Cinsiyet	,020	,002	,043	,966
Yaş	,976	,129	2,594	,010
Medeni Durumunuz	2,059	,151	3,050	,002
Hangi Bölgeden Geldiniz	-,157	-,041	-,812	,417
Dini Kimlik	-1,315	-,091	-1,817	,070
Öğrenim programı	1,024	,147	2,965	,003
Üniversite	-,163	-,020	-,398	,691
İkamet Edilen Yer	-,375	-,088	-1,768	,078
Konya'da bulunan Süre	,291	,031	,621	,535
Aylık Gelir Miktarı	,749	,112	2,251	,025
$R^2 = ,160$ R^2 değişimi=,066				
Örgütlülük Bilinci Faktörleri	B	Beta	T	Sign
Fedakârlık ve İtimat Tesis Etme	,641	,136	2,802	,005
Bağlılık Hissetme	1,049	,223	5,090	,000
Grup İçi iletişim	,712	,151	3,243	,001
Bireysel Sorumluluk	-1,245	-,265	-5,350	,000
$R^2 = ,249$ R^2 değişimi=,242				
Sermaye Aktarımında Faaliyetler	B	Beta	T	Sign
Sosyal Faaliyetlere Katılım İndeksi	,649	,627	16,062	,000
Günlük yaşamımda yetiştiğim kültürü yaşattım.	1,596	,345	8,597	,000
Konya'da ülkemde ki üye olduklarımdan daha fazla STK'ya üye oldum ve faaliyetlerine katıldım.	,371	,090	2,280	,023
Yıl içerisinde Konya'da öğrenim gören ülke arkadaşlarımızla bir araya geliriz.	,460	,108	2,504	,013
Türkiye'de farklı şehirlerdeki ülke arkadaşlarımla iletişimim devam etmektedir	,400	,086	1,961	,051

Konyalılar ülkemin kültürüne ilgi gösterir.	1,100	,253	5,717	,000
Ülkemde söylenen fıkraları atasözlerini burada da kullanırım.	,203	,045	1,008	,314
Evde kalan ülke arkadaşım zaman zaman beni evinde kalmam için davet eder.	,530	,134	3,176	,002
<i>R² =,444 R² değişimi=,434</i>				

İlk aşamada ele alınan bağımsız değişkenlerin -uluslararası öğrencinin cinsiyeti, yaş, medeni durumu, öğrenim gördüğü program, gittiği üniversite, Konya’da geçirdiği süre, aylık gelir- sosyal sermayeyi açıklama oranı %16’tır ($R^2 =,160$). Yaş değişkeninin sosyal sermayeyi açıklamada anlamlı bir ilişkisi bulunmaktadır. Bu ilişkiye göre yaş arttıkça sosyal sermaye ortalama puanları 0,97 oranında artmaktadır. Öğrenim programı ile sosyal sermaye toplam indeksi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişkiye göre öğrenim durumu lisans düzeyinden doktora düzeyine doğru yükselirken, sosyal sermaye ortalama puanı 1,02 oranında artmaktadır. Aylık gelir ile sosyal sermaye toplam indeksi arasındaki ilişkide anlamlılık barındırmaktadır. Buna göre aylık gelir miktarı arttıkça sosyal sermaye ortalama puanları 0,74 oranında artış göstermektedir. Diğer değişkenlerden yalnızca medeni durum değişkeniyle sosyal sermaye ortalaması arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Buna göre medeni durum evli olan bireyler ile sosyal sermaye ortalama puanı 2,66 oranını belirtirken; bekar bireyler ile sosyal sermaye ortalama puan 2,05 oranını göstermektedir. Buna göre evli bireyler ile bekar bireyler arasında sosyal sermaye toplam indeksine etkisinde 0,61’lik fark oluşmaktadır. Bu fark evli bireylerin sosyal sermaye ortalama puanına bekar bireylerden daha fazla katkı sağladığını ifade etmektedir.

Modelin ikinci aşamasını örgütlülük bilincini ölçmek için kurgulanan faktörler ile sosyal sermaye arasındaki ilişki oluşturmaktadır. İkinci aşamadaki bütün değişkenler ile sosyal sermaye toplam indeksi arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. Buna göre ilk faktör ‘fedakârlık ve itimat tesis etme’ içerisinde bulunan her ifade sosyal sermaye ortalamasına 0,64 oranında pozitif değer oluşturmaktadır. İkinci faktör ‘Bağlılık hissi’ sosyal sermaye ortalamasına 1,04 oranında pozitif değer oluşturmaktadır. Üçüncü faktör olan ‘Grup içi İletişim’ içerisindeki ifadeler, sosyal sermaye ortalamasına 0,71 oranında etkilemektedir. Bu aşamanın son faktörü olan ‘Bireysel sorumluluk’ faktörü içerisindeki ifadelerse sosyal sermaye toplam indeksine

1,24 oranında etki etmektedir. Örgütlülük bilincini ölçmek adına oluşturulan faktörler sosyal sermaye ortalamasını belirleyen faktörlerle ilgili toplam varyansın %25'ini açıklamaktadır ($R^2 = ,249$). Başka bir deyişle; örgütlülük bilinci içinde yer alan faktörlerle sosyal sermayeyi etkileyen faktörlerin %25'i açıklanabilmektedir. Genel olarak model; örgütlülük bilinci ile sosyal sermaye düzeyi arasında pozitif bir ilişki olduğunu ifade etmektedir. Bu ilişkiye göre örgütlülük bilinci sosyal sermayeyi arttırdığı söylenebilir.

Son aşamada ise sosyal sermaye aktarımında sosyal faaliyetlere katılım pratikleri olarak nitelenen ifadelerin sosyal sermaye toplam indeksiyle olan ilişkisinin regresyon analizi bulunmaktadır. Modelde yer alan ifadeler uluslararası öğrencilerin aynı sosyal ve kültürel birikimi paylaştığı arkadaşlarıyla sergiledikleri pratikleri ve aynı zamanda uluslararası öğrencilerin bireysel çabalarını ifade eden tutumlara değinmektedir. İnsan sosyal bir varlık olarak hareket etmeyi ve çevresiyle etkileşim kurmayı arzulamaktadır. Bu durum insanların toplumsal yapı içerisinde aktifliği artırırken, kendi yaşam dünyasını inşa edebilmesine de imkân tanımaktadır. Dolayısıyla insan, gündelik yaşam içerisinde sergiledikleri pratiklerle birlikte yaşam dünyasını ve anlam dünyasını etkilemektedir. Sosyal faaliyetlere katılım insanın, özne olarak aktif olmasına etki ederken aynı zamanda toplumsal zeminde uyum sağlamaya da etkisi vardır.

Uluslararası öğrencilerin farklı toplumsal yapı içerisinde aktif özne olarak sosyal faaliyetlere katılımları, onların farklı toplumsal zeminde görünürlüklerini arttıracaktır. Sosyal faaliyetlere katılmaları onların zorunlu olarak diğer insanlarla etkileşime geçmelerine etki etmektedir. Modelin bu aşamasında uluslararası öğrencilerin; sosyal faaliyet kapsamında kendi ülke arkadaşlarıyla sergiledikleri pratikler yer almaktadır. Ayrıca farklı toplumsal zemin içerisinde farkındalıklarını arttıracak pratikleri karşılayan ifadeler bulunmaktadır. Modelde yer alan sosyal faaliyetlere katılım indeksinin sosyal sermayeye etkisine bakıldığında katılım indeksi anlamlı sonuçlar içermektedir. Buna göre sosyal faaliyetlere katılım indeksinin her biriminde oluşan artış sosyal sermaye ortalamasını 0,64 oranında arttırmaktadır. Modelde yer alan faaliyet türleri arasında 'evde kalan ülke arkadaşlarıyla vakit geçirme', 'farklı şehirlerdeki ülke arkadaşlarıyla iletişim sürdürme', 'yıl içerisinde ülke arkadaşlarıyla

bir araya gelme', 'Konya'da STK üyeliği ve faaliyetlerine katılım' gibi faaliyetler ile sosyal sermaye indeksi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Konya'da öğrenim gören uluslararası öğrenciler 'de sosyal sermaye indeksi ile değişkenler arasında olan ilişkinin betimlenmesine çaba harcanmıştır. Uluslararası öğrencilerde yaş, medeni durum, öğrenim programı ve aylık gelir gibi farklılıkları gösteren değişkenlerle sosyal sermaye indeksi arasında anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Ayrıca örgütlülük bilinci olarak ölçülen uluslararası öğrencilerin yakın sosyal ilişkilerinin etkisi de açıklanmıştır. Örgütlülük bilinci ve sosyal sermaye arasında kurulan olumlayıcı ilişki, analizle birlikte net bir şekilde görülmektedir. Örgütlülük bilincindeki artış beraberinde sosyal sermayenin aktarım düzeyini de geliştiren bir unsur olarak ifade edilebilir. Sonuç olarak uluslararası öğrencilerin bireysel veya grupsal olarak farklı toplumsal yapı içerisindeki sosyal katılımlarını ifade eden faaliyetlerin bir bütün olarak sosyal sermayenin gelişmesinde etki payı olduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ

Türkiye öğrenim hareketliliği konusunda son yıllarda oldukça hareketli bir devinim gerçekleştirmektedir. Üniversitelerin ‘uluslararası öğrenci’ kontenjanlarında artış sağlaması, uluslararası öğrencilere yönelik sunulan sosyal, kültürel ve ekonomik imkanlar hareketliliği etkileyen faktörler arasındadır. Ayrıca Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı’nın uluslararası öğrencilere yönelik geliştirdikleri politikalar ve sundukları imkanlar, uluslararası öğrencilerin Türkiye’yi öğrenim merkezi olarak seçmelerinde etkilidir. Küresel düzeyde etkili olan öğrenim hareketliliği beraberinde sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik hareketliliğe de katkı sağlamaktadır. Birbirinden farklı sosyal, kültürel, düşünce yapısı vb. pratiklerine sahip bireylerin küresel ölçekte hareket etmeleri; ekonomiyi etkilediği kadar, sosyal ve kültürel sermayenin değişimine de etki etmektedir. Nitekim uluslararası öğrenci farklı toplumsal yapı içerisinde, ilk defa karşılaştığı sosyal, kültürel değerlere ve pratiklere yönelik bir uyum çabası içerisine ister istemez girmektedir. Bugüne kadar yapılagelen uluslararası öğrenciler üzerine çalışmaların ana ekseriyeti -uluslararası öğrencilerin uyum sorunu- bu bahis ve uluslararası öğrenci hareketliliğine yönelik geliştirilebilecek politikalar üzerine yoğunlaşmaktadır. Dolayısıyla uluslararası öğrencilerin temel sorunsalları arasında ilk sıralarda zikredilebilecek husus; sosyal ve kültürel yönden öğrencinin geldiği farklı topluma uyum sağlaması olmaktadır.

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin üniversitedeki öğrenim faaliyetlerinden arta kalan boş zamanlarında nasıl vakit geçirdiklerinin cinsiyet dağılımlarına göre bakıldığında; kendi ülke arkadaşlarıyla birlikte vakit geçirme cevabının yoğunluk oluşturduğu tespit edilmiştir (Bakınız Tablo 70). Uluslararası öğrenciler okul dışındaki boş zamanlarında kendi ülke arkadaşlarıyla bir araya gelme pratiğini gerçekleştirerek, gündelik hayata uyum sağlamakta çaba harcadıkları söylenebilir. Fakat öğrenim programı düzeyindeki yükseliş ile kendi ülke arkadaşlarıyla bir araya gelme oranları ters ilişki içerisinde. Tablo 74’te ifade edildiği gibi uluslararası öğrencilerde, kendi ülke arkadaşlarıyla bir araya gelme ifadesine katılım, lisans düzeyinde en üst sayıyı verirken öğrenim düzeyi, yüksek lisans ve doktora olunca bu ifadeye katılımında azalma olduğu görülmektedir.

Dolayısıyla bu durum lisans düzeyindeki uluslararası öğrencilerin grup veya kitle ile bir arada hareket etme isteğinin yüksek lisans ve doktora seviyesindeki uluslararası öğrencilere nazaran daha yüksek olduğu belirtilebilir. Uluslararası öğrencilerin gündelik yaşam içerisindeki arkadaş çevresine ve boş zamanlarını değerlendirme konusunda, toplumun içerisinde aktif özne olarak hareket etme konusunda pasif oldukları söylenebilir. Bu durum uluslararası öğrencilerin birey olarak hareket etmek yerine grup veya kitle ile birlikte hareket etme gereksinimi hissetmesine yol açtığı belirtilebilir. Nitekim Türk arkadaşlarla vakit geçirme oranı düşük bir yüzdeyle karşılık bulmuştur. Öğrenciler sosyal çevreye alışma konusunda birey olarak istekli olduklarını gösterir bir tablo sunmamakla birlikte, sosyal yaşam içerisinde farklılıklardan olabildiğince izole bir yaşam sürme anlayışını benimsedikleri ifade edilebilir. Uluslararası öğrencilerin sorun karşısında başvuracağı ilk merci olarak yetkili kimseler yerine, kendi ülke arkadaşlarını seçmeleri; örgütlülük bilinciyle hareket ettiklerini ifade ettiği gibi aynı zamanda farklılıklardan izole olmayı ifade eden gösterge olarak belirtilebilir (Bakınız Tablo 71).

Uluslararası öğrencilerin örgütlü bir yapılanmanın genel işlevi hakkındaki düşünceleri; resmi ve kişisel sorunların çözüme kavuşturulma merkezi, maddi destek kaynağı, güvende hissetme ve aidiyet duyma gibi işlevleri olduğu etrafında toplanmaktadır. Örgütlü yapının olmaması durumundaki görüşlerine bakıldığında; yalnızlık hissetme ve sorunları bireysel olarak çözme çabasında olacaklarını belirten ifadeler yoğunluk oluşturmaktadır. Örgütlü bir yapının eksikliği ifadesiyle, uluslararası öğrencilerin öğrenim programlarıyla, geldikleri bölgelerle, dini kimlikleriyle ve ikamet ettikleri yerlerle anlamlı bir ilişki oluşturmaktadır. Karşıtlık belirten iki ayrı soruya yönelik uluslararası öğrencilerin verdiği cevaplardan hareketle; uluslararası öğrencilerin farklı toplum yapısı içerisinde uyum sağlama konusunda pasif direnişlerinin olduğu belirtilebilir. Nitekim örgütlü bir yapının eksikliğinde sorunlarla başa çıkabilme gayretini göstereceğini belirten öğrenci sayısı azımsanmayacak sayıdadır. Fakat örgütlü yapıların (STK vb.), uluslararası öğrencilerin gündelik yaşamlarında ifade ettiği anlam; uluslararası öğrencilere sorunun çözümüne yönelik bilinç vermekten ziyade, sorunu çözmeye yönelik faaliyet gösterdiği için uluslararası öğrencilerin farklı toplumsal yapı içerisinde aktif özne olarak hareket etmesinden

ziyade pasif olarak davranmasını etkilemektedir. Dolayısıyla bu noktada uluslararası öğrencilere yönelik bireysel sorumluluk bilinci geliştiren içeriklerin oluşturulması, öğrencilerin toplumsal yapı içerisinde aktif özne olarak hareket etmelerini sağlayacaktır.

Araştırmanın temel çıkış noktasını; uluslararası öğrencilerin, sorunlarına çözüm merkezi olarak uluslararası öğrenci derneklerini görme düşüncesinin zayıflaması ve derneğe aidiyet duyma hissinin azalması vb. nedenlerle uluslararası öğrencilerin kendi ülke veya bölgeleri kapsamında örgütlemeye başlamaları oluşturmaktadır. Bu durum uluslararası öğrenci hareketliliğine farklı bir boyut kazandırırken aynı zamanda toplumsal bir hareketliliği de içerisinde barındırmaktadır. Uluslararası öğrencilerin kendi ülkeleri veya bölgeleri etrafında örgütlü bir yapı oluşturmaları; örgütlülük bilincini etnik köken veya benzer sosyal ve kültürel sermaye üzerinde kurma ve bu düşünce etrafında birleşen uluslararası öğrencilerin bir araya gelmesine etki etmiştir (Bakınız Tablo 72). Bu tip kurulan butik örgütlü yapılar; toplumsal zeminde bireylerin sosyal sermayelerini kullanmalarını gerekli kılan bir faktördür. Nitekim örgütlü yapıya üye olan aynı ülke veya bölgeden gelen uluslararası öğrencilerin her biri, birey olarak kendi sosyal sermayelerinin yani sosyal çevresinin ve güvenle tesis ettiği ilişki ağını; örgütlü yapının gelişmesi için kullanacaktır. Fakat olası bir tehlike olarak belirtilebilir ki; bu denli butik ayrışmalar -özellikle etnik köken üzerinde- uluslararası öğrenci kavramına şümulü bir bakıştan ve çözüm olanakları oluşturmaktan uzaklaşabilir. Gelişen şartlar ve birtakım nedenlerden dolayı oluşan butik örgütlü birliklerin resmi bir merkez tarafından gözetlenmesi, programlarının denetlenmesi vb. gibi uygulamalar ayrışmaların veya olası çatışmaların önüne geçilmesi noktasında alternatif çözüm önerileri olarak belirtilebilir.

Örgütlülük bilinci fedakârlık düşüncesiyle birlikte grup üyeleri üzerinde itimat tesis etmeyi de içermektedir. Grup üyeleri, sözlerine ve davranışlarına itimat ettiği bireyin söylemlerine daha olumlayıcı bakmaktadır. Bu noktada uluslararası öğrencilerin kurdukları butik örgütlü yapılarda en çok ihtiyaç duyulan fedakârca tutum sergileyen ve itimat tesis edebilen bireylerin olmasıdır. Ayrıca grup içerisindeki iletişimin, gruba bağlılık duymanın ve bireysel sorumluluklarının bilincinde olması örgütlü yapıya üye olacak bireyde aranan şartlar arasındandır. İtimat tesis edebilen ve

iletişim becerileri iyi olan uluslararası öğrencilerin sosyal çevresindeki ilişki ağıları örgütlü yapıya etki etmektedir. Buradaki etki karşılıklı olmaktadır ki birey sahip olduğu örgütlülük bilinciyle birlikte sosyal sermayesini geliştiriyorken aynı zamanda sosyal sermayesiyle örgütlü yapıya etki etmektedir. Uluslararası öğrencilerin geldikleri bölgeler ile Konya’da elde ettikleri sosyal imkanların örgütlülük bilincinin gelişmesinde, örgütlü yapıların oluşmasında uygun bir zemini olduğunu göstermektedir (Bakınız Tablo 73). Uluslararası öğrenciler açısından Konya sunduğu sosyal, kültürel vb. imkanlarla Türkiye’de öğrenim için tercih edilebilecek iller arasında bulunmaktadır. Sonuç olarak; uluslararası öğrencilerin sosyal sermaye aktarımı konusunda örgütlülük bilinci içerisinde hareket etmelerinin (ortak bir amaç, fikir veya düşünce etrafında birleşme) etkisi olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca birçok ülkenin veya bölgenin başkanlığının (AfroKonya, Türk Birliği, Arap Birliği, Irak Türkmene Gençler Birliği vd.) Konya’da kurulması; Konya’nın sivil toplum faaliyetlerinin yürütülmesinde merkezi bir rolü olduğunu göstermektedir. Her bir uluslararası öğrencinin birey olarak sermaye birikimini örgütlü bir yapının oluşturulmasında kullanmasıyla sosyal sermayenin gelişmesini etkilediği ele alınan çalışmada ifade edilmiştir.

EK 1. İstatistiki Analiz Tabloları Ve Veriler

Tablo 28: Cinsiyet ve Faktör 1 t testi

	Sayı	Ort.	S.S.	F.	Sig.
Erkek	203	,0117308	,95617913	,738	,391
Kadın	198	-,0120270	1,04531627		

	Ortalamaların Eşitliği İçin t-testi						
	t	sd	Sign(2-tailed)	Ort farkı	Std Hata farkı	%95 Farkın güven aralığı	
						Alt	Üst
Varyanslar Eşit Sayıldığında	,238	,399	,812	,02375776	,10000101	-,17283639	,22035249
Varyanslar Eşit Sayılmadığında	,237	393,900	,813	,02375776	,10011220	-,17306329	,22057882

Tablo 29: Medeni Durum Faktör 1

	Sayı	Ort.	S.S.	F.	Sig.
Bekar	346	,0126583	,99790768	,127	,722
Evli	55	-,0796320	1,01869542		

	Ortalamaların Eşitliği İçin t-testi						
	t	sd	Sign(2-tailed)	Ort farkı	Std Hata farkı	%95 Farkın güven aralığı	
						Alt	Üst
Varyanslar Eşit Sayıldığında	,635	399	,526	,09229024	,14527029	-,19330059	,37788106
Varyanslar Eşit Sayılmadığında	,626	71,470	,533	,09229024	,14746558	-,20171426	,38629473

Tablo 30: Bölge ve Faktör 1 anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	3,825	5	,765	,763	,577
Gruplar Dahilinde	396,175	395	1,003		
Toplam	400,000	400			

Tablo 31: Yaş ve Faktör 1 anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	1,077	2	,538	,537	,585
Gruplar Dahilinde	398,923	398	1,002		
Toplam	400,000	400			

Tablo 32: Din ve Faktör 1 anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	,361	3	,120	,120	,949
Gruplar Dahilinde	399,639	397	1,007		
Toplam	400,000	400			

Tablo 33: Öğrenim Programı ve faktör 1 anova

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	2,556	2	1,278	1,280	,279
Gruplar Dahilinde	397,444	398	,999		
Toplam	400,000	400			

Tablo 34: Üniversite ve Faktör 1 Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	,894	2	,447	,446	,641
Gruplar Dahilinde	399,106	398	1,003		
Toplam	400,000	400			

Tablo 35: İkamet yeri ve Faktör 1 Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	,350	3	,117	,116	,951
Gruplar Dahilinde	399,650	397	1,007		
Toplam	400,000	400			

Tablo 36: Konya'daki Süre ve Faktör 1 Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	,139	2	,069	,069	,933
Gruplar Dahilinde	399,861	398	1,005		
Toplam	400,000	400			

Tablo 37: Aylık Gelir miktarı ve Faktör 1 Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	5,279	2	2,639	2,661	,071
Gruplar Dahilinde	394,721	398	,992		
Toplam	400,000	400			

Ortalamalar ve Çoklu Karşılaştırmalar

Aylık Gelir Kategorileri	Sayı	Ortalama	S.S.	Çoklu Karşılaştırma (LSD Testi)
500-740	232	,0176866	1,01483510	
750-900	120	-,1353575	1,01717849	900-1500*
900-1500	49	,2477473	,83781734	750-900*
Total	401	,0000000	1,00000000	

Not: (*) 0,05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 38: Cinsiyet Faktör 2 T-testi

	Sayı	Ort.	S.S.	F.	Sig.
Erkek	203	,0676393	1,01663087	,254	,614
Kadın	198	-,0693474	,98037681		

	Ortalamaların Eşitliği İçin t-testi						
	t	sd	Sign(2-tailed)	Ort farkı	Std Hata farkı	%95 Farkın güven aralığı	
						Alt	Üst
Varyanslar Eşit Sayıldığında	1,373	399	,171	,13698673	,09977267	- ,05915909	,33313256
Varyanslar Eşit Sayılmadığında	1,374	398,949	,170	,13698673	,09972742	- ,5907019	,33304366

Tablo 39: Medeni Durum Faktör 2

	Sayı	Ort.	S.S.	F.	Sig.
Bekar	346	-,0352444	,97178351	3,119	,078
Evli	55	,2217191	1,14714741		

	Ortalamaların Eşitliği İçin t-testi						
	t	sd	Sign(2-tailed)	Ort farkı	Std Hata farkı	%95 Farkın güven aralığı	
						Alt	Üst
Varyanslar Eşit Sayıldığında	-1,775	399	,077	-,25696341	,14477332	-,54157724	,02765041
Varyanslar Eşit Sayılmadığında	-1,574	66,886	,120	-,25696341	,16326569	-,58285326	,06892644

Tablo 40: Faktör 2 ve Yaş Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	2,656	2	1,328	1,330	,266
Gruplar Dahilinde	397,344	398	,998		
Toplam	400,000	400			

Tablo 41: Faktör 2 ve Bölge Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	15,870	5	3,174	3,264	,007
Gruplar Dahilinde	384,130	395	,972		
Toplam	400,000	400			

Ortalamalar ve Çoklu Karşılaştırmalar

Bölgeler	Sayı	Ortalama	S.S.	Çoklu Karşılaştırma (LSD Testi)
Afrika Bölgesi	119	,2121643	1,03750622	Orta Doğu*, Türki Cumhuriyetler*, Balkanlar*
Asya Bölgesi	133	,0448435	,97079439	Orta Doğu*, Balkanlar*
Orta Doğu Bölgesi	67	-,2744702	1,01851218	Afrika*, Asya*
Türki Cumhuriyetler	65	-,0954357	,84791913	Afrika*
Balkanlar	12	-,6123907	,91767119	Afrika*, Asya*
Avrupa	5	,1459549	1,49720924	
Toplam	401	,0000000	1,00000000	

Not: (*) 0,05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 42: Faktör 2 ve Din Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	7,488	3	2,496	2,525	,057
Gruplar Dahilinde	392,512	397	,989		
Toplam	400,000	400			

Tablo 43: Faktör 2 ve Öğrenim Programı Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	,640	2	,320	,319	,727
Gruplar Dahilinde	399,360	398	1,003		
Toplam	400,000	400			

Tablo 44: Faktör 2 ve Üniversite Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	7,714	2	3,857	3,913	,021
Gruplar Dahilinde	392,286	398	,986		
Toplam	400,000	400			

Ortalamalar ve Çoklu Karşılaştırmalar

Üniversiteler	Sayı	Ortalama	S.S.	Çoklu Karşılaştırma (Games Howell Testi)
Necmettin Erbakan Üniversitesi	122	,0681840	1,11277436	
Selçuk Üniversitesi	248	-,0854115	,93503193	KTO Karatay Üniversitesi
KTO Karatay Üniversitesi	31	,4149551	,93998585	Selçuk Üniversitesi
Total	401	,0000000	1,00000000	

Not: (*) 0,05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 45: Faktör 2 ve İkamet Yeri Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	4,304	3	1,435	1,439	,231
Gruplar Dahilinde	395,696	397	,997		
Toplam	400,000	400			

Tablo 46: Faktör 2 ve Konya'daki Süre Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	1,718	2	,859	,858	,425
Gruplar Dahilinde	398,282	398	1,001		
Toplam	400,000	400			

Tablo 47: Faktör 2 ve Aylık Gelir Miktarı Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	3,305	2	1,652	1,658	,192
Gruplar Dahilinde	396,695	398	,997		
Toplam	400,000	400			

Tablo 48: Cinsiyet Faktör 3

	Sayı	Ort.	S.S.	F.	Sig.		
Erkek	203	,0286875	,93821435	3,202	,074		
Kadın	198	-,0294120	1,06120305				
	Ortalamaların Eşitliği İçin t-testi						
	t	sd	Sign(2-tailed)	Ort farkı	Std Hata farkı	%95 Farkın güven aralığı	
						Alt	Üst
Varyanslar Eşit Sayıldığında	,581	399	,561	,05809952	,09996578	-,13842594	,25462497
Varyanslar Eşit Sayılmadığında	,580	390,519	,562	,05809952	,10011905	-,13874026	,25493929

Tablo 49: Medeni Durum Faktör 3

	Sayı	Ort.	S.S.	F.	Sig.
Bekar	346	-,0334177	,99521753	,147	,702
Evli	55	,2102275	1,01356413		

	Ortalamaların Eşitliği İçin t-testi						
	t	sd	Sign(2- tailed)	Ort farkı	Std Hata farkı	%95 Farkın güven aralığı	
						Alt	Üst
Varyanslar Eşit Sayıldığında	-1,682	399	,093	-,24364511	,14483102	-,52837237	,041082 14
Varyanslar Eşit Sayılmadığında	-1,660	71,557	,101	-,24364511	,14676852	-,53625377	,048963 54

Tablo 50: Faktör 3 ve Yaş Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	5,493	2	2,747	2,771	,064
Gruplar Dahilinde	394,507	398	,991		
Toplam	400,000	400			

Tablo 51: Faktör 3 ve Bölgeler Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	8,320	5	1,664	1,678	,139
Gruplar Dahilinde	391,680	395	,992		
Toplam	400,000	400			

Tablo 52: Faktör 3 ve Din Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	7,308	3	2,436	2,463	,062
Gruplar Dahilinde	392,692	397	,989		
Toplam	400,000	400			

Tablo 53: Faktör 3 ve Öğrenim Programı Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	8,959	2	4,480	4,559	,011
Gruplar Dahilinde	391,041	398	,983		
Toplam	400,000	400			

Ortalamalar ve Çoklu Karşılaştırmalar

Öğrenim Programı	Sayı	Ortalama	S.S.	Çoklu Karşılaştırma (LSD Testi)
Lisans	224	-,1166094	,97590443	Doktora
Yüksek Lisans	136	,0883615	1,00931891	
Doktora	41	,3439838	1,01402973	Lisans
Total	401	,0000000	1,00000000	

Not: (*) 0,05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 54: Faktör 3 ve Üniversite Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	17,481	2	8,741	9,094	,000
Gruplar Dahilinde	382,519	398	,961		
Toplam	400,000	400			

Ortalamalar ve Çoklu Karşılaştırmalar

Üniversite	Sayı	Ortalama	S.S.	Çoklu Karşılaştırma (LSD Testi)
Necmettin Erbakan Üniversitesi	122	,0557283	1,00213346	KTO Karatay Üniversitesi
Selçuk Üniversitesi	248	,0627417	,97604555	KTO Karatay Üniversitesi
KTO Karatay Üniversitesi	31	-,7212509	,92544560	Selçuk Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Toplam	401	,0000000	1,00000000	

Not: (*) 0,05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir

Tablo 55: Faktör 3 ve İkamet Yeri Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	20,341	3	6,780	7,090	,000
Gruplar Dahilinde	379,659	397	,956		
Toplam	400,000	400			

Ortalamalar ve Çoklu Karşılaştırmalar

İkamet Yeri	Sayı	Ortalama	S.S.	Çoklu Karşılaştırma (LSD Testi)
KYK	192	,0073663	,98676804	Öğrenci Evi- Vakıf yurdu
Öğrenci Evi	87	,3621376	1,02367969	KYK- Özel Yurt- Vakıf Yurdu
Özel Yurt	64	-,2531474	,76947825	Öğrenci Evi
Vakıf Yurdu	58	-,2882562	1,07815113	KYK-Öğrenci Evi
Total	401	,0000000	1,00000000	

Not: (*) 0,05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir

Tablo 56: Faktör 3 ve Konya'daki Süre

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	,255	2	,127	,127	,881
Gruplar Dahilinde	399,745	398	1,004		
Toplam	400,000	400			

Tablo 57: Faktör 3 ve Aylık Gelir Miktarı

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	5,373	2	2,686	2,709	,068
Gruplar Dahilinde	394,627	398	,992		
Toplam	400,000	400			

Tablo 58: Cinsiyet Faktör 4

	Sayı	Ort.	S.S.	F.	Sig.
Erkek	203	-,0568027	,91329412	4,691	,031
Kadın	198	,0582371	1,08094722		

	Ortalamaların Eşitliği İçin t-testi						
	t	sd	Sign(2-tailed)	Ort farkı	Std Hata farkı	%95 Farkın güven aralığı	
						Alt	Üst
Varyanslar Eşit Sayıldığında	-1,152	399	,250	-,11503979	,09984212	-,31132214	,08124256
Varyanslar Eşit Sayılmadığında	-1,150	384,871	,251	-,11503979	,10005071	-,31175418	,08167460

Tablo 59: Medeni Durum Faktör 4

	Sayı	Ort.	S.S.	F.	Sig.
Bekar	346	,0098947	1,00185396	,393	,531
Evli	55	-,0622466	,99510472		

	Ortalamaların Eşitliği İçin t-testi						
	t	sd	Sign(2-tailed)	Ort farkı	Std Hata farkı	%95 Farkın güven aralığı	
						Alt	Üst
Varyanslar Eşit Sayıldığında	,497	399	,620	,07214132	,14529886	-,21350569	,35778832
Varyanslar Eşit Sayılmadığında	,499	72,509	,619	,07214132	,14458611	-,21605129	,36033393

Tablo 60: Faktör 4 ve Yaş Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	5,373	2	2,686	2,709	,068
Gruplar Dahilinde	394,627	398	,992		
Toplam	400,000	400			

Tablo 61: Faktör 4 ve Bölge Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	16,872	5	3,374	3,479	,004
Gruplar Dahilinde	383,128	395	,970		
Toplam	400,000	400			

Ortalamalar ve Çoklu Karşılaştırmalar

Bölgeler	Sayı	Ortalama	S.S.	Çoklu Karşılaştırma (LSD Testi)
Afrika Bölgesi	119	-,0198737	1,09062316	Balkanlar*
Asya Bölgesi	133	,0844061	,97567348	Balkanlar*
Orta Doğu Bölgesi	67	,2041853	,92298806	Türki Cumhuriyetler- Balkanlar*
Türki Cumhuriyetler	65	-,1851223	,93004575	Orta Doğu- Balkanlar*
Balkanlar	12	-,9450755	,53760396	Afrika- Asya-Orta Doğu-Türki Cumhuriyetler-Avrupa*
Avrupa	5	,1664808	,76677820	Balkanlar*
Total	401	,0000000	1,00000000	

Not: (*) 0,05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir

Tablo 62: Faktör 4 ve Din Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	,919	3	,306	,305	,822
Gruplar Dahilinde	399,081	397	1,005		
Toplam	400,000	400			

Tablo 63: Faktör 4 ve Öğrenim Programı Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	1,166	2	,583	,582	,559
Gruplar Dahilinde	398,834	398	1,002		
Toplam	400,000	400			

Tablo 64: Faktör 4 ve Üniversite Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	8,412	2	4,206	4,275	,015
Gruplar Dahilinde	391,588	398	,984		
Toplam	400,000	400			

Ortalamalar ve Çoklu Karşılaştırmalar

Üniversite	Sayı	Ortalama	S.S.	Çoklu Karşılaştırma (LSD Testi)
Necmettin Erbakan Üniversitesi	122	-,2189865	,99404601	Selçuk Üniversitesi*
Selçuk Üniversitesi	248	,0970033	1,01241279	Necmettin Erbakan Üniversitesi*
KTO Karatay Üniversitesi	31	,0857910	,79276580	
Total	401	,0000000	1,00000000	

Not: (*) 0,05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 65: Faktör 4 ve İkamet Yeri Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	13,027	3	4,342	4,455	,004
Gruplar Dahilinde	386,973	397	,975		
Toplam	400,000	400			

Ortalamalar ve Çoklu Karşılaştırmalar

İkamet Yeri	Sayı	Ortalama	S.S.	Çoklu Karşılaştırma (LSD Testi)
KYK	192	-,0966807	1,00513030	Vakıf yurdu*
Öğrenci Evi	87	-,1494319	,95775875	Vakıf Yurdu*
Özel Yurt	64	,1673402	,99626907	
Vakıf Yurdu	58	,3595431	,96052979	KYK-Öğrenci Evi*
Total	401	,0000000	1,00000000	

Not: (*) 0,05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir

Tablo 66: Faktör 4 ve Konya'daki Süre Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	2,732	2	1,366	1,368	,256
Gruplar Dahilinde	397,268	398	,998		
Toplam	400,000	400			

Tablo 67: Faktör 4 ve Aylık Gelir Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	2,031	2	1,016	1,016	,363
Gruplar Dahilinde	397,969	398	1,000		
Toplam	400,000	400			

Tablo 68:Faktör 4 ve Burs Alınan Yer Anova Analizi

	Kareler Toplamı	sd	Ortalamanın karesi	F	Sig.
Gruplar Arasında	14,311	5	2,862	2,970	,012
Gruplar Dahilinde	317,114	329	,964		
Toplam	331,425	334			

Ortalamalar ve Çoklu Karşılaştırmalar

Burs Alınan Yer	Sayı	Ortalama	S.S.	Çoklu Karşılaştırma (LSD Testi)
YTB	240	-,0799888	,98103486	Bireysel burs-Diğer
Vakıf Bursu	49	,0287796	1,03366390	
Türkiye'de devlet destekli kurumlar	17	-,4146676	,64131765	Bireysel burs- Diğer
Keni ülke devlet bursu	4	-,3034293	,89361295	KYK-Öğrenci Evi*
Bireysel burs	9	,6957582	1,06473520	YTB- Türkiye'de Devlet destekli kurumlar*
Diğer	16	,5817436	1,08815995	YTB-Türkiye'de devlet destekli kurumlar*
Total	335	-,0312850	,99613758	

Not: (*) 0,05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir

Tablo 70: Cinsiyet- Boş Zaman Değerlendirme Tablosu

CİNSİYET- BOŞ ZAMAN DEĞERLENDİRME TABLOSU			
İfadeler		Erkek	Kadın
Türk arkadaşlarla vakit geçirme	Sayı	59	56
	% ile	51,3%	48,7%
	% Cinsiyet içerisinde	29,1%	28,3%
Yalnız Kalmayı tercih ederim	Sayı	24	38
	% ile	38,7%	61,3%
	% Cinsiyet içerisinde	11,8%	19,2%
Ev/Yurt ortamında vakit geçiririm	Sayı	92	96
	% ile	48,9%	51,1%
	% Cinsiyet içerisinde	45,3%	48,5%
Sosyal ortamlarda (sinema,kafe,avm vb.) bulunurum	Sayı	59	74
	% ile	44,4%	55,6%
	% Cinsiyet içerisinde	29,1%	37,4%
Kendi ülke arkadaşlarımla vakit geçiririm	Sayı	94	89
	% ile	51,4%	48,6%
	% Cinsiyet içerisinde	46,3%	44,9%
Uluslararası öğrenci derneğinde	Sayı	30	36
	% ile	45,5%	54,5%
	% Cinsiyet içerisinde	14,8%	18,2%
Kütüphanede	Sayı	61	56
	% ile	52,1%	47,9%
	% Cinsiyet içerisinde	30,0%	28,3%
Diğer	Sayı	18	9
	% ile	66,7%	33,3%
	% Cinsiyet içerisinde	8,9%	4,5%
Toplam	Sayı	203	198
	% ile	50,6%	49,4%

Tablo 71: Sorun Karşısında Kime Başvurursunuz? & Cinsiyet

Sorun Karşısında Nereye Başvurursunuz?			
Yerler	Erkek	Kadın	Toplam
Uluslararası Öğrenci derneği (Türkiye orjinli)	23	31	54
Uluslararası Öğrenci derneği (Ülke orjinli)	14	7	21
Üniversitedeki yetkili/danışmanıma	10	8	18
Kendi ülke arkadaşşıma	72	63	135
Türk arkadaşlarıma	17	11	28
Kendi ülkemin yetkililerine	6	4	10
Türkiye'deki yetkili birimlere (YTB,Polis, Dış İşleri Bakanlığı vb.)	28	21	49
Aileme/akrabalarşıma	22	45	67
Danışmanım	3	4	7
Diğer	8	4	12
Toplam	203	198	401
Pearson Chi-Square Asymp. Sig. (2-sided)	0,060		

Tablo 72: Ülke birliği ve Bölge Arasında ilişki

Arkadaşlarımızla kurduğumuz resmi olmayan ülke/bölge birliğimiz/ topluluğumuz bulunmaktadır.							
<i>Bölgeler</i>	Afrika Bölgesi	Asya Bölgesi	Orta Doğu Bölgesi	Türki Cumhuriyetleri	Balkanlar	Avrupa	Toplam
<i>Seçenekler</i>							
Evet	60	66	22	36	5	0	189
Hayır	25	27	30	17	5	4	108
Bilmiyorum	34	40	15	12	2	1	104
Toplam	119	133	67	65	12	5	401
Asymp. Sig. (2-sided) Pearson Chi-Square				,002			

Tablo 73: Konya'nın Stk Faaliyetleri uygunluğu& Bölgeler

Konya dernek, öğrenci birliği oluşturma konusunda daha uygun şehirdir.							
<i>Bölgeler</i>	Afrika Bölgesi	Asya Bölgesi	Orta Doğu Bölgesi	Türki Cumhuriyetleri	Balkanlar	Avrupa	Toplam
<i>Seçenekler</i>							
Evet	65	82	42	37	7	1	234
Hayır	11	16	2	3	4	1	37
Bilmiyorum	43	35	23	25	1	3	130
Toplam	119	133	67	65	12	5	401
Asymp. Sig. (2-sided) Pearson Chi-Square				,016			

Tablo 74: Boş Zaman Değerlendirmenin Üniversite ve Öğrenim Programına Göre Dağılımı

Üniversite	Boş Zaman Değerlendirme İfadeleri	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora
Selçuk Üniversitesi	Türk arkadaşlarla vakit geçirme	38	24	12
	Yalnız Kalmayı tercih ederim	20	18	2
	Ev/Yurt ortamında vakit geçiririm	73	46	17
	Sosyal ortamlarda (sinema, kafe, avm vb.) bulunurum	55	23	7
	Kendi ülke arkadaşlarımla vakit geçiririm	57	37	16
	Uluslararası öğrenci derneğinde	18	13	3
	Kütüphanede	37	32	15
	Diğer	8	3	4
Necmettin Erbakan Üniversitesi	Türk arkadaşlarla vakit geçirme	20	13	3
	Yalnız Kalmayı tercih ederim	12	7	1
	Ev/Yurt ortamında vakit geçiririm	15	17	3
	Sosyal ortamlarda (sinema, kafe, avm vb.) bulunurum	19	20	0
	Kendi ülke arkadaşlarımla vakit geçiririm	35	25	2
	Uluslararası öğrenci derneğinde	13	7	6
	Kütüphanede	15	13	1
	Diğer	4	4	2
KTO Karatay Üniversitesi	Türk arkadaşlarla vakit geçirme	5	0	0
	Yalnız Kalmayı tercih ederim	1	0	1
	Ev/Yurt ortamında vakit geçiririm	14	2	1
	Sosyal ortamlarda (sinema, kafe, avm vb.) bulunurum	8	1	0
	Kendi ülke arkadaşlarımla vakit geçiririm	10	1	0
	Uluslararası öğrenci derneğinde	6	0	0
	Kütüphanede	2	1	1
	Diğer	2	0	0

Tablo 75: Katılımcıların Ülkeleri

Ülkeniz	Sayı	Ülkeniz	Sayı
AFGANİSTAN	54	KOMOR	2
ARNAVUTLUK	3	KOSOVA	2
AZERBAYCAN	18	LİBERYA	1
BANGLADEŞ	5	LÜBNAN	3
BENİN	4	MALEZYA	1
BOSNA HERSEK	6	MALİ	7
BURKİNA	6	MAYANMAR	9
BURUNDİ	5	MISIR	1
CEZAYİR	3	MOĞOLİSTAN	3
ÇAD	14	MORİTANYA	1
ÇEÇENİSTAN	5	NEPAL	4
ÇİN	3	NİJER	4
DOĞU TÜRKİSTAN	7	NİJERYA	1
ENDONEZYA	12	ÖZBEKİSTAN	1
ETİYOPYA	3	PAKİSTAN	8
FAS	1	RUANDA	2
FİLDİŞİ	8	RUSYA	7
FİLİSTİN	6	SENEGAL	2
GAMBİYA	3	SİRBİSTAN	1
GANA	3	SİERRA LEONE	4
GİNE	2	SOMALİ	15
GÜRCİSTAN	3	SUDAN	7
HAİTİ	1	SURİYE	24
HİNDİSTAN	11	TACİKİSTAN	4
IRAK	11	TANZANYA	11
İRAN	1	TAYLAND	3
İSPANYA	1	TUNUS	2
İSVEÇ	1	TÜRKMENİSTAN	10
KAMERUN	11	UGANDA	1
KAZAKİSTAN	12	UKRAYNA	1
KENYA	5	ÜRDÜN	2
KIRGIZİSTAN	18	YEMEN	9
KOLOMBİYA	1	YUNANİSTAN	1
TOPLAM		401	

EK 2. Anket Formu

Anket No:.....

Bu soru formu Selçuk Üniversitesi, Sosyoloji Bölümünde hazırlanmakta olan uluslararası öğrencilerin sosyal dayanışma ağlarını belirleme amaçlı yüksek lisans tez çalışmasının bir parçası olarak düzenlenmiştir. Vereceğiniz cevaplar sadece bu araştırma ile sınırlı tutulup başka bir amaçla kullanılmayacaktır. İlgi ve alakanızdan dolayı teşekkür ederiz.

Mustafa KAYA

Selçuk Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü

Demografik Bilgiler

K1- Cinsiyet: K2- Yaşınız: K3- Medeni Durumunuz:

K4- Ülkeniz:..... K5- Dini mensubiyetiniz nedir?.....

K6- Üniversite/Program / 1. Lisans 2. Yüksek Lisans 3. Doktora

K7- İkamet ettiğiniz Yerin Niteliği: 1. KYK 2. Öğrenci Evi 3. Özel Yurt 4. Vakıf yurdu

K8- Kaç yıldır Konya’da yaşıyorsunuz?..... K9- Aylık ortalama geliriniz:

K10.İhtiyaçlarınız için gerekli olan parayı nasıl temin ediyorsunuz?

1. Burs Alıyorum 2. Çalışıyorum 3. Ailemden destek alıyorum 4. Diğer

K11- Genel olarak ihtiyaçlarınızı karşılayan bir gelire sahip misiniz?

1. Evet 2. Kısmen 3. Hayır

K12- Bir önceki soruda burs aldığınızı ifade edenler için; hangi kurumdan burs alıyorsunuz?

1. YTB 2. Vakıf Bursu (Özel) 3. Türkiye’de devlet destekli kurumlar 4. Kendi ülkesi Devlet Bursu

5. Çeşitli insanlardan bireysel burs 6. Diğer(.....)

A1.Okul dışındaki zamanlarınızı nasıl değerlendirirsiniz?

1.Türk Arkadaşlarla birlikte vakit geçiririm 2-Yalnız kalmayı tercih ederim 3-Ev/yurt ortamında vakit geçiririm

4-Sosyal (sinema, kafe, AVM vb.) ortamlarda bulunmaya çalışırım 5-Kendi ülke arkadaşlarımla vakit geçiririm

6-Uluslararası öğrencilerin derneklerinde vakit geçiririm 7-Kütüphane 8-Diğer....

A2.Konya’daki arkadaş çevrenizde çoğunlukla kimler yer alır?

1-Kendi Ülke arkadaşlarım 2-Türk arkadaşlarım 3-Diğer ülke öğrencileri 4- Hemcinslerim

5-Aynı dine mensup arkadaşlarım 6. Diğer....

A3. Herhangi bir kişisel sorunla karşılaştığınız zaman kime veya nereye başvurursunuz?

1- Uluslararası öğrenci derneğine (Türkiye orijinli) 2- Uluslararası öğrenci derneğine (Ülke orijinli)

3- Üniversite yetkili/danışman kişilere 4- Kendi ülke arkadaşlarıma 5- Türkiyeli arkadaşlarıma

6- Kendi ülkemin yetkili mercilerine 7- Türkiye’deki yetkili mercilere (YTB, Dış işleri bakanlığı, Polis vb.)

8- Aileme/akrabalarıma 9- Danışmanım 10-Diğer (.....)

A4. Konya’da bulunduğunuz süre içinde kendi ülke arkadaşlarınız için herhangi bir yardım faaliyetinde bulundunuz mu? (Bilgi, para, dostluk vb. şekillerde)

1-Evet, sıklıkla yaparım 2-Nadiren yaptığım olur 2-Hayır, hiç yapmıyorum

A5. Ülke arkadaşlarınızdan birinin başına talihsiz bir olay geldiğinde onun bu durumuna yardımcı olmak için kimden yardım istersiniz?

1-Dernek yetkililerinden 2-Kimseden yardım istemem 3-Kendi ülke arkadaşlarımdan 4-Diğer arkadaşlarımdan

5-Polisten 6-YTB sorumlusundan 7-Konsolosluktan 8- Hocalarımdan 9-Diğer(.....)

Aşağıda belirtilen yargıları sizin için uygun olan ifadeyi seçerek cevaplayınız

1-Kesinlikle Katılmıyorum 2-Katılmıyorum 3-Kararsızım 4- Katılıyorum 5- Kesinlikle Katılıyorum

B1. Ülke arkadaşlarımla bir araya gelince kendimi rahat hissedirim	1	2	3	4	5
B2. Ülkemden arkadaşlarım olmadığı ortamlarda yalnız hissedirim	1	2	3	4	5
B3. Çoğu zaman ülke arkadaşlarımla dediklerini yapmayı tercih ederim	1	2	3	4	5
B4. Kendi duygu ve düşüncelerimi diğer ülke arkadaşlarıma aktarabilirim	1	2	3	4	5
B5. Türkiye'deki gelişmelerden ülkemdeki insanları (aile üyesi, arkadaş, hoca vb.) haberdar ederim	1	2	3	4	5
B6. Ülke arkadaşlarımla bilimsel faaliyetlere katılma (seminer konferans vs.)					
B7. Ülkemden gelen ve Konya'da eğitim alan öğrencilerle güçlü bir iletişimim vardır	1	2	3	4	5
B8. Bana herhangi bir görev verildiğinde elimden gelenin en iyisini yaparım	1	2	3	4	5
B7. Grupsal faaliyet ve organizasyonlarda kime nasıl görev verileceğini bilirim	1	2	3	4	5
B9. Ülkemi ilgilendiren projelerde yer alırım	1	2	3	4	5
B10. Herhangi bir sorunda ülke arkadaşlarımdan yardım isterim	1	2	3	4	5
B11. Benzer fikir, görüş ve düşüncelere sahip birine güvenirim	1	2	3	4	5
B12. Birine güvenebilmem için onunla aynı ülkeden gelmiş olmamız yeterlidir	1	2	3	4	5
B13. Kendimi geniş bir arkadaş çevresinin içerisinde hissedirim	1	2	3	4	5
B14. Hayatımda aşırı bir yoğunluk yoktur	1	2	3	4	5
B15. Diğer arkadaşlarımla sorunları beni alakadar etmez	1	2	3	4	5
B16. İnsan kendi yaşadığı sorunu, diğerleri yaşamasın diye çabalamalıdır	1	2	3	4	5
B17. Ülke arkadaşlarımla kurduğum ilişki samimiyete dayanmaktadır.	1	2	3	4	5
B18. Uluslararası öğrenci olarak yaşadığımız sorunlara çözüm bulmak için çabalarım	1	2	3	4	5
B19. Bizden sonra gelecek uluslararası öğrenciler zorluk çekmemeleri için çabalarım	1	2	3	4	5

C. Bölümü

Sorular	Evet	Hayır	Bilmiyorum
İki Doğu İki Batı Derneği bünyesinde ülke birliğimiz bulunmaktadır.	1	2	3
Arkadaşlarımızla kurduğumuz resmi olmayan ülke/bölge birliğimiz/ topluluğumuz bulunmaktadır.	1	2	3
Ülke birliğimin yanı sıra birçok dernek ve STK'ya üyeliğim vardır.	1	2	3
Farklı şehirlerde de ülke öğrenci topluluklarımız vardır.	1	2	3
Ülkeme ait bir öğrenci birliği veya topluluğun olmaması eksikliklerdir	1	2	3
Üniversitede ülkemeye ait bir topluluk bulunmaktadır.	1	2	3
Sadece ülke arkadaşlarımdan oluşan bir öğrenci birliğimiz vardır.	1	2	3
Konya'da hem uluslararası öğrenci derneğine hem de çeşitli STK'lara üyeliğim var.	1	2	3
Konya dernek, öğrenci birliği oluşturma konusunda daha kolay şehirdir.	1	2	3

C1.Ülkenize ait bir öğrenci birliğinin, derneğin bulunması nasıl bir katkı sağlayabilir?					
1-En azından yalnız hissettirmez	2-Kendi kültürümü unutmamış olurum	3-Resmi ve kişisel sorunlarımın halledilmesinde kolaylık sağlar.	4-Ülke arkadaşlarımla toplanabileceğim bir mekân olur	5-Diğer (.....)	
C2.Sizce ülkenize ait bir topluluğun, derneğin veya STK'nın olmaması durumunda ne olabilir?					
1-Hiçbir eksiklik veya sorun olmaz	2-Kendi başımın çaresine bakmayı öğrenirim	3-Yalnızlık hissederim	4-Kendi kültürüme, kendime yabancılaşabilirim	5 Diğer(.....)	
C3.Sizce uluslararası öğrenci herhangi bir derneğe veya sivil toplum kuruluşuna (STK) neden üye olur?					
1-Burs için	2-Aidiyet hissetmek için	3-Değerlerini korumak için	4-Hepsi	5-Diğer(.....)	
C4. Ülkeniz ile ilgili bir sosyal, kültürel programa katılma isteğinizi derecelendirir misiniz?					
0 (Hiç istemem)	1	2	3	4	5 (Hepsine katılıyorum)

C5. Aşağıda belirtilen yargıları sizin için uygun olan ifadeyi seçerek cevaplayınız

1-Kesinlikle Katılmıyorum 2-Katılmıyorum 3-Kararsızım 4- Katılıyorum 5- Kesinlikle Katılıyorum

Kendi yerel dilimi yalnızca ülke arkadaşlarımın yanında konuşabilirim.	1	2	3	4	5
Günlük yaşamımda yetiştiğim kültürü yaşattırım. (Giyim tarzı, yemek, dil vs.)	1	2	3	4	5
Kendi ülkemdeyken sosyal organizasyonlara katıldım.	1	2	3	4	5
Ülkemde birçok dernek, STK üyeliğim vardır.	1	2	3	4	5
Yalnızca uluslararası öğrenci derneğinin üyesiyim.	1	2	3	4	5
Konya’da ülkemdeki kadar aktif birisi değilim.	1	2	3	4	5
Konya’da ülkemde ki üye olduklarımdan daha fazla STK’ya üye oldum ve faaliyetlerine katıldım.	1	2	3	4	5
Eğer bir faaliyet düzenlesem ülke arkadaşlarım yardımcı olur.	1	2	3	4	5
Ülkeme ait kültürel tanıtım programı için bir şey yapılacağında ben ve birkaç arkadaşımdan başkası yardım etmez.	1	2	3	4	5
Yıl içerisinde Konya’da eğitim alan ülke arkadaşlarımızla bir araya geliriz.	1	2	3	4	5
Konya’da ülkem tanınması için yapılan proje ve organizasyonlara yardımcı olurum.	1	2	3	4	5
Uluslararası öğrenci buluşmalarında ekibimizin uyumu iyiydi	1	2	3	4	5
Ülke arkadaşlarıma güvenirim.	1	2	3	4	5
Türkiye’de farklı şehirlerdeki ülke arkadaşlarımla iletişimim devam etmektedir	1	2	3	4	5
Kendi başıma gezmek yerine ülke arkadaşım ile gezmeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5
Konyalılar ülkem kültürüne ilgi gösterir.	1	2	3	4	5
Ülkemde söylenen fıkraları atasözlerini burada da kullanırım.	1	2	3	4	5
Acil bir durum olduğunda ülke arkadaşlarımın yardım edeceğine inanıyorum.	1	2	3	4	5
Konya’ya ilk geldiğimde kurduğum arkadaşlıklar zayıfladı. (kendi ülke arkadaşlarım arasında)	1	2	3	4	5
Evde kalan ülke arkadaşım zaman zaman beni evinde kalmam için davet eder.	1	2	3	4	5
Kişisel sorunlarımın çözümü için çevremde kimse yok.	1	2	3	4	5
Ülke arkadaşlarıma verdiğim önem genelde farkedilmez.	1	2	3	4	5
Sadece kendi ülkemden gelen uluslararası öğrencilere yardımcı olurum.	1	2	3	4	5
Yeni gelen uluslararası öğrencilerin hepsine yardımcı koçluk (mentor) yapmak isterim.	1	2	3	4	5

KAYNAKÇA

- Adler A. (2016). Yaşama Sanatı. İstanbul: Say Yayınları.
- Akın M.H. (2015). Toplumsallaşma Sözlüğü. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Alver K ve Doğan N.(Ed.). (2018). Kültür Sosyolojisi. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Alver K. (2010). Siteril Hayatlar. Ankara: Hece Yayınları.
- Aydemir, M. A. (2011). Sosyal Sermaye: Topluluk Duygusu ve Sosyal Sermaye Araştırması. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Aydın M. (2013). Güncel Kültürde Temel Kavramlar. İstanbul: Açılım Kitap.
- Aydın M. (2013). Güncel Kültürde Temel Kavramlar. İstanbul: Pınar Yayınları.
- Bourdieu P.(2015). Ayrım Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi. Ankara: Heretik Yayınları.
- Can İ. (2015). Türkiye’de Siyasal Güven. İstanbul: Pınar Yayınları.
- Coleman, J. S. (1990) Foundations of Social Theory. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Coşkun R. Altunışık R. vd. (2015). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. İstanbul: Sakarya Yayıncılık.
- Çetin E. (2017). Gündelik Hayata Sosyolojik Bakmak. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Field J. (2008). Sosyal Sermaye. (Çev. B.Bilgen ve B.Şen). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Fromm E. (2015). Yeni Bir İnsan Yeni Bir Toplum. İstanbul: Say Yayınları.
- Fukuyama F. (2005). Güven. İstanbul:Türkiye İş Bankası Yayıncılık.
- Fukuyama F. (2015).Büyük Çözölme. İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Gerni G.M. (2013). İlişkilerin Maddi Yönü Sosyal Sermaye ve Örgütsel Boyut. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Giddens, A. (1994), Modernliğin Sonuçları. Çev. Ersin Kuşdil, İstanbul: Ayrıntı Yayıncılık.
- Hançerlioğlu O. (2007). Toplumbilim Sözlüğü. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hayek F. V. (2014). Kölelik Yolu. Ankara: Liberte Yayınları.
- Le Bon G. (2016). Kitlelerin Psikolojisi. İstanbul: Maviçatı Yayınları.
- Özoğlu, Murat & Gur, Bekir & Coşkun, İpek. (2012). Küresel Eğilimler Işığında Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler. SETA.

- Sarıbay A. Y.vd.(Ed.) (2005). *Sivil Toplum: Farklı Bakışlar*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Schumacher E. F. (2015). *Küçük Güzeldir Önceliği İnsana Veren Bir Ekonomi Anlayışı*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Şahin S. (2011). *Kültürel Sermaye Kibar Hırsız ve Şehir*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Turhan M. (2016). *Kültür Değişimleri*. Ankara: Altınordu Yayınları..
- Yardım M. vd. (2018). *Uluslararası Öğrencilerin Üniversite ve Kent Hayatına Uyumları*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Kültür Yayınları.
- Zijdeveld A.C. (2013). *Kültür Sosyolojisi Kültür Sosyolojisine ve Metodolojisine Giriş*. Çev. Kadir Canatan. İstanbul: Açılım Kitap.

Makale Kaynakları

- Abaslı, K . (2018). “*Kültürlerarası Duyarlılık Ve Empati Arasındaki İlişkilerin Türk Ve Uluslararası Öğrenci Görüşlerine Göre İncelenmesi*”. TÜBAV Bilim Dergisi, 11 (2), Ss:20-23. Retrieved from <http://dergipark.org.tr/tubav/issue/38182/410634>
- Andrew R. (2010). “*Organizational Social Capital, Structure And Performance*”. Human Relations 63(5). Ss: 583-608. Retrieved from : doi: 10.1177/0018726709342931
- Ardahan F.(2012). “*Sosyal Sermaye Ölçeği Geçerlilik, Güvenirlilik Çalışması*”. International Journal of Human Sciences. 9. Ss:773-789.
- Aydemir, M. A. ve M.C. Özşahin (2011). “*Türk Demokrasisinde Kayıp Halkayı Keşfetmek: Türkiye Örneği Üzerinden Sosyal Sermaye-Demokrasi Bağlantısını Yeniden Düşünmek*”, Akademik İncelemeler Dergisi, 6(1), Ss: 1-27.
- Babacan, M. E. (2012). “*Sosyal Paylaşım Ağlarında Sosyal Sermaye Pratikleri*”, Sakarya: Sakarya Üniversitesi, SBE. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Başak S. & Öztaş N. (2010). “*Güven Ağları, Sosyal Sermaye ve Toplumsal Cinsiyet*”. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 12(1). Ss: 27-56.
- Birekul M. & Alkın R.C. (2019). *Beşeri Sermaye Olgusu Işığında Türkiye'nin 2010'lu Yıllardaki Uluslararası Öğrenci Politikasına Giriş*. Ekonomi Bilimleri Dergisi. Cilt: 11, Sayı: 2, ISSN: 1309-8020, Ss. 79-92.
- Birekul, M , Alkın, R . (2019). “*Beşeri Sermaye Olgusu Işığında Türkiye'nin 2010'lu Yıllardaki Uluslararası Öğrenci Politikasına Giriş*.” Ekonomi Bilimleri Dergisi, 11 (2), Ss:79-92. Retrieved from <http://dergipark.org.tr/ebd/issue/47101/591481>

- Bolat M.A. (2017). “*Türkiye’nin Uluslararası Öğrenci Politikası: Durum Tespiti ve Öneriler*”. Uluslararası Öğrencilik Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Perspektifler. Ss; 8- 19. İstanbul.
- Boşgelmez, G. (2012). “*Sivil Toplum Kuruluşlarında Güven Ve Gönüllülük Açısından Sosyal Sermayenin Değerlendirilmesi: Isparta Örneği*”. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Isparta.
- C. J. Lammers. (1981). “*Contributions of Organizational Sociology*”. Organization Studies. 2(4), Ss:361-376. Retrieved from: <https://doi.org/10.1177/017084068100200404>
- Cambridge J. & Thompson J. (2004). “*Internationalism And Globalization As Contexts For International Education*”. Compare: A Journal of Comparative and International Education. 34(2). Ss:161-175.
- Casey A. (2005). *Enhancing Individual And Organizational Learning A Sociological Model*. 36(2). Ss:131-147. Retrieved from: <https://doi.org/10.1177/1350507605052555>
- Ceylan C. (2018). “*Bir Sivil Toplum Yapılanması Olarak Vakıflar ve Sosyal Sermâye İlişkisi*”. International Conference on Social Science Research. September 5-9 in Prizren, Kosovo.
- Covaleski, M. A., Dirsmith, M. W., & Samuel, S. (1996). “*Managerial Accounting Research: The Contributions Of Organizational And Sociological Theories*”. Journal Of Management Accounting Research, V:8. P:1-36.
- Çapçioğlu, İhsan (2008), “*Küreselleşme, Kültür ve Din*”, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt. 49, Sayı. 2, ss.153-183.
- Çapçioğlu, İhsan (2008), “*Küreselleşme, Kültür ve Din*”, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt. 49, Sayı. 2, ss.153-183.
- DEİK (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu). (2013). “*Uluslararası Yüksek Öğretim ve Türkiye’nin Konumu*”. Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Raporu. İstanbul.
- Er S. (2015). “*Yumuşak Güç Kavramı Bağlamında Türkiye’nin Uluslararası Eğitim Faaliyetleri*”. Ankara. Yüksek Lisans Tezi.
- Falk, Ian & Kilpatrick, Sue. (2000). “*What Is Social Capital?*”. A Study of Rural Communities. Sociologia Ruralis. 40(1). Ss: 87 - 110. Doi:10.1111/1467-9523.00133.
- Göker E. (2007). “*Ekonomik İndirgemeci mi Dediniz?*” Ocak ve Zanaat; Pierre Bourdieu Derlemesi içinde. (Editör: Güney Çeğin vd.). İstanbul: İletişim Yayınları. Ss:277-302.
- Günaydın, A. (2012). “*Niçin Türkiye? Türkiye Burslusu Uluslararası Öğrencilerin Niyet Mektuplarında Türkiye Algısı: Odtü Ve Boğaziçi Üniversitesi Öğrencileri Örneği*”. T.C. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Uzmanlık Tezi. Ankara

- Kırpık, G.(2015). “*Yurtdışına Öğrenci Göndermenin Tarihi Meseleleri*”. Eğitime Bakış Eğitim Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi. Ss:11-20.
- Knoke D. (1999). “*Organizational Networks and Corporate Social Capital*”. In: Leenders R.T.A.J., Gabbay S.M. (eds) Corporate Social Capital and Liability. Ss:17-42. Doi: https://doi.org/10.1007/978-1-4615-5027-3_2
- Mizruchi, M. S., & Fein, L. C. (1999). “*The Social Construction of Organizational Knowledge: A Study of the Uses of Coercive, Mimetic, and Normative Isomorphism*”. Administrative Science Quarterly, 44(4), 653–683. Retrieved from : <https://doi.org/10.2307/2667051>
- Nahapiet J. & Ghoshal S. (1998). “*Social Capital, Intellectual Capital, And The Organizational Advantage*”. Academy of Management. The Academy of Management Review. Cilt:23, Sayı:2, Ss:242-266.
- OECD (2019), “*International Student Mobility (indicator)*”. Retrieved from : doi: 10.1787/4bcf6fc3-en (Accessed on 30 September 2019)
- Onat Kocabıyık, O , Donat Bacioğlu, S . (2019). “*Trakya Üniversitesi Uluslararası Öğrenci Profilini ve Oryantasyon Gereksinimlerini Belirleme Çalışması*”. Trakya Eğitim Dergisi, 9 (1), Ss: 161-172. DOI: 10.24315/tred.469661
- O'Reilly C. A. (1991). “*Organizational Behavior: Where We've Been, Where We're Going*” Annual Review of Psychology Vol. 42, Ss:427-458. Retrieved from: <https://doi.org/10.1146/annurev.ps.42.020191.002235>
- Öztürk S. (2014). “*Büyük Öğrenci Projesinden Türkiye Bursları Projesine Geçiş Süreci Ve Türkiye'nin Öğrenci Politikasındaki Değişim*”. T.C. BAŞBAKANLIK Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı. Uzmanlık Tezi. Ankara.
- Renno, Lucio R., (2000); “*Microfoundations of Social Capital: Membership to Associations in Latin America*”;Prepared for delivery at the 2000 meeting of the Latin American Studies Association, Hyatt Regency Miami, March 16-18.
- Smircich, L. (1983). “*Concepts of Culture and Organizational Analysis*”. Administrative Science Quarterly, 28(3), Ss: 339-358. Retrieved from: doi:10.2307/2392246
- Şan, M. & Şimşek, R. (2014). “*Sosyal Sermaye Kavramının Tarihsel - Sosyolojik Arka planı*”. Akademik İncelemeler Dergisi , 6 (1) , Ss:88-110 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akademikincelemeler/issue/1549/19029>
- Şanlı, E , Poyraz, Y . (2018). “*Uluslararası Öğrencilerin Yalnızlık Düzeyleri*”. Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 2 (3), Ss: 49-58. Retrieved from <http://dergipark.org.tr/jier/issue/39294/382273>
- Tecim E. Aydemir M.A.(2012).”*Türk Toplumunda Aile ve Dinin Sosyal Sermaye Potansiyeli*”. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 28. Ss:43-59.

- Tecim E. Kaya R. (2011). “Sosyal Sermaye ve Sivil Toplum”. Muhafakazakar Düşünce Dergisi. 8(29-30). Ss:1-24.
- Tierney W. G. (1988) “*Organizational Culture In Higher Education*”. The Journal of Higher Education. 59(1), Ss:2-21, Retrieved from :doi: 10.1080/00221546.1988.11778301
- Ulutaş, E , Gökçen, A . (2019). “*Toplum Tipleri ve Yalnızlık Halleri*”. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi , 10 (17) , Ss:1809-1835 . DOI: 10.26466/opus.519612
- Ünal A.Z. (2004). “*Sosyal Tabakalaşma Bağlamında Pierre Bourdieu’nün Kültürel Sermaye Kavramı*”. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Walsh J. P. and Ungson G. R. (1991). “*Organizational Memory*”. Academy of Management Review. Vol. 16 No. 1. Ss: 57-91. Retrieved from: <https://doi.org/10.5465/amr.1991.4278992>
- Yanpar Yelken, P , Ünal, K , Özönur, M , Kamlı, H . (2013). “*Uluslararası Öğrencilerin Problemleri: Türkiye ve Belçika Karşılaştırması*”. Bartın University Journal of Faculty of Education, 1 (1), Ss: 58-76. Retrieved from <http://dergipark.org.tr/buefad/issue/3811/51134>
- Yontar, İ . (2019). “*Türkiye Bursları Kapsamında Öğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Üniversite Yaşamına Uyum: Bir Devlet Üniversitesi Örneği*”. Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8 (1), Ss:242-262. Retrieved from <http://dergipark.org.tr/bitlissos/issue/46641/558903>

-İnternet Kaynakları

- TDK.2020. *Norm nedir?*. <https://sozluk.gov.tr/>. Erişim tarihi..10.02.2019.
- Essays, UK. (November 2018). The Development Of Global Education Education Essay. Retrieved from <https://www.ukessays.com/essays/education/the-development-of-global-education-education-essay.php?vref=1> Erişim Tarihi: 08.10.2018.
- 1970-2010 yılları arası uluslararası eğitim World Bank EdStats <https://data.worldbank.org/data-catalog/ed-stats>. Erişim Tarihi:28.09.2019
- Küreselleşen dünyada uluslararası öğrenci: <https://www.udef.org.tr/tr/makaleler/detay/Kuresellesen-Dunyada-Uluslararası-Oğrenci-Hareketliliği-ve-Uluslararası-Oğrenciler-629/> Erişim Tarihi:28.09.2019
3. Uluslararası Öğrenci Temini Çalıştayı Sonuç Raporu: <https://www.deik.org.tr/raporlar-3-uluslararası-ogrenci-temini-calistayi-sonuc-raporu-18-kasim-2014>. Erişim Tarihi: 27.06.2019

Dünyadaki uluslararası öğrenci, dernekleri hakkında detaylı bilgi:

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:International_student_organizations. Erişim

Tarihi:20.09.2019.

AIESEC derneği hakkında detaylı bilgi <https://aiesec.org/about-us>. Erişim Tarihi:

21.09.2019.

IAESTE derneği hakkında detaylı bilgi :<https://iaeste.org/about> . Erişim Tarihi:

21.09.2019.

AECEE derneği hakkında detaylı bilgi: <https://www.aegee.org/about-aegee/>. Erişim

Tarihi: 21.09.2019.

ESN hakkında detaylı bilgi: <https://www.esn.org/history>. Erişim Tarihi:21.09.2019.

UDEF’In bünyesinde hizmet veren uluslararası öğrenci dernekleri:

<https://www.undef.org.tr/tr/derneklerimiz/>. Erişim Tarihi: 22.09.2019.

“Küreselleşen Dünyada Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Uluslararası Öğrenciler”:

<https://www.undef.org.tr/tr/makaleler/detay/Kuresellesen-Dunyada-Uluslararası-Oğrenci-Hareketliliği-ve-Uluslararası-Oğrenciler-629/>. Erişim

Tarihi:22.09.2019.

Uluslararası öğrencilere yönelik istatistiki veriler: <https://istatistik.yok.gov.tr/>. Erişim

Tarihi:10.09.2019.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Mustafa KAYA

Doğum Yeri ve Tarihi : Selçuklu. 01.01.1995

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi
Sosyoloji

Yüksek Lisans Öğrenimi:

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

BİLİMSEL FAALİYETLER

Makaleler

-SCI :

-Diğer : Kaya M. & Kazımov S. (2018).Uluslararası Öğrencilerin Uyumunu Noktasında Öğrenci Topluluklarının Etkisi: Necmettin Erbakan Üniversitesi Uluslararası Öğrenci Topluluğu Örneği. Yardım, R.C.A ve Karaarslan F.(Ed.) (2019). Türkiye’de Uluslararası Öğrenci Olmak Süreçler, Beklentiler, Tecrübeler içinde (175-190).Konya. Çizgi Kitabevi Yayıncılık.

Bildiriler

-Ulusal : Kültürel Çeşitlilik Bağlamında Uluslararası Öğrencilerin Konya Tecrbesi" 2. Uluslararası Öğrencilik Sempozyumu, 24-25 Aralık 2016, Konya

Medyanın Toplumsal ve Dinî Pratiklere Etkisi: Yunus Emre Aşkın Yolculuğu Dizisi Örneği. 7.Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi, 9-12 Mayıs 2018, Burdur

-Uluslararası

Katıldığı Projeler: “Uluslararası Öğrencilerin Üniversite ve Kent Hayatına Uyumları” konulu BAP projesinde yardımcı asistanlık.

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl: Milli Eğitim Bakanlığı, Alibeyhüyükü Şehit Selvet Şimşek A.İ.H.L. Ücretli Öğretmenlik. 2018-2019 ilk yarıyıl

İLETİŞİM

E posta: mustafa.s.kaya42@gmail.com

Telefon: 05545142800

Tarih: 2020